

ΤΣΑΓΓΑΡΑΚΗ ΒΑΡΟΥΦΑΚΗ ΕΛΕΝΗ
ΝΑΙΑΔΩΝ 102
ΤΚ 175-62 Π.ΦΑΛΗΡΟ

Δ Ε Λ Τ Ι Ο
Συνδέσμου
Ελληνίδων
Επιστημόνων

Handwritten signature: Ν. Κ. Καραγιάννης

20

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΕΤΒΑ

Δάνεια, Εγγυήσεις, Συμμετοχές, Βιομηχανικές Περιοχές, Άντληση Κεφαλαίων, Παροχή Υπηρεσιών Χρηματοοικονομικού Συμβούλου, Αναδοχή (Underwriting) μετοχικών και ομολογιακών εκδόσεων, συγχωνεύσεις και εξαγορές επιχειρήσεων (M+A), προσέλκυση νέων επενδυτών από το εσωτερικό και το εξωτερικό, συμβολή στην περιφερειακή ανάπτυξη και την εφαρμογή των ΜΟΠ (Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα των Ε.Κ.).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΞΑΓΩΓΩΝ - ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ

Χρηματοδότηση και εξυπηρέτηση των εξαγωγικών επιχειρήσεων για τις εξαγωγικές και εισαγωγικές τους εργασίες, factoring, forfaiting, κάλυψη νομισματικών κινδύνων, χρηματοδότηση αντισταθμιστικών συμφωνιών. (Υπό ίδρυση)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ (Ε.Ε.Ε.Χ.)

Προσφορά υπηρεσιών διαχείρισης επενδύσεων χαρτοφυλακίου.

ΕΤΒΑ LEASING (ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΜΙΣΘΩΣΕΙΣ)

Χρηματοδοτικές μισθώσεις.

ΒΙΠΕΤΒΑ (ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΤΒΑ)

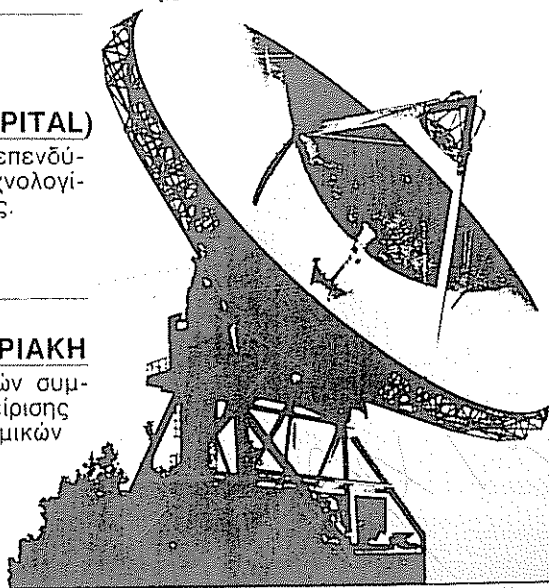
Σχεδιασμός, μελέτη και κατασκευή έργων.

ΕΤΒΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (VENTURE CAPITAL)

Χρηματοδότηση επενδύσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας.
(Υπό ίδρυση)

ΕΤΒΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗ

Παροχή υπηρεσιών συμβούλου και διαχείρισης επενδύσεων ατομικών και θεσμικών επενδυτών (Individual & Institutional Investors).
(Υπό ίδρυση)

ΕΤΒΑ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ (HOLDING)

Διοίκηση και διαχείριση ειδικών προγραμμάτων ή έργων του Π.Δ.Ε. (Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων) όπως: Εταιρίες του μεταλλευτικού τομέα, της πολεμικής βιομηχανίας και των μεταφορών. (Υπό ίδρυση)

ΕΤΒΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (MANAGEMENT)

Διαχείριση επιχειρήσεων και management Εταιριών Ομίλου Holding.
(Υπό ίδρυση)

ΕΤΒΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ Α.Ε.

ΤΕΥΧΟΣ 20
ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΕΕ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ – ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1990

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γράμμα του Δ.Σ.	3
Ειδήσεις – Σχόλια	4
Δραστηριότητες	8
Αφιέρωμα: Ελένη Γαρίδη	24
Άνθρωπος και Περιβάλλον	36
Ναι στη Ζωή – Όχι στα ναρκωτικά	43
Η ανθρώπινη όψη της πραγματικότητας	49

Υπεύθυνη Έκδοσης:
ΜΑΡΙΑ ΚΟΡΟΜΑΤΖΟΥ
Πρόεδρος ΣΕΕ
Τηλ. 8615.514

Γράμμα του Δ.Σ. προς τα μέλη του Σ.Ε.Ε.

Αγαπητές φίλες

Πέρασε αρκετός καιρός από την έκδοση του προηγούμενου δελτίου κι' αυτό γιατί η γνωστή οικονομική δυσπραγία μας δεν επέτρεψε να προγραμματίσουμε και να πραγματοποιήσουμε την κανονική έκδοση του δελτίου μας, που είναι ο κυριότερος συνδετικός κρίκος ανάμεσα στο Δ.Σ. και τα μέλη του Σ.Ε.Ε.

Θα συνεχίσουμε την προσπάθειά μας για να εξασφαλίσουμε την καταχώρηση διαφημίσεων, ώστε η έκδοση του δελτίου να γίνει απρόσκοπτη και κανονική.

Μέσα στις σελίδες αυτού του δελτίου θα συμμεριστείτε τη λύπη μας για την απώλεια της προηγούμενης προέδρου του Σ.Ε.Ε. Ελένης Γαρίδη και θα πληροφορηθείτε για τη δράση του Δ.Σ. στο διάστημα που μεσολάβησε από τις εκλογές του 1989 μέχρι σήμερα.

Πέρα από το πλήθος των γεγονότων και τις σημαντικότητες εξελίξεις σ' αυτό το χρονικό διάστημα που συνεχώς μας υπερβαίνουν, τα προβλήματα που απασχολούν το Γυναικείο κίνημα ανάμεσα στα οποία το θέμα της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων και το θέμα της κατοχύρωσης της ποσοστιαίας συμμετοχής τους (τουλάχιστον 35%) εξακολουθούν να είναι επίκαιρα και να ζητούν λύση.

Ο Σ.Ε.Ε. σε συνεργασία και κοινή δράση με άλλες Γυναικείες οργανώσεις θα συνεχίσει τις προσπάθειες για την προώθηση και την επίλυση των προβλημάτων των γυναικών, πράγμα που σημαίνει εμπλουτισμό και διεύρυνση της Δημοκρατίας.

Αγαπητές φίλες

Με την πεποίθηση ότι η συλλογική δράση συμβάλλει αποφασιστικά στην επίλυση των προβλημάτων μας και την επίτευξη ισότητας της γυναίκας σε όλους τους τομείς, ελπίζουμε στη βοήθειά σας και σας καλούμε σε ενεργότερη συμμετοχή στη δράση του Σ.Ε.Ε.

Με την ευκαιρία της επικοινωνίας που μας δίνει η έκδοση του δελτίου, σας θυμίζουμε ότι ο κύριος πόρος του ΣΕΕ για την αντιμετώπιση των αναγκών του, είναι οι συνδρομές των μελών του και σας καλούμε να ανταποκριθείτε στην έκκλησή μας.

Πρώτη γυναίκα αρεοπαγίτης

ΓΥΝΑΙΚΑ, πρόεδρος Εφετών πέρασε για πρώτη φορά το κατώφλι του Αρείου Πάγου. Προήχθη στο βαθμό του αρεοπαγίτη.

Πρόκειται για την πρόεδρο Εφετών κ. Άννα Αθανασιάδου, η ο-

ποία προήχθη με απόφαση του ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου στο βαθμό του αρεοπαγίτη. Βαθμό, που για πρώτη φορά παίρνει γυναίκα δικαστική λειτουργός της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης.

Η κ. Αθανασιάδου γεννήθηκε το 1925, στην Καλαμάτα Μεσσηνίας και τελείωσε το γυμνάσιο στην ιδιαίτερη πατρίδα της. Σπούδασε νομικά στο πανεπιστήμιο Αθηνών και πρωτοδιορίστηκε στο δικαστικό κλάδο, τον Ιούλιο του 1959. Στο βαθμό της προέδρου Εφετών προήχθη τον Αύγουστο του 1985 και χθες πέρασε στα ανώτατα κλιμάκια της δικαστικής ιεραρχίας. Είναι παντρεμένη και μητέρα δύο παιδιών.

Η ίδια δηλώνει «πως δεν συνάντησε ιδιαίτερες δυσκολίες στην καριέρα της λόγω φύλου».

Μια γυναίκα κατακτά την Ιαπωνία

Ηγέτης των σοσιαλιστών της Ιαπωνίας αναδείχτηκε η Τακάκο Ντόι, η οποία και εξελίσσεται σε πολιτικό αστέρι πρώτου μεγέθους στην ανδροκρατούμενη κοινωνία της χώρας της.

Η Τακάκο Ντόι είναι 60 χρόνων άγαμη, έχει σπουδάσει νομικά, είναι σοσιαλίστρια και καταφέρνει να κινητοποιεί τις γυναίκες της χώρας της σε τέτοιο βαθμό που οι κυβερνώντες μιλούν για «επανάσταση που σημειώθηκε στις κουζίνες των ιαπωνικών νοικοκυριών».

Αν και το σύνθημά της είναι: «ας απλώσουμε τη δύναμη των γυναικών σ' όλη τη χώρα», η πολιτική της επικροτείται και από πολλούς άνδρες. Και καταφέρνει να διατηρεί την αντιπολίτευση σε αξιόλογο επίπεδο.

Δολοφόνησαν τουρκάλα σοσιαλδημοκράτη Της εστειλαν βιβλίο - βόμβα

Δολοφονήθηκε στην Τουρκία η Μπαχριζιέ Ιτσόκ, στέλεχος του τουρκικού Σοσιαλδημοκρατικού Λαϊκίστικου Κόμματος όταν δέχτηκε στο σπίτι της δέμα που περιείχε ένα βιβλίο μέσα στο οποίο είχαν τοποθετήσει μια αυτοσχέδια βόμβα, που εξερράγη όταν το άνοιξε.

Το θύμα ήταν ειδικός στην ισλαμική ιστορία και είχε διατελέσει στο παρελθόν βουλευτής και γερουσιαστής ενώ στο τελευταίο συνέδριο του ΣΛΚ είχε εκλεγεί στην κεντρική επιτροπή.

Η οργάνωση Ισλαμική Κίνηση που είχε διεκδικήσει εφέτος τις δολοφονίες τριών άλλων επιφανών δημοσιογράφων και διανοουμένων, που ήταν πολεμισί του σλαμισμού, διεκδίκησε και τη δολο-

λοφονία της Ιτσόκ.

Σύσσωμος ο πολιτικός κόσμος της Τουρκίας καταδίκασε τη δολοφονία.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Η Γενική Συνέλευση του ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ, που έγινε στις 16-5-1990 στα Γραφεία του Συνδέσμου καταδικάζει ομόφωνα την επίθεση των ισραηλινών εναντίον του Πατριарχείου της ορθόδοξου εκκλησίας, **συμπαραστέκεται** στον αγώνα των ορθόδοξων για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους και **δηλώνει** ότι θα καταβάλει κάθε προσπάθεια για την απονομή του δικαίου.

Αθήνα 16 Μαΐου 1990

Αφοσιωμένη στην Επιστήμη και εφορμητή εξερευνητής

ΜΟΝΙΚΑ ΚΡΙΣΤΕΝΣΕΝ

Η Νορβηγίδα «Βασίλισσα του Χιονιού»

Ακριβώς πριν ένα χρόνο, η Βασιλική Γεωγραφική Εταιρεία της Μεγάλης Βρετανίας απένευσε το «Χρυσούν Μετάλλιο για εξαιρετική συμβολή στην επιστημονική ανακάλυψη της Ανταρκτικής» σε μια κατάξανθη και γαλανομάτα κοπέλλα, ηλικίας 38 ετών, ψηλή και με αθλητικό παράστημα, που είναι γνωστή στην πατρίδα της, τη Νορβηγία, ως η «Βασίλισσα του Χιονιού», ενώ στην Αγγλία την αποκαλούν (οι γεωγράφοι και άλλοι ειδικοί επιστήμονες) «Βασίλισσα

των Πόλων». Γιατί, η βραβευθείσα – το όνομά της Μόνικα Κρίστενσεν – διέπρεψε ως εξερευνητής όχι μόνο στου Νοτίου αλλά και στου Βορείου Πόλου την περιοχή.

Αξιοσημείωτο είναι, ότι το Χρυσούν Βραβείο αυτό έχει απονεμηθεί και σε μια ακόμη γυναίκα, την Φρέγια Σταρκ το 1942, κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Η Μόνικα Κρίστενσεν θεωρείται «βετεράνος εξερευνητής». Έχει λάβει μέρος σε 15 πολικές εξε-

ρευνητικές αποστολές. Το βραβείο αυτό έχει απονεμηθεί έως τώρα σε θρυλικούς ήρωες, όπως ο Στάνλεϋ και ο Λίβινγκστον (Αφρική), ο Χίλαρυ (Έβερεστ), ο Σερ Ρόμπερτ Φάλκον Σκώττ, και ο συμπατριώτης του Αμούντσεν.

Στο ερώτημα δημοσιογράφων, πως αισθάνεται τώρα που πήρε το βραβείο, η Μόνικα αποκρίθηκε:

– Μπορεί να είμαι απόλυτα ακαταγώνιστη, όπως είπατε. Πάντως, δεν σκοτίζουμε καθόλου για δόξες, ούτε νιώθω μαζοχισμό για την Ανταρκτική. Αγαπώ την επιστήμη. Όταν ήμουνα μικρή κανείς δεν μου υπέδειξε τι βιβλία να διαβάζω. Έτσι όμως έμαθα να βρίσκω στις βιβλιοθήκες ό,τι πραγματικά με ενδιέφερε.

Το δήθεν «ασθενές φύλον»

Μιρέϊγ Μπαλλεστρατζί

Αστυνομικός Διευθυντής, υπεύθυνη για την προστασία των ζωολογικών θησαυρών της Γαλλίας

Διακόσιες χιλιάδες ζωγραφικοί πίνακες και σχέδια εκλάπησαν μεταξύ των ετών 1979 – 1989 στη Γαλλία από δημόσιες συλλογές ευρισκόμενες σε 55 πόλεις. Από τα κλαπέντα αριστουργήματα, 50,5% προέρχονται από τον 19ο αιώνα και μόνο 9% είναι του 20ου αιώνα. Από όλα αυτά, η μεγίστη πλειονότητα ήταν στο Παρίσι.

Πολύ σημαντικός είναι επίσης ο αριθμός άλλων καλλιτεχνημάτων, εκτός των ζωγραφικών πινάκων και σχεδίων, που πέρασαν από Μουσεία και άλλες συλλογές στα αρπακτικά χέρια των θησαυροκλεπτών. Πολλά από αυτά έχουν ιδιαίτερως μεγάλη ιστορική και αρχαιολογική αξία. Μεταξύ τους υπάρχουν όχι λίγα ελληνικής και ελληνιστικής τέχνης, που προσετέθησαν στα αναρίθμητα που «χάθηκαν» από ελληνικά Μουσεία, χωρίς να συνυπολογίσουμε τα όσα κάθε μέρα σχεδόν (ακριβέστερα, ίσως, κάθε νύχτα) κατακλέπτουν αρχαιοκάπηλοι σε όλες τις περιοχές της Ελλάδας.

Η τελευταία κλοπή που έγινε στη Γαλλία, συνέπεσε με την εθνική γιορτή της χώρας, της 14ης Ιουλίου, όταν κάποιος κατάφερε να κόψει από το κάδρο του ένα υπέροχο γυναικείο πορτραίτο του Ρενουάρ.

Νέες πιστώσεις και αστυνομική περιφρούρηση

«Τα καλλιτεχνικά έργα αποτελούν τα εθνικά σούπερ – όπλα στον διεθνή αγώνα για το εθνικό γόητρο». Με το σύνθημα αυτό, το δημόσιο αλλά και ιδιωτικές (εταιρείες) διαθέτουν ήδη μεγάλα ποσά για την ενίσχυση του προσωπικού των Μουσείων, αλλά και την οργάνωση της λειτουργίας τους. Περαιτέρω, για πρώτη φορά, ειδικές αστυνομικές μονάδες «φυλάγουν» τα Μουσεία.

Το μεγαλύτερο βάρος της ευθύνης ανέλαβε η «Κεντρική Υπηρεσία Καταστολής της Κλοπής έργων και αντικειμένων Τέχνης».

Επικεφαλής της (Μυστικής) αυτής Υπηρεσίας είναι μία γυναίκα, Τυπική Παριζιάνα, απλά αλλά πολύ κομψά ντυμένη, με ζωηρό βλέμμα και γρήγορο περπάτημα. Όταν δεν φοράει τη στολή της (όπως σχεδόν πάντοτε συμβαίνει) δεν ξεχωρίζει σε τίποτα σχεδόν από τις μυριάδες των γυναικών της ηλικίας της στη γαλλική πρωτεύουσα. Γιατί, δεν μπορεί κανείς να διακρίνει, ότι η κυρία αυτή είναι τρομερή στο καράτε και επίσης δεινή σκοπεύτρια. Ακόμη λιγότερο, θα μπορούσε κανείς να μαντεύσει, ότι είναι άφοβη και η εφύτα της υπερβαίνει όχι λίγο τον

μέσο όρο. Ένα μικρό σχετικό τεκμήριο:

– Όταν κλέφτες άρπαξαν κάποια αριστουργήματα προοριζόμενα για την Ιαπωνία, η κυρία αυτή παρακολούθησε τους κλέφτες έως το Τόκιο και εκεί φρόντισε να συλληφθούν, αφού προηγουμένως εξακρίβωσε ποιός ήταν ο εντολοδότης τους. Τα κλαπέντα αριστουργήματα ευρίσκονται τώρα υπό τη φύλαξη της Υπηρεσίας της στη Γαλλία.

Το όνομα της εξαιρετικής αυτής γυναίκας είναι Μιρέϊγ Μπαλλεστρατζί (Mireille Ballestrazzi). Προφανώς η οικογένειά της κατάγεται από την Κορσική, οι κάτοικοί της οποίας έχουν στις φλέβες τους και λίγο ελληνικό αίμα.

Ισότητα και στην Πολιτική

Της Α. ΓΩΤΟΠΟΥΛΟΥ – ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ Επιτροπή γυναικείων οργανώσεων και γυναικείων τμημάτων των κομμάτων (18 οργανώσεων και 8 κομμάτων) ζητούν να περιληφθεί διάταξη στο νέο εκλογικό νόμο, κατά την οποία «στα ψηφοδέλτια των βουλευτικών και δημοτικών εκλογών κανένα από τα δύο φύλα δεν επιτρέπεται να αντιπροσωπεύεται με ποσό μεγαλύτερο από 65%».

Η διάταξη αποβλέπει στην ουσιαστικοποίηση της ισότητας των πολιτικών δικαιωμάτων των δύο φύλων, που σήμερα κραυγαλέα δεν λειτουργεί στην πράξη (σε βάρος των γυναικών), παρά τα άρθρα 4.2 και 5.1 του Συντάγματός μας και τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης του 1952, για ίσα πολιτικά δικαιώματα ανδρών και γυναικών, καθώς και της Διεθνούς Σύμβασης του 1979, για την κατάργηση κάθε διάκρισης σε βάρος των γυναικών, που η Ελλάδα δα έχει κυρώσει, τη μεν πρώτη το 1953, τη δε δεύτερη 1983.

Η ανάγκη λήψης συγκεκριμένων θετικών μέτρων για το σκοπό δημιουργίας πράγματι ίσων ευκαιριών για τα δύο φύλα σ' αυτό τον τομέα έχει αναγνωρισθεί από τη Διάσκεψη των Η.Ε. στο Nairobi (1985), το Συμβούλιο των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης (4-5 Μαρτίου 1986), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Σεπτ. 1988) που ρητά συνιστά το σύστημα της ποσόστωσης.

ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΕ ΜΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

Το σύστημα αυτό έχει εφαρμοσθεί ως τώρα επιτυχώς σε διάφορες χώρες.

Συγκεκριμένα, στη **Νορβηγία** το Εργατικό Κόμμα, που είναι σήμερα στην εξουσία, έχει αποφασίσει τη συμμετοχή των γυναικών κατά 40%. Και η γυναίκα πρωθυπουργός το εφήρμοσε (8 γυναίκες μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου

και 10 άνδρες). Στη **Δανία** το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα έχει αποδεχθεί ποσοστό περίπου 40% και το Σοσιαλιστικό συζητάει τώρα το 50%. Στο **Aarhus**, δεύτερη πόλη της Δανίας με τη γύρω περιοχή της, οι γυναίκες έχουν υπερβεί στα δημοτικά συμβούλια το 40% και ο τωρινός στόχος είναι το 50%.

Σύστημα ποσοτώσεων υπάρχει και στο **Βέλγιο** από το 1985, που καθιερώθηκε από τα πολιτικά κόμματα και κυμαίνεται, από κόμμα σε κόμμα, από 20% ως 25%. Στην **Αυστρία** έχει υιοθετηθεί το σύστημα από το Σοσιαλιστικό Κόμμα με ποσοστό 25% και για μεγάλες πόλεις 30%. Στην **Πορτογαλία** επίσης πρόσφατα το Σοσιαλιστικό Κόμμα αποδέχθηκε ποσοστό 25% για τη συμμετοχή των γυναικών στο Κοινοβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Στην **Ισλανδία** το Κόμμα της Ένωσης του Λαού έχει αποδεχθεί ποσοστό 40% ενώ τα άλλα κόμματα από 14 ως 33%. Στη **Ρουμανία** στοχεύουν στο 30%.

Στη **Σουηδία** εφαρμόζεται στην πράξη ένα ποσοστό 30% και άνω. Οι γυναίκες βουλευτίνας αντιπροσωπεύουν το 30%, στην κυβέρνηση μετέχουν με 7 υπουργούς (στους 21) και τρεις υφυπουργούς. Το ίδιο ισχύει για τα δημοτικά - κοινοτικά συμβούλια, ενώ στα νομαρχιακά συμβούλια το ποσοστό έχει φθάσει στο 37% και σε μερικά πάνω από 40%.

Ακόμη και ο **ΟΗΕ** καθιέρωσε συμμετοχή γυναικών στους αξιωματούχους της Γ. Γραμματείας του κατά 25%, που ως το 1990 θα φθάσει το 30%.

Στο **Michigan** των ΗΠΑ ισχύει το σύστημα εδώ κι αρκετά χρόνια. Τώρα έχει πια ριζώσει και θεωρείται αυτονόητο. Σήμερα το **Michigan** έχει στις ΗΠΑ το κατά πολύ υψηλότερο ποσοστό γυναικών σε εκλέξιμα από το λαό δημόσια α-

ξιώματα και οι πολίτες του το βρίσκουν φυσικό.

Η αποτελεσματικότητα αυτή του συστήματος της ποσόστωσης οδήγησε και το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα της **Δ. Γερμανίας** στην πρόσφατη απόφαση του 33ου Συνεδρίου να ορίσει τη βαθμιαία άνοδο του ελάχιστου ποσοστού συμμετοχής των γυναικών στα όργανα του κόμματος, στις λίστες εκλογής βουλευτών και σε όλα τα δημόσια αξιώματα, στο 40%. Τα σοσιαλιστικά κόμματα **Γαλλίας** και **Ιταλίας** δέχθηκαν εσχάτως επίσης την ποσόστωση.

Η αξία του συστήματος έγκειται ακριβώς στο ότι σπάει την προκατάληψη πως η πολιτική είναι ανδρική υπόθεση και συνηθίζει το λαό και τα κόμματα στη νέα εικόνα της γυναίκας που ασκεί εξουσία. Επιπλέον παρέχει στις γυναίκες την ευκαιρία να δοκιμαστούν ως φορείς πολιτικής εξουσίας. Και σε όσες χώρες δοκιμάστηκαν - μετά από αξιοκρατικές επιλογές, εννοείται - πέτυχαν και γι' αυτό στερέωσαν την εικόνα της πολιτευόμενης γυναίκας.

Κατά του συστήματος των ποσοτώσεων είχε στο παρελθόν προβληθεί ο ισχυρισμός ότι είναι αντισυνταγματικό, διότι καθιερώνει προνομιακή μεταχείριση για τις γυναίκες.

Το επιχειρήμα αυτό δεν είναι ορθό, διότι δεν πρόκειται περί προνομίου. Πρόκειται απλώς περί μέτρου που αποσκοπεί στη μερική έστω, ουσιαστικοποίηση της ισότητας των φύλων και των ίσων πολιτικών δικαιωμάτων των πολιτών, δηλαδή συνταγματικών διατάξεων (άρθρα 4,2 και 5,1 του Συντ.) που η εφαρμογή τους στην πράξη ματαιώνεται. Διότι βέβαια, δεν είναι δυνατόν να μη θεωρηθεί κραυγαλέα ανισότητα η συμμετοχή των γυναικών με ποσοστό 4% και των ανδρών με 96% στα

κύρια πολιτικά όργανα (Βουλή και κυβέρνηση) της χώρας μας.

ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Σήμερα, πάντως, μετά την κύρωση από την Ελλάδα της Διεθνούς Σύμβασης για την εξάλειψη όλων των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών (Ν. 1342/83) δεν μπορεί πλέον, κατά τη γνώμη μας, να προβληθεί αμφισβήτηση για τη συνταγματικότητα διάταξης που θα καθιερώσει την ποσόστωση.

Συγκεκριμένα, το άρθ. 4 της Σύμβασης – που έχει, μάλιστα, αυξημένο τυπικό κύρος έναντι των ελληνικών νόμων (άρθρ. 28 Συντ.) – ορίζει κατά λέξη:

«1. Υιοθέτηση από τα συμβαλλόμενα κράτη προσωρινών ειδικών μέτρων με σκοπό την ταχύτερη επέλευση *de facto* ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών δεν πρέπει να θεωρείται ως διάκριση, όπως αυτή ορίζεται σε τούτη τη Σύμβαση, δεν πρέπει όμως με κανέναν τρόπο να συνεπάγεται τη διατήρηση άνισων ή ιδιαίτερων πρότυπων (standards). Τα μέτρα αυτά πρέπει να πάψουν να ισχύουν όταν οι στόχοι της ισότητας των ευκαιριών και της μεταχείρισης θα έχουν επιτευχθεί»

Επομένως, και να ήθελε θεωρηθεί ως απόκλιση από την τυπική ισότητα η καθιέρωση της ποσόστωσης, πρόκειται για περίπτωση που ειδικός νόμος (1342/83 που κύρωσε τη παραπάνω διεθνή σύμβαση) ορίζει ως επιτρεπτή και συνεπώς καλύπτεται από το άρθ. 116,2 του Συντάγματος, που ορίζει ότι: «Αποκλίσεις από τους ορισμούς της παραγρ. 2 του άρθρου 4 (ισότητα φύλων) επιτρέπονται μόνο για σοβαρούς λόγους, στις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος».

Η ουσιαστική αξιοποίηση των γυναικών στην πολιτική ζωή, όπως αποδέχθηκε η Διάσκεψη των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, είναι ουσιώδης απαίτηση της δημοκρατίας και παράγοντας για την ενίσχυση της ισότητας, για

την προώθησή της ανάπτυξης και για την ανοικοδόμηση της ειρήνης και της κοινωνικής δικαιοσύνης».

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΚΩΝΙΣΗ

Πράγματι, δεν νοείται σήμερα δημοκρατία αν οι γυναίκες, που αποτελούν περισσότερο από το μισό πληθυσμό, έχουν τη μεταχείριση των μικρών παιδιών και των ακαταλόγιστων, δηλαδή τρίτοι – οι άντρες – παίρνουν τις αποφάσεις που καθορίζουν την τύχη της χώρας τους, άρα και αυτών των ίδιων

και των παιδιών τους.

Ούτε επιτρέπεται από άποψη κοινωνικού συμφέροντος να μη γίνεται εκμετάλλευση, κατά τη λήψη αυτών των αποφάσεων, και των ικανών στοιχείων του γυναικείου πληθυσμού, πράγμα που η προκατάληψη στην πράξη παρεμποδίζει σήμερα σε υψηλό βαθμό.

Ειδικά στη χώρα μας η γενική κατάσταση είναι τέτοια, που η ουσιαστική παραγκώνιση του μισού πληθυσμού, του γυναικείου, στην προσπάθεια χάραξης και εμπέδωσης ανοδικής πορείας, ηθικής και πραγματικής, δεν μπορεί να θεωρηθεί επιτρεπτή.

Γυναίκα και νέες Τεχνολογίες

Στην προσπάθειά του να φέρει σε επαφή τις γυναίκες με τα σύγχρονα δεδομένα στον τομέα της εργασίας, ο Σ.Ε.Ε. δημοσιεύει σε αυτό το τεύχος κατάλογο με τα επαγγέλματα πληροφορικής.

LISTE DES EMPLOIS DE L'INFORMATIQUE

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

Applications

Εφαρμογές

– Concepteur d'analyse et de programmation en informatiques de gestion

Σχεδιαστής – οργανωτής εφαρμογών πληροφορικής στη διοίκηση

– Ingenieur d'analyse et de programmation en informatique de gestion

Μηχανικός ανάλυση και προγραμματισμού στην πληροφορική διοίκησης

– Analyste – programmeur en informatique de gestion

Αναλυτής – προγραμματιστής στην πληροφορική διοίκησης

– Ingenieur en informatique industrielle

Μηχανικός βιομηχανικής πληροφορικής

– Informaticien scientifique

Επιστήμων πληροφορικής

– Technicien en informatique industrielle

Τεχνικός βιομηχανικής πληροφορικής

– Exploitation

Εκμετάλλευση

– Ingenieur de production

Μηχανικός παραγωγής

– Technicien d'exploitation

Τεχνικός εκμετάλλευσης

– Operateur d'exploitation

Χειριστής εκμετάλλευσης

– Operatrice de saisie

Χειρίστρια καταχώρησης δεδομένων

Système

Σύστημα

– Concepteur de matériels informatiques

Σχεδιαστής υλικών πληροφορικής

– Architecte de reseau

Αρχιτέκτων δικτύου

– Ingenieur logiciel système

Μηχανικός λογισμικού συστήματος

– Technicien logiciel système

Τεχνικός λογισμικού συστήματος

– Ingenieur système

Μηχανικός συστήματος

– Vente et' après – vente

Πώληση και εξηπυρέτηση μετά την πώληση

– Ingenieur commercial

Εμπορικός μηχανικός

– Ingenieur d'affaires

Μηχανικός εμπορικών υποθέσεων

– Vendeur conseil en micro – informatique

Σύμβουλος πωλήσεων μικροπληροφορικής

– Ingenieur technico – commercial

Τεχνικοεμπορικός μηχανικός

– Technicien de maintenance

Τεχνικός συντηρητής

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Συγκρότηση νέου Δ. Σ.

Μετά το θάνατο της Ελένης Γαρίδη, συνήλθε το Δ.Σ. του ΣΕΕ και ανασυγκροτήθηκε ως εξής:

Πρόεδρος: Μαρία Κορομάντζου

Αντιπρόεδρος: Κ. Νικολη

Β' Αντιπρόεδρος: Ν. Ρουμελάκη

Γεν. Γραμματέας: Νάντια Παπαδοπούλου

Ταμίας: Μ. Κορομάντζου

Σύμβουλος Διεθνών Σχέσεων: Α. Δρίβα

Μέλη: Δανάη Γιαννακάκη, Β. Λειβαδίτη, Μαρίνα Σακελλαροπούλου, Αμαλία Σκέπερς

Το νέο Δ.Σ. διενήργησε την ετήσια γενική συνέλευση των μελών του ΣΕΕ, στην οποία έγινε απολογισμός πεπραγμένων και εγκρίθηκαν οι στόχοι της νέας χρονιάς.

Από τα πρακτικά δημοσιεύουμε ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα, το αναφέρεται στους στόχους του ΣΕΕ μπροστά στις νέες προκλήσεις και προσκλήσεις του μέλλοντος:

«...Στην τρίτη χιλιετία η γυναίκα θα διαδραματίσει αποφασιστικό ρόλο στη διαρκώς εξελισσόμενη κοινωνία, κοινωνία που δε θα γνωρίζει στενά γεωγραφικά και πολιτικά όρια, αλλά τα προβλήματα της θα είναι πολύπλοκα και δεν θα επιδέχονται απλοϊκές λύσεις.

Με την πεποίθηση ότι τα προβλήματα της κοινωνίας σε πάρα πολλά σημεία **συμπίπτουν με τα γυναικεία προβλήματα**, οι δραστηριότητες του Δ.Σ. έχουν τους εξής παράλληλους στόχους:

1) Επικοινωνία με τα μέλη,

2) Στροφή της δράσης σε θέματα έρευνας γυναικείων προβλημάτων.

3) Δραστηριοποίηση του ΣΕΕ σε 3 τομείς:

α) Εκπροσώπηση του ΣΕΕ στο γυναικείο κίνημα

β) συνεργασία με γυναικεία σωματεία

γ) συμμετοχή σε φορείς κυβερνητικούς, μη κυβερνητικούς

και τοπικής αυτοδιοίκησης.
4) **Ανάληψη πρωτοβουλίας για α-φύπνιση συνείδησης κοινής γνώμης σε μεγάλα ελληνικά και κοινωνικά προβλήματα...**

Επίσης, από τις δραστηριότητες του Συνδέσμου αναφέρουμε συνοπτικά τα εξής:

Ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων:

- Έλαβε ενεργό μέρος στη συντονιστική Επιτροπή των Γυναικείων Οργανώσεων με στόχο τις ποσοτώσεις υποψηφίων γυναικών.

- Έστειλε εκπρόσωπο στο συνέδριο της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Εκδοτών - Βιβλιοπωλών τον Μάιο 1989 στην Αθήνα.

- Έλαβε μέρος στο σεμινάριο του Συνδέσμου Γυναικών Επιστημόνων Κύπρου, τον Ιανουάριο 1990 στη Λευκωσία.

- Αναποκρίθηκε στην πρόσκληση του ΕΚΑ και του Πανελληνίου Συλλόγου Χημικών Μηχανικών, με αποστολή αντιπροσώπου στη διημερίδα με θέμα «Νέφος και αυτοκίνητο»

- Έστειλε εκπρόσωπο στο διήμερο του Ελληνοτουρκικού διαλόγου που οργανώθηκε από την Αδέσμευτη Κίνηση Ειρήνης (ΑΚΕ) και την Ελληνική Επιτροπή για την Διεθνή Ύφεση και Ειρήνη (Ε.Ε.Δ.Υ.Ε.)

- Έλαβε μέρος στη σύνοδο του Παγκοσμίου Συμβουλίου Ειρήνης και συμπαραστάθηκε στη διαμαρτυρία εναντίον του απαρχαίντ και την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Τουρκία.

- Μετέχει με εκπρόσωπο του Δ.Σ. στις δραστηριότητες του Ε.Κ.Ε.

- Έλαβε μέρος στη σύσκεψη της Διεπιστημονικής Επιτροπής για την Απαγόρευση των Χημικών και Βιολογικών Όπλων, τον Μάρτιο 1990 στην Αθήνα.

- Έστειλε επιστολή διαμαρτυρίας

για την περιβόητη «Ιστορία της Ευρώπης» στον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Ζάκ Ντελόρ.

- Εξέδωσε ψήφισμα για το ίδιο θέμα κατά τη γενική συνέλευση τον Μάιο 1990 στην Αθήνα.

- Εξέδωσε επίσης καταπάτηση των δικαιωμάτων του Ελληνορθόδοξου Πατριαρχείου Ιεροσολύμων, στη γενική συνέλευση τον Μάιο 1990 στην Αθήνα.

- Έστειλε εκπρόσωπο στο συνέδριο ΚΕΓΜΕ τον Ιούνιο 1990 στην Ανάβυσσο.

- Έλαβε μέρος στις προσπάθειες για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού ΛΟΜΠΥ Γυναικών.

- Και, παράλληλα, φρόντισε και για κοινωνικές εκδηλώσεις όπως η αποκριάτικη συνεστίαση, η διοργάνωση διάλεξης με προβολές από την Ελληνική ορειβατική αποστολή στα Ιμαλάια, κ.λ.π.

- Μια από τις βασικότερες όμως δραστηριότητες, που αξίζει να αναφερθεί ξεχωριστά, είναι η δραστηριοποίηση, στο θέμα των πυρκαγιών στα δάση, θέμα που ο ΣΕΕ θεωρεί ζωτικής σημασίας για την επιβίωσή μας, και για τον λόγο αυτό έχει εκδόσει ψηφίσματα, έχει στείλει επιστολή στην Επιτροπή της Ε.Ο.Κ. και εξακολουθεί να δίνει τη μάχη του με συμμετοχές σε συλλογικές διαδικασίες, όπως η σύσκεψη που έγινε στις 27-6-90 με θέμα «ΑΜΕΣΑ ΜΕΤΡΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΜΑΖΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ». (σε συνεργασία της ΓΣΕΕ με το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας).

Υλικό από δραστηριότητες του ΣΕΕ, ομιλίες ψηφίσματα και κυρίως τα σχετικά με τις πυρκαγιές στα δάση, δημοσιεύονται αναλυτικά παρακάτω.

ΔΙΕΘΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (I.F.U.W.)

Ένας πίνακας που δημοσιεύτηκε στη Βιεννη από τα πρακτικά των δραστηριοτήτων των συνδέσμων και ομοσπονδιών των επιστημόνων γυναικών από όλο τον κόσμο που μετέχουν στη συνομοσπονδία (μεταξύ των οποίων και ο ΣΕΕ) είναι αρκετά διαφωτιστικός για τις δραστηριότητές τους κατά τα έτη 1985 - 1990. Θέματα όπως Γυναίκες και εξουσία, Περιβάλλον, Ειρήνη, βιοτεχνολογία, κατέχουν σημαντική θέση (βλ. πίνακα).

Α Δ

Διεθνείς υποτροφίες

Καθε χρόνο, κατά τον μήνα Οκτώβριο, ανακοινώνονται οι υποτροφίες για μεταπτυχιακές σπουδές σε διάφορους κλάδους από την Διεθνή Ομοσπονδία Επιστημόνων Γυναικών (International Federation of University Women), της οποίας είναι μέλος ο σύνδεσμός μας.

Όσες ενδιαφέρονται για συμμετοχή, ας απευθυνθούν στα γραφεία του Συνδέσμου, τηλ. 32 34 268.

Συγκεκριμένα:

- Η Σουηδική Ένωση Επιστημόνων Γυναικών προσφέρει μια διεθνή υποτροφία της τάξεως των 12.000 σουηδικών κορωνών για το ακαδημαϊκό έτος 1991 - 1992.

- Η Ιαπωνική Ένωση Επιστημόνων Γυναικών προσφέρει εξάμηνη υποτροφία.

- Η Αμερικανική Ένωση Επιστημόνων Γυναικών προσφέρει υποτροφίες σε διάφορους κλάδους του επιστητού, (δίδεται ιδιαίτερη έμφαση εφέτος σε κλάδους όπως η διαιτολογία και η επιστήμη των τροφίμων).

Περισσότερες πληροφορίες για

τις χώρες και τους όρους των υποτροφιών για το νέο ακαδημαϊκό έτος θα υπάρχουν μετά τον Οκτώβριο στα γραφεία του Συνδέσμου.

Α Δ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ο ΣΕΕ έλαβε ενεργά μέρος στη Συντονιστική Επιτροπή των Γυναικών Οργανώσεων και Γυναικών τμημάτων πολιτικών κομμάτων, που δραστηριοποιήθηκαν με στόχο τις ποσοστώσεις των υποψηφίων γυναικών βουλευτών και γενικότερα των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

Μάλιστα κατόπιν ψηφοφορίας ο ΣΕΕ επελέγη μεταξύ των σωματείων που εξεπροσώπησαν την συντονιστική επιτροπή στα Μαζικά Μέσα Ενημέρωσης.

Ο ΣΕΕ κυκλοφόρησε και δική του ανακοίνωση, που δημοσιεύεται παρακάτω:

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ:

Ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων καλεί τις Ελληνίδες ψηφοφόρους να ψηφίσουν συνειδητά και υπεύθυνα, αναδεικνύοντας όσο το δυνατό περισσότερες γυναίκες στη Βουλή.

Οι εκλογές στις 18 Ιουνίου ας γίνουν ένας σημαντικός σταθμός για όλες τις γυναίκες. Με συνείδηση και επίγνωση της αξίας της ψήφου ας βάλουμε σταυρό στις γυναίκες υποψήφιες.

Ο Σύνδεσμος διαμαρτύρεται που τόσο μικρός αριθμός γυναικών είναι στα ψηφοδέλτια των κομμάτων. Ωστόσο όλες οι υποψήφιες είναι καταξιωμένες γυ-

ναίκες που θα τιμήσουν το Ελληνικό Κοινοβούλιο.

Καλούμε λοιπόν όλες τις γυναίκες και τους άνδρες να δώσουν τη δυνατότητα και τη δύναμη στις γυναίκες υποψήφιες.

Η παρουσία πολλών γυναικών στην Βουλή θα βοηθήσει στη προώθηση των γυναικείων θεμάτων και θα δώσει μια άλλη αντίληψη άσκησης της εξουσίας και διακυβέρνησης της χώρας.

Το Δ.Σ του Συνδέσμου
Ελληνίδων Επιστημόνων

Η Ανακοίνωση αυτή του ΣΕΕ δόθηκε για δημοσίευση στον τύπο και στάλθηκε σε όλα τα κόμματα και τις γυναικείες οργανώσεις.

Αποκριάτικη συνεστίαση

Την Τετάρτη 21-2-90 ο ΣΕΕ οργάνωσε αποκριάτικη συνεστίαση για τα μέλη και τους φίλους στην ταβέρνα «Το Πήλιο»
Στη διάρκεια της εκδήλωσης οργανώθηκε λαχειοφόρος αγορά (για την ενίσχυση του ΣΕΕ).

Ευχαριστούμε θερμά το χώρο τέχνης «ΑΔΥΤΟ» και το μέλος Μαίρη Ζερβογιάννη και τους συνεργαζόμενους μ' αυτό καλλιτέχνες, που πρόσφεραν πρόθυμα έργα τους για τους σκοπούς του Συνδέσμου μας:

Την Ντιάνα Αντωνακάτου, Μαίρη Βλαντή, Λίτσα Ιακωβίδου, Ράνια Καπελιάρη, Μαίρη Καρανάση, Εύα Μελά, Ασπασία Μινωτάκη, Ε. Παλληκάρη, Αθηνά Πικιώνη, Σύλβια Σαρροπούλου, Γιάννη Σουβατζόγλου.

Επίσης ευχαριστούμε την εταιρία των αδελφών Σολακίδη για την προσφορά στον ΣΕΕ τριων ελαιογραφιών Κινέζων καλλιτεχνών.

Για την τακτοποίηση του αρχείου των μελών του Συνδέσμου το Δ.Σ. αποφάσισε να παραγράψει τις προηγούμενες οφειλές εκτός των οφειλών των δύο τελευταίων χρόνων (1989 και 1990).

Η ετήσια συνδρομή του ΣΕΕ είναι 1500 δραχ.

Συμμετοχή στο συνέδριο Π.Ο.Ε.Β.

Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκδοτών - Βιβλιοπωλών είχε την πρωτοβουλία να καλέσει πολλούς φορείς και Σωματεία για να τους εκθέσει τις θέσεις, καθώς επίσης και τα προβλήματα του κλάδου τους.

Τον Σύνδεσμο Ελληνίδων Επιστημόνων εξεπροσώπησε η Α' Αντιπρόεδρος Αρχαιολόγος Λαλά Νικόλη.

Μέσα σε ατμόσφαιρα φιλική αλλά και αγωνιστική - μαχητική ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΠΟΕΒ κ. Στέλιος Χαραλαμπάκης επεσήμανε ότι το βιβλίο είναι το πνευματικό και πολιτιστικό αγαθό που επηρεάζει περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο μέσο την ορθή και ομαλή πορεία του ανθρώπου.

Με πίκρα δε αναφέρθηκε στην Ελληνική πραγματικότητα, λέγοντας χαρακτηριστικά ότι στη δική μας χώρα, τη κληρονομία ενός τεράστιου πολιτισμού, δεν κατανοήθηκε ποτέ η προσφορά του βιβλίου έτσι ώστε η λαθεμένη πορεία ανάπτυξης που ακολουθήθηκε δεν επέτρεψε στο λαό μας να ανακυκλώσει τις αστείρευτες δυνάμεις που αναμφισβήτητα κατέχει και διαθέτει για να συνεχίσει την πορεία της αναπτυξης, επάξια και δημιουργικά.

Οι προτάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της ΠΟΕΒ για τη χάραξη πολιτικής βιβλίου συνοψίζονται σε τρεις τομείς.

I. Ευαισθητοποίηση του Κοινού.

Θα υλοποιηθεί με την Εκπαίδευση, τα Διδακτικά βιβλία, τις Βιβλιοθήκες, α) Δημόσιες β) Σχολικές γ) βιβλιοθήκες Ιδρυμάτων, δ) Σωματείων κ.λ.π. - Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης - εκθέσεις βιβλίων με γενική προβολή του βιβλίου στην Ελλάδα, και με - Οδηγούς Βιβλίων και θα αποτελέσουν μια Εθνική Βιβλιογραφία.

II. Πρόταση: Κωδικοποίηση του βιβλίου και των παραγόντων του.

Αυτή η πρόταση επιβάλλει νο-

μοθετική υποχρέωση όσων εκδίδουν βιβλία να χρησιμοποιούν τον IBN ώστε το κάθε βιβλίο να αποκτήσει ταυτότητα και έτσι να μπορεί να γίνεται άνετη καταγραφή όλων των βιβλίων που εκδίδονται.

Επίσης για να επιτύχει η κωδικοποίηση πρέπει να διασφαλισθούν τα δικαιώματα, αλλά και οι υποχρεώσεις του δημιουργού και πρωταρχικού κυττάρου παραγωγής βιβλίου, του **Συγγραφέα**.

Τέλος και ο **Εκδότης** να σταματήσει να είναι «η παραξηγημένη φιγούρα, αλλά να βρει δικαίωση με σαφή καθορισμό του λειτουργήματός του και ο διακινητής αυτού του πνευματικού αγαθού, ο **βιβλιοπώλης** θα πρέπει να νοιώθει άνετα και να αισθάνεται ασφαλής στο επάγγελμα που ασκεί. Απαιτείται νομοθετική ρύθμιση του τρόπου κυκλοφορίας του βιβλίου. Σύμφωνα με τις θεωρίες και γνώμη του ομιλητού όλα τα βιβλία χωρίς καμμία εξαίρεση θα πρέπει να διακινούνται από ανεγνωρισμένα βιβλιοπωλεία, μέλη των νόμιμα λειτουργούντων συνδικάτων του κλάδου.

Και η τρίτη πρόταση, που δημιουργεί και θεμελιώνει τις προηγούμενες, είναι η **στήριξη των μονάδων Βιβλίου**.

Και γι' αυτό απαιτούνται: Επιμόρφωση - εξειδίκευση Κίνητρα επονοποίησης μονάδων βιβλίων.

Ξεχωριστή αντιμετώπιση του βιβλίου από τους Κρατικούς φορείς. Φορολογικές ελαφρύνσεις. Χρηματοδότηση. Επίδομα βιβλιοθήκης.

Ίδρυση και επιχορήγηση του Ιδρύματος «Σπίτι του Βιβλίου» με την «τράπεζα πληροφοριών του βιβλίου» που είναι τόσο αναγκαία για μια ολοκληρωμένη ενημέρωση γύρω από το βιβλίο. Επίσης για την αξιοπιστία του βιβλίου και των φορέων του επιβάλλεται κατά τον ΠΟΕΒ εφαρμογή και στην Ελλάδα ενιαίας τιμής πώλησης βιβλίου, ώστε να έχει άμεση σχέση με την πραγματική του αξία.

Τέλος ο πρόεδρος του ΠΟΕΒ ανπετυξε και τις συνδικαλιστικές απαιτήσεις του κλάδου και έκλεισε με την ευχή θέσπισης μιας σειράς βραβείων βιβλίων για εκδότες, βιβλιοπώλες κ.α. τα οποία να απονεμούνται στην διάρκεια της ετήσιας Πανελληνίας Έκθεσης Βιβλίου.

Μετά την ομιλία του Προέδρου του ΠΟΕΒ όλοι οι φορείς και εκπρόσωποι Σωματείων εκλήθησαν να χαιρετίσουν τη συνέλευση και να τοποθετηθούν επί όλων αυτών των απόψεων.

Ο Σύνδεσμος χαιρέτισε τη συνέλευση και εξέφρασε τη συμπάθεια και κατανόηση των προβλημάτων του κλάδου αλλά επεφυλάχθη να πάρει θέση πριν συζητηθεί το θέμα στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου. Στην ολιγόλεπτη ομιλία της η εκπρόσωπος του Συνδέσμου τόνισε όχι απλώς και μόνο την σημασία του βιβλίου αλλά τον καθοριστικό του ρόλο στην αφύπνιση των συνειδήσεων και στην ανάπτυξη της πνευματικής στάθμης του Λαού.

Εζητήσαμε να πέσει το κόστος του βιβλίου ώστε να γίνει προσιτό και στα ασθενέστερα οικονομικά στρώματα του ελληνικού λαού και επιστήσαμε την προσοχή των συγγραφέων σε δυό αθέμιτους συναγωνισμούς: Στο θέαμα και στα μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Ο γραπτός λόγος πολλές φορές δεν αντέχει σ' αυτές τις δυό ανταγωνιστικές διαδικασίες και η αποτυχία του αυτή έχει επιπτώσεις σε ολόκληρη την πνευματική στάθμη της Ελληνικής Κοινωνίας.

Το βιβλίο δεν είναι μόνο πνευματικό αγαθό, αλλά και το όπλο όλων των αγώνων για ισότητα, ελευθερία και Δικαιοσύνη.

Λαλά Νικόλη
Αρχαιολόγος
Α' Αντιπρόεδρος
Συνδέσμου Ελληνίδων
Επιστημόνων

Συμμετοχή στο σεμινάριο Σ.Γ.Ε.Κ.

Εκ μέρους του Σ.Ε.Ε. σας μεταφέρω τους θερμούς χαιρετισμούς μας και τις ευχές για τον επιτυχή σχεδιασμό των προγραμμάτων σας και την πραγματοποίηση των στόχων σας.

Ο Σ.Ε.Ε. δεν σας θεωρεί απλά και μόνο φίλες, αλλά είσθε ένα κομμάτι του κορμού του Συνδέσμου. Πολλές από εσάς θα έχουν υπάρξει και μέλη και θα θυμούνται κοινούς αγώνες για γυναικείες κατακτήσεις.

Ο Σύνδεσμός, ένα από τα παλαιότερα Γυναικεία Σωματεία, βρέθηκε στην πρωτοπορία των γυναικείων αγώνων, για ισότητα, ισοτιμία και δούλεψε και εξακολουθεί μέχρι σήμερα να εργάζεται για την πνευματική ανύψωση της στάθμης της γυναίκας. Από τους αγώνες της γυναίκας για την κατάκτηση του δικαιώματος ψήφου, της ίσης αμοιβής στον εργασιακό χώρο μέχρι της εισόδου της στο Κοινοβούλιο και στα κέντρα λήψης των Αποφάσεων, ο Σύνδεσμός έδινε και δίνει το δυναμικό του παρόν.

Τα προβλήματα της Γυναίκας δεν ελύθησαν βεβαίως, αλλά απαιτούν νέες μεθόδους προσέγγισης και αγώνα. Ο Σύνδεσμος με την ανανέωση του δυναμικού του προσπαθεί να συγχρονίζει τις μεθόδους του.

Για την προσεχή διετία έχουμε αρχίσει μια σοβαρή έρευνα, που έχει εγκριθεί και από το Υπουργ. Έρευνας και Τεχνολογίας για την μελέτη και τεκμηρίωση των προβλημάτων της Επιστήμονος Γυναίκας.

Αγαπητές φίλες έπειτα από την μικρή εισαγωγή, αρχίζω την εισήγησή μου με μια διαπίστωση, ότι στην τρίτη χιλιετία η γυναίκα θα διαδραματίσει αποφασιστικό ρόλο στην διαρκώς εξελισσόμενη κοινωνία, κοινωνία που δεν θα

Το σεμινάριο του Συνδέσμου Γυναικών Επιστημόνων Κύπρου χαιρέτισε η Α' αντιπρόεδρος του ΣΕΕ αρχαιολόγος κ. Νίκη, με την ομιλία που ακολουθεί:

γνωρίζει στενά γεωγραφικά και πολιτικά όρια, αλλά τα προβλήματα της θα είναι πολύπλοκα και μη επιδεχόμενα απλοϊκές λύσεις.

Συνέχεια θα ακούτε να επαναλαμβάνω τη λέξη «Σύνδεσμος» ενώ μιλάμε για τη θέση της Γυναίκας στον Διεθνή χώρο. Όμως πιστεύω ότι η θέση της Γυναίκας στο Μέλλον της 3ης χιλιετίας θα είναι η οργάνωσή της σε δημοκρατικούς φορείς αφ' ενός και η συνεργασία των φορέων μεταξύ τους. Αυτή τη στιγμή που μιλάμε, το Γυναικείο οργανωμένο Κίνημα στον Ελληνικό και τον ευρύ Ευρωπαϊκό χώρο αγωνίζεται να αφυπνίσει συνειδήσεις και να κατευθύνει την κοινή γνώμη προς αυτό τον σκοπό, δηλαδή την είσοδο όσο το δυνατόν περισσότερων γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

Ο εργασιακός χώρος είναι μια πρόκληση που επικεντρώνει τη γυναικεία δραστηριότητα. Χάρη στους συνεπείς αγώνες η Γυναίκα εργαζόμενη κατάφερε να αλλάξει και το εργατικό δίκαιο και το οικογενειακό και να κατακτήσει κατά κάποιο τρόπο το σημείο της ίσης εκκίνησης, σπάζοντας πολλά στεγανά στον χώρο του Πανεπιστημίου, του Δικαστηρίου. (1η γυναίκα Αρεοπαγίτης), της Δημόσιας Διοίκησης, των επιχειρήσεων, Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Κοινοβουλίου. Υπάρχουν όμως πολλά «στεγανά» και κάστρα ανδρικού αυταρχισμού που πρέπει να εκπορευθούν.

Συγκεκριμένα στο δυναμικό

του Ελλ. Κοινοβουλίου η γυναικεία παρουσία είναι μόλις 4,3%.

Η Παιδεία, η πνευματική ανάπτυξη της Γυναίκας υπήρξαν και εξακολουθούν να είναι τα κλειδιά που ανοίγουν τις πόρτες. Έτσι τα Γυν. Σωματεία και κατά κύριο λόγο ο Σύνδεσμος Ε.Ε. μέλημά τους ήταν να δημιουργήσουν ευκαιρίες για την μόρφωση και καλλιέργεια της Γυναίκας και συγχρόνως να αναπτύξουν το δημοκρατικό της φρόνημα. Τις περασμένες δεκαετίες αυτοί οι στόχοι προσεγγίζοντο με διαλέξεις, στρογγυλά τραπέζια, μεμονωμένες αγωνιστικές κινητοποιήσεις, δημοσιεύσεις στον τύπο.

Σήμερα αυτοί οι τρόποι δεν απερρίφθησαν ούτε εγκατελείφθηκαν, αλλά συμπληρώθηκαν με ένα νέο στοιχείο: που είναι η συνεργασία πολλών και σε πολλά σημεία διαφορετικών φορέων με κοινό σκοπό την προώθηση των Γυν. θεμάτων.

Οι Διευθυντικές θέσεις είναι πόρτες που δεν ανοίγουν εύκολα στη Γυναίκα. Δεν εφάρκει η μεμονωμένη στρατηγική κάθε Γυν. Σωματείου, χρειάζεται συντονισμένη προσπάθεια. Έτσι οι Γυναικείες Οργανώσεις (συγκεκριμένα 17 και 7 Γυναικεία Τμήματα Πολιτικών Κομμάτων) διεκδικώντας την αναγνώριση και την εφαρμογή της ισότητας των δύο φύλων στη Δημόσια ζωή εξήτησαν και εξακολουθούν να ζητούν το περιφημο «τουλάχιστον 35%» των Γυναικών – που στην πραγματικότητα είναι το 51,7% του πληθυσμού

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΚΕΓΜΕ

Στο συνέδριο του ΚΕΓΜΕ, που έγινε στην Α- ομιλία της που ακολουθεί.
νάβυσο τον Ιούνιο 1990, τον ΣΕΕ εξεπρο- Το θέμα αυτό επιλέχθηκε από τον κατάλογο
σώπησε η Α' αντιπρόεδρος, αρχαιολόγος κ. θεμάτων που πρότεινε το ΚΕΓΜΕ. «Πολιτι-
Νικόλη, η οποία και ανέπτυξε ένα σημαντι- στικές αξίες που αφορούν ιδιαίτερα τις γυναί-
κό για τις γυναίκες θέμα, όπως φαίνεται στην κες και πρέπει να διαφυλαχθούν»

Καλλιρόη Ηλιοπούλου – Νικόλη
Α' αντιπρόεδρος ΣΕΕ αρχαιολόγος

Αν το μέλλον είναι Ιδέες, ο Πολιτισμός είναι επιλογή ιδεών και μετουσίωσή τους σε αξίες. Οι αξίες, λεκτικά σχήματα, έχουν ξεπεράσει το γραμματικό και συντακτικό επίπεδο και σαν συμβολισμοί αποτελούν το θεμέλιο που

πάνω τους κτίζεται η ιστορία του πολιτισμού την δεδομένη χρονική περίοδο.

Ας γίνουμε σαφέστερες μέσα από μία εκθεσιακή αναδρομή: Στο

Παρίσι, 1986, το Μουσείο του Ανθρώπου, (Musée de l'Homme) οργάνωσε μια έκθεση μέσα στις αίθουσες του Μουσείου χώρου με τον τίτλο: Côté de Femme, δηλαδή η Ιστορία του πολιτισμού του ανθρώπινου γένους από τη γυναικεία σκοπιά – δηλ. η ιστορία ιδωμένη με τα γυναικεία μάτια. Έχομε συνηθίσει να παρακολου-

Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών πρωτοστατεί σε Lobby για την προώθηση Γυναικών όχι μόνο στην Ιταλία αλλά σε όλη την Κοινότητα σε διευθυντικές θέσεις.

Ο εμφανής κίνδυνος του περιβάλλοντος έχει φέρει τις γυναίκες της Ευρώπης πολύ κοντά. Το πρόγραμμα του Συνδέσμου με τις προτάσεις μας για τις ολέθριες επιπτώσεις των πυρκαϊών των Δασών έχει εγκριθεί από την Κοινότητα και πρόκειται σύντομα με τον φορέα του Υπ. Γεωργίας να υλοποιηθεί. Οι Γυναίκες του κόσμου – όλου του πλανήτη μας εργάζονται σκληρά, και σε πολλά σημεία άνισα για να επιτύχουν μια δικαιότερη και περισσότερο Δημοκρατική ευαισθητοποιημένη Κοινωνία, εργάζονται για το παρόν αλλά και για το απώτερο Μέλλον, χωρίς να υπολογίζουν θυσίες, διότι πιστεύουν – πιστεύουμε όλες μας, ότι αξίζει τον κόπο.

Δεν γνωρίζω εάν επέτυχα να σας μεταφέρω το πνεύμα της δουλειάς μας.

Ευχαριστώ.

της Ελλάδος – και το 52% του παγκόσμιου πληθυσμού της Γης – στα κέντρα λήψης αποφάσεων, στα ψηφοδέλτια των βουλευτικών και δημοτικών εκλογών και στα όργανα των πολιτικών κομμάτων.

Αυτή η συνένωση γυναικών με διαφορετικές ιδεολογικές και πολιτικές τοποθετήσεις υπήρξε μια ιστορική στιγμή για το Γυναικείο κίνημα με παγκόσμια μοναδικότητα (ποσόστωση λειτουργεί στις Σκανδ. χώρες, Ολλανδία, Δ. Γερμανία, Αν. χώρες). Ο Σ.Ε.Ε. ανταποκρίθηκε και υπήρξε από τα ιδρυτικά μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής. Καίτοι οι ιδεολογίες μας είναι διαφορετικές από αρκετά Σωματεία, πιστέψαμε ότι μια μεγαλύτερη γυναικεία συμμετοχή είναι ικανή να αλλάξει το ελληνικό πολιτικό σκηνικό και η προώθηση της φεμινιστικής αντίληψης θα αναβαθμίσει τον κοινωνικό και εργασιακό μας περίγυρο.

Αυτή η αντίληψη της συνεργασίας μας ώθησε να στραφούμε και προς άλλους κρατικούς φορείς για να επιτύχουμε την επίλυση γυναικείων προβλημάτων στον εργασιακό χώρο.

Η ανεργία πλήττει πολύ και τη Γυναίκα. Η Επιστήμων Γυναίκα έχει προβλήματα. Ο ΟΑΕΔ (Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού

Δυναμικού) έχει προγράμματα επιδότησης για επιμόρφωση Γυναικών. Ο Σύνδεσμος έχει ευαισθητοποιηθεί με αυτά τα προγράμματα πιλότους. Ήλθαμε σε επαφή μαζί τους και με την πείρα και γνώση που διαθέτομε πιστεύουμε ότι έχομε πολλά σημεία κοινής προσέγγισης.

Η Γυναίκα αγαπητές φίλες και στον Διεθνή χώρο πλήττεται από πολλές μάστιγες. Αναλφαβητισμός (το έτος 1990 ανακηρύχθηκε από τον ΟΗΕ έτος πάταξης του αναλφαβητισμού), Ανεργία, άνιση μεταχείριση. Αυτές είναι οι αδικίες του Ανώτερου Τεχνολογικού μας Πολιτισμού.

Ένας άλλος στίβος πρόκλησης που ανοίγει πολλές προοπτικές στη γυναίκα Επιστήμονα είναι η Ένωση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η δημιουργία Ευρωπαϊκού Lobby Γυναικείων ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ υποστηρίζει την υποψηφιότητα γυναικών σε υπεύθυνες θέσεις μέσα στους Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς και επιδιώκει να έχει μια Συμβουλευτική ιδιότητα στην ίδια την ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ.

Μα όλα αυτά τα προβλήματα δεν επιλύονται μαγικά και αυτόματα, όμως διευκολύνονται πολύ. Η Ιταλίδα Πρόεδρος του Ιταλικού

θούμε τους γυναικείους αγώνες για καλλιτέρευση όρων ζωής και εργασίας για ισότητα και ισονομία. Η ιστορία είναι γεμάτη είτε από γυναικεία απάθεια και καταπίεση, είτε από γυναικείους αγώνες για εξασφάλιση και καλλιτέρευση.

Το ενδιαφέρον της έκθεσης συγκεντρωνόταν στο ότι δεν έγινε για να επισημάνει ούτε τον ένα δρόμο της γυναικείας καταπίεσης, ούτε τον άλλον των δικαιωμάτων, ούτε καν άλλον παρόμοιον. Αλλά μια τρίτη εκδοχή. **Πως!** η ιστορία διαμορφώνεται από την γυναίκα και **πως!** η γυναίκα ζει την ιστορία της, που είναι συγχρόνως και ιστορία της ανθρώπινης εξέλιξης.

Είναι ακριβώς η «As ceut of Man» του Bronowski μέσα από αποκλειστικά γυναικείο πρίσμα. Σύμφωνα με ανθρωπολογικές και αρχαιολογικές έρευνες γίνεται συνείδηση ότι η γυναίκα υπήρξε ο πρώτος πομπός γνώσης του ανθρώπου, είναι δηλ. αυτή που αποφασιστικά συμβάλλει στο Spread of message των ιδεών της γνώσης, της τεχνικής, της πληροφορίας που προάγουν την ανθρώπινη κοινότητα. Και αυτό ήταν το μήνυμα της εκθέσεως «Côté de Femme». Έτσι η γυναίκα αποδεικνύεται με ιστορικά και αρχαιολογικά documents, ότι ήταν ένας πομπός γνώσης και πληροφόρησης του ανθρώπου, αφού αυτή τον γεννούσε, τον έτρεφε και για αρκετό διάστημα ήταν δίπλα του.

Αυτή τη φυσική της ιδιότητα καλείται να την αναγάγει σε αξία και να αγωνισθεί να μετατρέψει το περιβάλλον της από παθητικούς αποδέκτες σε ενεργοποιημένους πολίτες.

Μια άλλη προϋπόθεση για να δημιουργηθεί στερεό βάθος πάνω στο οποίο θα καλλιεργηθούν και κατά συνέπεια θα διατηρηθούν αξίες είναι η συνειδητοποίηση ότι δεν υπάρχει ταύτιση αξίας – ιδεολογίας ούτε απολυτότητα. Η γυναίκα λοιπόν με την μεγάλη **ευαισθησία** που τη διακρίνει καλείται να αφυπνίσει τις συνειδήσεις

στην κατεύθυνση ότι δεν υπάρχουν εγγυήσεις, διότι δεν είναι δυνατόν να γίνουν προβλέψεις μεγάλης κλίμακας και επομένως ο άνθρωπος πρέπει να βοηθηθεί να ζει με την αβεβαιότητα. Ζούμε μια συναρπαστική εποχή πολυποκότητας και δεν υπάρχουν μαγικές συνταγές ευτυχίας. Αυτή η διαπίστωση εγκλείει ένα θεματολόγιο αξιών που οδηγούν σε νέους προσανατολισμούς. Είναι το βάθος πάνω στο οποίο οι παλιές αξίες θα φωτισθούν μέσα από διαφορετικό πρίσμα, αλλά συγχρόνως ένα νέο Set of values (Σύστημα Αξιών) θα δημιουργηθεί και θα εμπνευστεί. Ας γίνουμε σαφέστερες:

Τη δικαιοσύνη, την ελευθερία, τη δημοκρατία, την αγάπη, τη συντροφικότητα που πριν μερικές δεκαετίες, θα τις λέγαμε «αιώνιες αξίες» και θα τις στολιζαμε με ηχηρά κοσμητικά επίθετα, η γυναίκα του σήμερα και αύριο, χωρίς να τις αλλοιώσει, θα τις γνωρίσει, βιώσει και διαφυλάξει μέσα από εξελικτικές διαδικασίες και απηλλαγμένη από τραυματικές προσωπικές της εμπειρίες, θα αγωνίζεται με νηφαλιότητα και χωρίς φανατισμό, εκ των προτέρων από θέσεως ισχύος και όχι σαν θύμα, αναμένοντας το έλεος ή τις μαγικές λύσεις.

Ο νέος ηθικός κώδικας που θα πρέπει να διαφυλαχθεί δεν είναι ο παλιός χρυσός κανόνας: Να κάνουμε στους άλλους ό,τι θα θέλαμε να κάνουν οι άλλοι σε μας, ούτε βέβαια ο κανόνας του «ανδρικού» πατερναλισμού: να κάνουμε στους άλλους ό,τι εμείς με την ανώτερη σοφία μας ξέρουμε ότι θα πρέπει να τους κάνουμε για το δικό τους καλό, αλλά ένας τρίτος, ο **Κανόνας του Σεβασμού** να κάνουμε στους άλλους ό,τι θα ήθελαν οι άλλοι να τους κάνουμε. Αυτή βέβαια η αρχή στηρίζεται σε ένα νέο set of values στη γνώση κατόπιν προσέγγισης της προσωπικότητας του άλλου, στη αμοιβαιότητα – το σεβασμό, την υπευθυνότητα.

Οι ανθρώπινες σχέσεις δεν θα στηρίζονται σε αξίες, αλλά θα α-

νάγονται αυτές καθ' εαυτές σε αυθύπαρκτες αξίες. Η υποδούλωση του ανθρώπου από άνθρωπο ακόμη και μέσα από την μητρική αγάπη θα είναι καταδικαστέα, διότι θάχει τα χαρακτηριστικά της κυριαρχίας, της συμπίονας, του οίκτου, της προβολής συμπλεγμάτων.

Μέσα από τη σχέση η γυναίκα μα και το κάθε άτομο δεν θα χάνει τον εαυτό του, ούτε και θα τον ανακαλύπτει (ως εάν ουδέποτε να υπήρξε) δε θα υποδουλώνεται ούτε και θα απελευθερώνεται (ως εάν δεν ήτο ελεύθερο), αλλά θα ζει αρμονικά και μέσα από δεσμούς συνοχής και συνεκτικότητας θα προάγεται και συγχρόνως θα προάγει και τη σχέση.

Και θα μαθαίνει την αξία της Complementarity, της συμπλήρωσης του either Or. Μέχρι τώρα η γυναίκα μάθαινε και μετέδιδε ότι η ζωή χωρίς ιδέες δεν αξίζει και θυσιάζετο για αυτές. Σήμερα καλείται να ανακαλύψει και να βιώσει ότι και ιδέες χωρίς ζωή δεν υφίστανται. Έτσι σήμερα δεν θυσιάζεται για αξίες αλλά ζει για να προάγει αξίες που θα στηρίζουν και θα δίνουν νόημα στη ζωή. Η γυναίκα στη διαρκώς εξελισσόμενη κοινωνία καλείται να αποφασίσει να επιλέξει το σύστημα αξιών που θα βιώσει και θα διαφυλάξει. Τις δεκαετίες του 60 και 70 έμφαση δόθηκε στις **ευκαιρίες** που έπρεπε να εκμεταλλευθεί και να δημιουργήσει. Σήμερα η λέξη ευκαιρίες αντικαθίστανται με τη λέξη **Ρόλος**.

Σήμερα και αύριο θα κληθεί να δραματίσει έναν ενεργό και αποφασιστικό ρόλο στη διαφύλαξη των αξιών και κυρίως των ΝΕΩΝ ΑΞΙΩΝ. Θα αντιληφθεί ότι υπάρχει μία ποικιλία Αξιών. Έχοντας απορρίψει την αυθεντικότητα του τρίπτυχου Αλήθεια – Καλό – Ομορφιά (αισθητική) αντιλαμβάνεται ότι απομένει Καλό – Οφέλιμο – Αισθητική και τούτο διότι έπεσε από το βάθος η αυθεντία που a priori εγνώριζε την αληθή δηλ. από θέσεως ιχύος ανέσυρε από τη

λήθη την αλήθεια, αλλά ανακαλύπτει σήμερα ότι η αλήθεια διαμορφώνεται καθ' οδόν και ταυτίζεται με την πληροφορία. Έτσι διαμορφώνονται οι Κοινωνικές αξίες που ταυτίζονται με το καλό και μπορούμε να τις συνοψίσουμε με την εξής ερωτηματική πρόταση: Είναι δυνατόν αυθαίρετες πράξεις ή ενέργειες ή δραστηριότητες απευθυνόμενες προς την Κοινωνία να χακτηρισθούν και να εκτιμηθούν σαν καλές ή κακές; Εάν **ναι** τότε έχουμε μία στέρεη αρένα – ένα υγιές πεδίο για τι είναι καλό και τι κακό. Εάν δηλ. η Κοινωνία – το Κοινωνικό Σύνολο – αντιστέκεται σε αυθαίρετες πράξεις άτομου και τις κρίνει συνειδητά, τότε μπορούμε να βεβαιωθούμε ότι λειτουργεί το **Moral System** (Ηθικό Σύστημα Αξιών), ενώ εάν ένα άτομο επαναστατεί ενάντια σε άλλο άτομο, εάν το εμποδίζει να εκφρασθεί ή μια κοινωνία εμποδίζει την έκφραση και αντιστέκεται σε οποιαδήποτε πρωτοβουλία ατόμου ή ομάδας, χωρίς κριτική ή ανάπτυξη κριτηρίων λογικών, τότε το Ηθικό σύστημα Αξιών κινδυνεύει.

2. Το ωφέλιμο καλύπτει ατομικές Αξίες που προσορίζονται για προσωπική ευτυχία, διότι η αναζήτηση προσωπικής ευτυχίας είναι αυθύπαρκτη Αξία. Τέλος η Αισθητική περιλαμβάνει σύστημα Αξιών που ενώ παρουσιάζονται σαν πολυτέλεια, για την ανάπτυξη της προσωπικότητας, έχουν ζωτική σημασία στην εξέλιξη όλου του ανθρώπινου γένους.

Είναι αξίες που θα εγκλείουν δυναμισμό για αυτό και θα ταυτισθούν με το ενδιαφέρον.

Σαν συμπέρασμα θα μπορούσαμε να καταλήγαμε ότι η γυναίκα καλείται ΟΧΙ απλά να διαφυλάξει αλλά να μεταμορφώσει Αξίες και να δημιουργήσει και νέες ώστε να ανταποκριθεί στη θαρραλέα ανάληψη του ορισμένου ρόλου. Και λίγες λέξεις για να επεξηγήσουμε τη φράση θαρραλέα ανάληψη ρόλου.

Και εδώ πρέπει να σταθούμε.

Στην Κοινότητα που θα δημιουργηθεί από την πρόκληση του 1992. Αυτή την Ευρώπη χωρίς σύνορα και δασμολογικούς περιορισμούς – ο άνθρωπος στο εργαστήριο, στο εργοστάσιο, στο γραφείο, στο Σχολείο, στο χωράφι, ακόμη κάθε μέλος οικογένειας παύει να είναι η ανώνυμη μονάδα παραγωγής και η κατανάλωσης, αλλά ξαναποκτά πρόσωπο, γίνεται μοναδικός, έχει ιδιαιτερότητα, όμως θα αναπτύξει όσο ποτέ άλλοτε τη συνεργασία όχι μόνο σαν ανάγκη προσωπική αλλά σαν **αξία πρωταρχική**. Συνεργασία με την κρατική εξουσία, συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση, με φορείς κοι-

νοτικούς, σωματειακή δράση, και σύσφιξη δεσμών, συνεργασία μέσα στην οικογένεια.

Με τη συνεργασία θα σχεδιάζουμε τη ζωή μας, θα αντιλαμβάνομαστε την πολυπλοκότητα των προβλημάτων μας και με πνεύμα δημοκρατικό και ελεύθερο θα κάνουμε προτάσεις για εξομάλυνση των δυσκολιών μας.

Ουδείς είναι πάνσοφος, αλλά και ουδείς θα επιτρέπεται να είναι τελειώς αδαής και αδιάφορος ή αμέτοχος. Η συνεργασία θα ταυτίζεται με τη συμμετοχή και με την θαρραλέα ανάλυση του κοινωνικού ρόλου.

Γυναίκες και AIDS

Η 1η Δεκεμβρίου κάθε έτους έχει καθιερωθεί από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ.) σαν παγκόσμια ημέρα δραστηριοτήτων για την ανάχηση της επιδημίας AIDS.

Η φετεινή 1η Δεκεμβρίου έχει σαν θέμα «Γυναίκα και AIDS» και τις εκδηλώσεις στη χώρα μας, συντονίζει η Ελληνική Εταιρεία Μελέτης και Αντιμετώπισης του AIDS, με τη συμμετοχή Γυναικείων Οργανώσεων.

Ο Σύνδεσμός μας εκτός από τη συμμετοχή του στις γενικότερες αυτές εκδηλώσεις, δραστηριοποιείται και ειδικότερα, ως εξής: 1) Ενσωματώνει το φυλλάδιο «Γυναίκα και AIDS» της Εταιρείας στο Δελτίο του 2) Διοργανώνει συζήτηση για το AIDS το 1ο 15νθήμερο του Δεκεμβρίου στα γραφεία του, με ειδικούς επιστήμονες και για την οποία θα ενημερωθούν τα μέλη πιο συγκεκριμένα από τον αυτόματο τηλεφωνητή του Συνδέσμου.

Στόχος αυτών των δραστηριοτήτων όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται και στην Διακήρυξη της Εταιρείας την οποία συνυπογράψαμε, είναι η ενίσχυση της ενημε-

ρωτικής εκστρατείας για πρόληψη και έλεγχο της νόσου, η δημιουργία κοινωνικής ανοχής και ισότιμης περίθαλψης στήριξης των φορέων και ασθενών από AIDS ως και η ντιπαράταξη με δράση στον εφησυχασμό ή και την απάθεια προς τον συνεχώς αυξανόμενο κίνδυνο μόλυνσης.

Ειδικότερα, θα πρέπει να εξασφαλιστεί η καθολική ευρεία ενημέρωση των γυναικών της αναπαραγωγικής ηλικίας και η δυνατότητα παροχής εμπιστευτικών συμβουλών και εθελοντικού ελέγχου. Επίσης να εξασφαλιστεί η ισότιμη μαιευτική και νοσηλευτική φροντίδα για τις εγκύους ή μητέρες φορείς ή ασθενείς και τα παιδιά τους.

Η επαγρύπνηση όλων μας είναι απαραίτητη.

Ενέργειες του Σ.Ε.Ε. για την «Ιστορία της Ευρώπης»

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ κ. ΖΑΚ ΝΤΕΛΟΡ Πρόεδρο Κομισσιόν

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

Κύριε Πρόεδρε

Με κατάπληξη και λύπη πληροφορηθήκαμε ότι η υπό την αιγίδα της Κομισσιόν «Ιστορία της Ευρώπης» πάσχει από μία βαρύτατη ατέλεια, η οποία οπωσδήποτε πρέπει να επανορθωθεί εν ονόματι της μη δια παραλείψεως προσβολής της ιστορίας, της επιστημονικής αλήθειας αλλά και της ιδέας της ενωμένης Ευρώπης, στηριζόμενης στις πραγματικές πνευματικές, πολιτικές και πολιτισμικές της συνιστώσες.

Από τα πρακτικά της 15ης Νοεμβρίου 1989 της Επιτροπής της Ε.Ο.Κ. καθώς και από συνοπτικές δημοσιεύσεις των παραλείψεων που Έλληνες Ακαδημαϊκοί δημοσίευσαν, προκύπτει ότι η εν λόγω ιστορία, παραγνωρίζει, παραποιεί και υποβαθμίζει την συμβολή της Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ελλάδος στην δημιουργία, την συγκρότηση και την επιβίωση των αξιών, οι οποίες συγκροτούν τον πολιτισμό της Ευρώπης, της οποίας και το όνομα είναι Ελληνικό.

Όμως η ιστορία αυτή πέραν του ότι προβάλλει «καλόπιστα, ίσως» θέσεις απόλυτα διαβλητές επιστημονικά (ή, έστω, εξαιρετικά αμφιλεγόμενες) ή, ίσως ακόμη, υπηρετεί προθέσεις ύποπτες σ' ότι αφορά τον Ελληνισμό, δημιουργεί τεράστια ερωτηματικά σ' ότι αφορά την προστασία – εντός της Κοινότητας – ιδεών και εθνών από τέτοιου είδους ενέργειες, που διαμορφώνουν το πνεύμα των επομένων γενεών.

Θα επιθυμούσαμε να επιστήσουμε την προσοχή της Επιτροπής σε θέματα ιστορίας, διδασκαλίας, τηλεοπτικών παραγωγών και οιαδήποτε ενεργειών που διαμορφώνουν τις συνειδήσεις των ανθρώπων της Κοινότητας, ώστε τέτοιες αποφάσεις να λαμβάνονται ομοφώνως με την συμμετο-

χή επιστημονικών επιτροπών όλων των κρατών μελών.

Το πνευματικό και το ιδεολογικό επίπεδο είναι το πεδίο μάχης της εποχής μας, ας είμαστε λοιπόν, πλιό προσεκτικοί και ας σεβόμαστε ο ένας τον άλλον και όλοι μαζί την Αλήθεια.

Κύριε Πρόεδρε, η θέση του Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων, είναι να μην εκδοθεί υπό την αιγίδα της Κομισσιόν ένα τέτοιο βιβλίο, θέση που επιβάλλουν τόσο η ιστορική αντικειμενικότητα όσο και ο υπέρτατος σκοπός της Ευρωπαϊκής ενοποιήσεως.

Μετά τιμής
Η Πρόεδρος
Κορομάντζου Μαρία
Η Γραμματέας
Παπαδοπούλου Νάντια

Σαν Ελληνίδες Επιστημότισσες παρακολουθήσαμε με ανησυχία το πρόβλημα, που δημιουργήθηκε από την προσπάθεια έκδοσης «Ιστορία της Ευρώπης», στην οποία αποσιωπάται, παραποιείται συνειδητά και διαστρεβλώνεται η προσφορά της Ελλάδος στον Ευρωπαϊκό πολιτισμό.

Πιστεύουμε ότι τέτοιες ενέργειες δε συμβάλλουν στους στόχους της ΕΟΚ για την ανάπτυξη μεταξύ των χωρών – μελών πνεύματος ενότητας και συνεργασίας. Χωρίς να μας διακατέχει καμιά αλαζονεία και σκέψη υποτίμησης της προσφοράς των άλλων λαών απαιτούμε να σταματήσει η προσπάθεια αυτή, και εάν γραφεί η ιστορία, να αποδοθεί στην Ελλάδα, η θέση που της ανήκει.

*Η Γενική Συνέλευση
του Συνδέσμου
Αθήνα 16 Μαΐου 1990*

Απάντηση στον ΣΕΕ της Commission

Κυρία Νάντια Παπαδοπούλου Γεν. Γραμματέα του Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων

Βρυξέλλες, 2/7/1990

Κυρία,

Ο Πρόεδρος Delors έλαβε την επιστολή σας της 4 Μαΐου 1990, με την οποία του εφιστούσατε την προσοχή επάνω στο σχέδιο μιας «Ευρωπαϊκής Ιστορίας της Ευρώπης» του καθηγητού G. B. DUROSELLE. Με παρακάλεσε να σας απαντήσω και να σας γνωρίσω τα όρια της υποχρέωσης που έχει η Επιτροπή (Commission), όσον αφορά αυτό το σχέδιο.

Αυτή προκύπτει, πράγματι, από μια ολωσδιόλου ιδιωτική και προσωπική πρωτοβουλία του καθηγητού J. B. DUROSELLE, συγγραφέα του κειμένου και του M. F. DELOUCHE, διευθυντού της έκδοσης.

Με δεδομένη (ή «λόγω» α.τ.μ.) την επιστημονική ποιότητα του καθηγητού DUROSELLE, μέλους του Ινστιτούτου της Γαλλίας, η Επιτροπή (Commission) στήριξε αυτή την πρωτοβουλία – όπως στηρίζει όλες τις πρωτοβουλίες που από τη φύση τους ενισχύουν την Ευρωπαϊκή ιδέα – υποστηρίζοντας τις προπαρασκευαστικές εργασίες, με μιά άτυπη επιστημονική επιτροπή αποτελούμενη από ιστορικούς. Ο καθηγητής DUROSELLE, ως συγγραφέας, έχει την πλήρη ευθύνη του κειμένου.

Η Επιτροπή (Commission) δεν ενεπλάκη σε καμιά περίπτωση ούτε στη σύλληψη, ούτε στη σύνταξη του έργου.

Το εκδοτικό έργο είναι επίσης εξ' ολοκλήρου ιδιωτικό και η ευθύνη βαρύνει τους τεκτότες. Το έργο του καθηγητή DUROSELLE που είναι ένα βιβλίο προορισμένο για το κοινό (και όχι σχολικό εγχειρίδιο) δεν έχει, λοιπόν, εκδοθεί υπό την αιγίδα της Commission. Poly de perissótero, den apolambánei toy «patronarismatow» Ihw: Η Commission εκτιμά ότι δεν δικαιολογείται παρέμβασή της στις περιπτώσεις έργων επιστημονικού χαρακτήρα, που εκδίδονται με την αποκλειστική ευθύνη των συγγραφέων και των εκδοτών.

Μπορώ να σας διαβιβάσω, ότι ο Πρόεδρος Delors, έλαβε υπόψη του τις επιφυλάξεις που του εκφράσατε, τις οποίες διεβίβασε τόσο στον καθηγητή J. B. DUROSELLE όσο και στον κ. F. DELOUCHE.

Τολμώ να ελπίσω, ότι οι παραπάνω διεκρινίσεις, θα αμβλύνουν τις παραξηγήσεις που δημιουργήθηκαν, σχετικά με το έργο αυτό.

Σας παρακαλώ, Κυρία να δεχθείτε την έκφραση της εκτίμησής μου.

C. FLESCH

Ευρωπαϊκό Lobby

Γυναικών

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΓΙΑ ΕΝΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΟΡΓΑΝΟ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΙΕΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΑΡΜΟΔΙΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (EEC LOBBY)

Οργανώσεις γυναικών που συγκεντρώθηκαν στο Λονδίνο από 5 ως 7 Νοεμβρίου 1987 και στις Βρυξέλλες στις 29 και 30 Απριλίου 1988, αποφάσισαν να δημιουργήσουν ένα γυναικείο lobby (όργανο άσκησης πίεσης). Αυτό το lobby, ανοικτό σε όλες τις ενδιαφερόμενες γυναικείες οργανώσεις, έχει ως αποστολή την άσκηση μιας πίεσης αποτελεσματικής στα ευρωπαϊκά και εθνικά ιδρύματα (θεσμοθετημένα όργανα) για να εξασφαλίσουν μια καλλίτερη υπεράσπιση και εκπροσώπηση των συμφερόντων των γυναικών που ζούν στα Κράτη - μέλη της Κοινότητας και για να προαγάγουν μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των χωρών του Τρίτου Κόσμου μια συνεργασία με την πλήρη συμμετοχή των γυναικών.

Δημιουργώντας αυτό το lobby, τα ιδρυτικά μέλη θέλουν να αποκτήσουν ένα όργανο δράσης. Επιθυμούν να συγκεντρώσουν πάνω σε συγκεκριμένα (ακριβή) προγράμματα τον μεγαλύτερο δυνατό αριθμό γυναικών. Θα ήταν ουτοπικό να θέλει κανείς να μιλήσει, κάθε φορά, εξ ονόματος όλων των γυναικών. Εν τούτοις οι ενέργειες του lobby θα συντελέσουν στη δημιουργία ενός δικτύου αλληλεγγύης όλο και πλατύτερου, ανάμεσα στις γυναίκες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

I. ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

1) Η ισότητα των δικαιωμάτων και των ευκαιριών ανάμεσα στις γυναίκες και τους άνδρες είναι ο βασικός σκοπός και το κατ' εξοχήν πεδίο δράσης του lobby.

2) Ο γενικός προσανατολισμός

των πολιτικών που ασκεί η Κοινότητα (σε διάφορους τομείς) ενδιαφέρει το lobby. Τα μέλη του, πραγματικά, αρνούνται να περιοριστούν σε διεκδικήσεις ισότητας, στα πλαίσια πολιτικών που θεσπίστηκαν χωρίς τη συμμετοχή των γυναικών. Οι τελευταίες, θέλουν και οφείλουν να συμμετέχουν στην συνολική (σφαιρική) επίλυση των μεγάλων κοινωνικών προβλημάτων.

3) Η οικονομική και κοινωνική συνοχή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι μία συνθήκη απαραίτητη για την εγκαθίδρυση της ισότητας μέσα στην πρόοδο.

II ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

Το lobby θα μπορέσει, κατά κύριο λόγο:

- Να επιβλέψει την υλοποίηση των κατευθυντηρίων Οδηγιών, των προγραμμάτων δράσης και άλλων μέτρων σχετικών με τις επιδιώξεις του.

- Να ασκήσει πίεση εις όφελος νομοθετικών ρυθμίσεων.

- Να ζητήσει νέες Οδηγίες.

- Να δώσει την γνώμη του πάνω σε θεσμικές προτάσεις που προέρχονται από τα ευρωπαϊκά όργανα.

- Να πληροφορήσει τα μέλη του για τον προσανατολισμό των γενικών πολιτικών.

- Να συγκεντρώσει μελέτες και στατιστικές ευρωπαϊκές και εθνικές χρήσιμες για την δράση του, ή που θα μπορούσαν επωφελώς να αναδιανεμηθούν στα μέλη του.

- Να ενημερώνει τα μέλη του για τις εκδηλώσεις και ενέργειες που προετοιμάζονται, στις οποίες θα είχαν συμφέρον (λόγους) να μετάσχουν.

- Να υποστηρίζει την υποψηφιότητα γυναικών σε υπεύθυνες θέσεις, μέσα στους ευρωπαϊκούς οργανισμούς.

III ΜΕΘΟΔΟΙ

- Το lobby θα προικιστεί με τα απαραίτητα μέσα για να πληροφορεί πολύ γρήγορα, ενδεχόμενα επεγόντως, τα μέλη του για πιθανές παρεμβάσεις και για τις πρακτικές τους συνέπειες.

- Θα προσπαθήσει με όλους τους τρόπους να επιτύχει το μέγιστο της συναίνεσης πάνω στο πρόγραμμα δράσης του.

- Θα επιδιώξει να αποκτήσει μια συμβουλευτική ιδιότητα στους Κοινοτικούς Οργανισμούς.

IV ΣΤΟΧΟΙ (ΧΩΡΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ)

Οι στόχοι του lobby είναι:

- Τα Ευρωπαϊκά όργανα: το Συμβούλιο των Υπουργών, η Επιτροπή, το Κοινοβούλιο, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

- Τα εθνικά όργανα που απασχολούνται με την ευρωπαϊκή πολιτική.

Σε εθνικό επίπεδο, το lobby δεν θα ενεργεί παρά μόνο μετά από αίτηση και με την υποστήριξη των αντίστοιχων, κάθε φορά, εθνικών ομοσπονδιών.

V ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ (ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗ)

- Τα μέλη του lobby είναι οργανώσεις γυναικών, ή γυναικεία τμήματα μικτών οργανώσεων.

- Μπορούν να ζητήσουν να συμμετέχουν στο lobby οργανώσεις Ευρωπαϊκές και οργανώσεις εθνικές.

- Ως Ευρωπαϊκές οργανώσεις θεωρούνται σύλλογοι, ή γυναικεία τμήματα οργανώσεων ευρωπαϊκών, που έχουν μέλη σε τέσσερις (4) τουλάχιστον χώρες της Κοινότητας. Σε πέντε (5) χρόνια ο αριθμός αυτός θα πρέπει να φτάσει τις επτά (7) χώρες.

Για να συμμετάσχει στο lobby, μια ευρωπαϊκή οργάνωση θα πρέπει να έχει εγγράψει καθαρά την ισοτιμία ευκαιριών και δικαιωμάτων, μεταξύ των σκοπών της.

- Ως εθνικές οργανώσεις θεωρούνται:

Εθνικές Ομοσπονδίες που συγκεντρώνουν ένα αριθμό συλλόγων που θα καθοριστεί για κάθε

χρησιμοποιήσιμα με το μέγεθος του οικονομικού πληθυσμού και την εθνική συλλογική πραγματικότητα, και τα εθνικά δεδομένα για τη συλλογική δραστηριότητα.

Εθνικές οργανώσεις που έχουν τμήματα σε όλη την έκταση της χώρας και διαθέτουν έναν ελάχιστο αριθμό μελών. Ο αριθμός αυτός θα καθοριστεί για κάθε χώρα, σε συνάρτηση με το μέγεθος του συνολικού πληθυσμού της.

Για να συμμετάσχει στο lobby, μια εθνική οργάνωση πρέπει να έχει να επιδείξει προβληματισμό στα Ευρωπαϊκά θέματα.

– Οι αιτήσεις συμμετοχής θα απευθύνονται στην μόνιμη Γραμματεία που θα τις εξετάσει και θα τις παρουσιάσει στο Διοικητικό Συμβούλιο.

– Ο αριθμός των συλλόγων μελών του lobby δεν είναι περιορισμένος, αλλά θα είναι (περιορισμένος) ο αριθμός των μελών της Γενικής Συνέλευσης (δες παρακάτω).

– Σε πρώτη φάση θα ναζητηθεί τουλάχιστο μία οργάνωση εθνική σε κάθε κράτος μέλος.

– Όλα τα μέλη του lobby θα ενημερώνονται τακτικά από την μόνιμη Γραμματεία για τα σχέδια και τα επιτεύγματα του lobby.

– Ένα μέλος του lobby δεν είναι υποχρεωμένο να προσυπογράψει όλα τα σημεία του προγράμματος. Μπορεί, κάθε στιγμή να αποσυρθεί, ή να παραμείνει μέλος αλλά να αρνηθεί να σηριεί μια δράση, ακόμα και (αν είναι) αποφασισμένη από τη Γενική Συνέλευση.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΛΟΜΠΥ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Οι ελληνικές γυναικείες μη – Κυβερνητικές Οργανώσεις, που εκδηλώσαμε το καταρχήν ενδιαφέρον μας για συμμετοχή μας στο Ευρωπαϊκό Λόμπυ Γυναικών (και συγκεκριμένα όλες οι ελληνικές οργανώσεις με σημαντική δράση για την Ισοτιμία των Γυναικών / Ισότητα Ευκαιριών και αρκετές άλλες με ειδικότερα κοινωνικά ενδιαφέροντα) συμφωνήσαμε σήμερα, 29/6/90, να συνεργαστούμε, αποκλειστικά για τους σκοπούς της συμμετοχής και εκπροσώπησής

μας στο Ευρωπαϊκό Λόμπυ Γυναικών και να δημιουργήσουμε μια άτυπη «ομπρέλλα οργανώσεων» με κύριους άξονες την ισότητα δικαιωμάτων και ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών και την Ευρωπαϊκή Ενότητα, προκειμένου να αναδείξουμε κοινές εκπροσώπους στη Γενική Συνέλευση του νέου αυτού οργάνου, σύμφωνα με το άρθρο 21 του σχεδίου Καταστατικού του.

Η ανάδειξη μιας ενιαίας εκπροσώπησης (αποτελούμενης από 4 τακτικά και από 4 αναπληρωματικά μέλη) συμφωνήθηκε να γίνει με μυστική ψηφοφορία μεταξύ υποψηφίων που μπορεί να προτείνει κάθε οργάνωση από τα μέλη της με κριτήρια τα χαρακτηριστικά (προφίλ) που υπέδειξε για το σκοπό αυτό η Οργανωτική Επιτροπή του Λόμπυ. Η θητεία των παραπάνω εκπροσώπων αποφασίστηκε να είναι διετής. Κάθε οργάνωση μπορεί να προτείνει μία μόνο υποψήφια και έχει την ευθύνη για την εξασφάλιση της συναίνεσής της και τη υποβολή βιογραφικών στοιχείων υποστηρικτικών της πρότασης στην τριμελή Εφορευτική Επιτροπή που συστάθηκε ειδικά για αυτό τον σκοπό.

Κατά την ανάδειξη των υποψηφίων, συμφωνήθηκε να καταβληθεί προσπάθεια σεβασμού και προσήλωσης στο γενικότερο πνεύμα του σκεπτικού της ίδρυσης του Λόμπυ – που στοχεύει στην ενότητα αλλά και την αντιπροσωπευτικότητα των δυνάμεων και τάσεων του γυναικείου κινήματος – παράλληλα με την αξιολόγηση της καταλληλότητάς τους.

Οι Οργανώσεις που συμμετέχουμε στην άτυπη αυτή ομάδα και υπογράφουμε το παρόν, αναλαμβάνουμε να φέρουμε από κοινού το βάρος των υποχρεώσεων (οικονομικών ή και άλλων) που απορρέουν από αυτήν την προσπάθεια.

Αθήνα, 29 Ιουνίου 1990.

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΕΛΛΑΔΑΣ

Χ.Ε.Ν. ΕΛΛΑΔΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΤΗΣ ΓΣΕΕ

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΚΥΡΙΩΝ
«Η ΔΑΜΑΡΙΣ»

ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΟΜΑΔΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ

ΝΟΣΗΛΕΥΤΡΙΩΝ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΛΛ. ΕΝΩΣΙΣ ΚΑΤΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΛΗΨΙΑΣ

ΕΝΩΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ

ΕΝΩΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ
ΑΝΤΙΓΥΡΗΝΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

«ΚΑΡΥΑΤΙΔΕΣ» ΘΥΓΑΤΕΡΕΣ
ΤΗΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ
ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

ΚΙΝΗΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ
ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΛΥΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

ΜΗΤΕΡΕΣ ΠΟΛΥΤΕΚΝΕΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

ΟΜΙΛΟΣ ΖΟΝΤΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ
ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Κοινωνικές Εκδηλώσεις

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΜΗΤΕΡΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΟΡΟΠΤΙΜΙΣΤΙΚΗ
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΑΜΕΡ. ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΙΔΑΣ
ΝΟΙΚΟΚΥΡΑΣ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

ΣΩΜΑ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΟΔΗΓΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΓΥΝ. ΕΤΑΙΡ.
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ (ΟΜΟΣΠ.
ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ)

ΦΙΛΑΘΛΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ
«Η ΚΑΛΛΙΠΑΤΕΙΡΑ»

Για το lobby

Με εκλογές εκλέχθηκαν 4 εκπρόσωποι με διετή θητεία και 4 αναπληρωματικά για να εκπροσωπήσουν τις 36 Ελληνικές γυναικείες οργανώσεις που αναφέρονται στον κατάλογο, στη γενική συνέλευση του Ευρωπαϊκού lobby γυναικών, που θα συνέρχεται στις Βρυξέλλες 2-3 φορές το χρόνο. Οι 4 τακτικοί εκπρόσωποι είναι:

1. Έφη Καλλιγά: Εθνικό συμβούλιο Ελληνίδων.
2. Ιωάννα Μαγγανάρα: Σύνδεσμος για τα δικαιώματα της Γυναίκας
3. Καίτη Κωσταβάρα: Δημ. Κίνηση Γυναικών.
4. Άννα Καραμάνου: Γ.Σ.Ε.Ε.

ΚΟΨΙΜΟ ΠΙΤΤΑΣ

Ο Σ.Ε.Ε. την Δευτέρα, 22-1-90 οργάνωσε εκδήλωση στο ξενοδοχείο ΗΛΕΚΤΡΑ στην Πλάζα, για το ζήτιμο της πρωτοζοονιάτιζης πίτας.

Στην εκδήλωση, ο αντιπρόεδρος του Αθηναϊκού Ορειβατικού Συλ-

λόγου Στράτος Παρασκευαΐδης μίλησε για την ανάβαση Ελληνικής Ορειβατικής αποστολής στο Έβερεστ με παρουσίαση εγχρόμων διαφανειών.

Το ζείμενο που ακολουθεί περιγράφει την πορεία της αποστολής.

Η 1η Ελληνική αποστολή στο Έβερεστ 8.848 μ.

Το βουνό που στο Νεπάλ ονομάζουν sagarmatha (Άρχοντας του ουρανού) και στο Θιβέτ CHO-MOLUN GMO (θεά μάνα της γης), τυλιγμένο με τόσους θρύλους και ιστορίες, αλλά και μνημείο πολών ταπεινών που πάλεψαν με αυταπάρανηση και κινήθηκαν στο βουνό που κάθε απαιτητικός ορειβάτης ονειρεύεται να σκαρφαλώσει, επιχειρήσαμε κι εμείς την πρώτη ελληνική προσπάθεια το καλοκαίρι του 1989. Ήταν η μεγαλύτερη σε διάρκεια ελληνική αποστολή (65 μέρες) στο ψηλότερο βουνό του κόσμου που διοργανώθηκε από μέλη του Αθηναϊκού Ορειβατικού Συλλόγου και τέθηκε υπό την αιγίδα του ίδιου συλλόγου.

Στην αποστολή συμμετείχαν οι παρακάτω ορειβάτες: Στράτος Παρασκευαΐδης (αρχηγός), Κώστας Κανίδης, Νίκος Λουρίδης, Κώστας Πασσαρής και ο Βούλγαρος Dinio Tomov.

Για την ιστορία πρέπει να αναφέρω ότι το 1921 πραγματοποιήθηκε η πρώτη ορειβατική αποστολή στο Έβερεστ από Άγγλους και ύστερα από προσπάθειες αρκετών ετών κατακτήθηκε το 1953, από τον Νεοζηλανδό ορειβάτη Edmund Hillary που συμμετείχε στην Αγγλική αποστολή. Έκτοτε έχει κατακτηθεί αρκετές φορές από ορειβάτες πολλών χωρών.

Στόχος μας ήταν να ανέβουμε στο βουνό από τη βόρεια πλευρά (Θιβέτ), γιατί η άδειά μας είχε δοθεί από την Κίνα. Η διαδρομή που ακολουθήσαμε φεύγοντας από την Ελλάδα ήταν: Πακιστάν (Καράτσι), Νεπάλ (Κατμαντού), Θιβέτ (rhangmu - Xegar).

Μεταφέραμε μαζί μας 1500 κιλά εφόδια, τρόφιμα και άλλα υλικά ορειβασίας. Στη Κατμαντού αγοράσαμε και άλλα τρόφιμα ντόπια. Πρωθηθήκαμε στη βάση του βουνού με φορτηγό διασχίζοντας το άγονο και μονότονο οροπέδιο του Θιβέτ. Είχε όμως πολύ ενδιαφέρον γιατί βρισκόμαστε επί μία μέρα σε υψόμετρο 4.000 - 4.500 μέτρα και τα 300 χιλιόμετρα που διανύσαμε με το φορτηγό περάσαμε από πολλούς σκόρπιους οικισμούς όπου οι κάτοικοι ασχολούνται με τη κτηνοτροφία κυρίως και αμέτρητα μοναστήρια που πολλά απ' αυτά ήταν κατεστραμμένα.

Την κατασκήνωση βάσης τη στήσαμε στα 5200μ. Εκεί μείναμε 10 μέρες με σκοπό τη ξεκούραση και την προσαρμογή του οργανισμού μας σε τόσο υψόμετρο. Κατόπιν άρχισε η σταδιακή ανάβασή μας μέχρι τα 6400μ. που ολοκληρώθηκε σε τρεις μέρες με ενδιάμεσες κατασκήνωσεις στα 5500μ. και 6000μ. διασχίζοντας παράλληλα τον μεγαλύτερο παγετώνα του

κόσμου Rongbuk. Αμέτρητοι ογκόπαγοι κάθε μεγέθους ορθώνονταν απειλητικοί κατά μήκος του παγετώνα. Στα 6400μ. συγκεντρώσαμε τα περισσότερα εφόδια, μερικά απ' αυτά είχαμε αφήσει στη βάση, γιατί από εκεί θα άρχιζε η αναρρίχηση σε βράχια και πάγους και θα διαρκούσε πάνω από 20 μέρες. Ο καιρός όμως μας δημιουργούσε εμπόδια γιατί χιονίζει καθημερινά. Πέσαμε στην εποχή των μουσόνων. Εκτός αυτού με τέτοιες καιρικές συνθήκες, είχαμε και καθυστέρηση, γιαυτό υπολογίσαμε να έχουμε περισσότερα τρόφιμα για κάθε ενδεχόμενο. Έτσι εφοδιάσαμε την κατασκήνωση για ένα μήνα. Οι θερμοκρασίες που επικρατούσαν σ' αυτό το υψόμετρο κυμαίνονταν από 20 εως 30 βαθμούς Κελσίου κάτω απ' το μηδέν τη νύχτα και 10 - 20 πάνω την ημέρα, όταν είχε ηλιοφάνεια.

Από τα 6400μ. προωθήσαμε ένα αντίσκηνο στα 7100μ. και οργανώσαμε εκεί την κατασκήνωση με μιας βδομάδας εφόδια. Μετά από κει κατεβήκαμε πάλι στα 6400μ. γιατί ο καιρός χάλασε, άρχισε να χιονίζει αδιάκοπα, εγκαταλείποντας την ψηλή κατασκήνωση, με σκοπό βέβαια να επιστρέψουμε όταν βελτιωθεί ο καιρός. Περιμέναμε επί μία βδομάδα. Τελικά ξαναεβήκαμε στα 7100μ. με καλό καιρό αλλά το φρέσκο χιόνι που είχε ρίξει τις προηγούμενες μέρες ήταν επικίνδυνο γιατί με την άνοδο της θερμοκρασίας έπεφταν πολλές χιονοστιβάδες την ημέρα και οι κινήσεις μας όταν σκαρφαλώναμε στον πάγο ήταν μετρημένες και προσεκτικές.

Στόχος μας τώρα ήταν μια κατασκήνωση ψηλότερα στα 7.800 μ. Η διαδρομή όμως ήταν δύσκολη και πολύ επικίνδυνη με τις χιονοστιβάδες που έπεφταν συχνά. Περιμέναμε μερικές μέρες να παγώσει το χιόνι από τον κρύο αέρα για να μπορέσουμε να αναρριχηθούμε στην απόκρημνη χιονοπλαγιά. Τελικά άρχισε να χιονίζει πάλι και οι ελπίδες μας για μια κατασκήνωση ψηλότερα άρχισαν να χάνονται. Τότε αποφασίζω να προσπαθήσουμε σε γρήγορο στύλ ανάβαση

στην κορυφή χωρίς ενδιάμεση κατασκήνωση. Πρέπει να σας πω ότι όλη η προσπάθεια από τη μέρα που ξεκινήσαμε από τη βάση μέχρι τη κορυφή που στοχεύαμε θα γινόταν χωρίς να χρησιμοποιούμε οξυγόνο και βαστάζους, βέβαια κάτι πολύ δύσκολο αλλά και επικίνδυνο.

Αφού λιώσαμε μπόλικο χιόνι με την γκαζιέρα, φτιάξαμε νερό για να έχουμε μαζί μας καθώς και τις απαραίτητες αφυδατωμένες τροφές που χρησιμοποιούμε σε μεγάλα υψόμετρα γιατί περιέχουν πολλές βιταμίνες και είναι αρκετά θρεπτικές.

Το θερμόμετρο το βράδυ στα 7.100 μ. έδειχνε 35β. Κ. κάτω απ' το μηδέν. Αυτό ήταν ενισχυτικό γιατί με το πολύ κρύο το χιόνι παγώνει και οι χιονοστιβάδες λιγοστεύουν. Εξ' άλλου τέτοιο κρύο δεν μας ενοχλεί καθόλου, γιατί όταν κινούμαστε στο βουνό με σωστά ρούχα αντιμετωπίζεται εύκολα.

Άρχισε λοιπόν η αναρρίχηση προς τη κορυφή η οποία φαινόταν απ' τη 4η κατασκήνωση (7.100μ). Δεν μας χωρίζαν παρά 1700 μέτρα, δηλαδή 2 μέρες ανάβαση.

Έτσι εφ' όσον ο καιρός πήγαινε καλά, θα μπορούσαμε να πλησιά-

σουμε την πρώτη μέρα τα 8.200μ., όπου εκεί θα κοιμώμαστε με υπνόσακκους μέσα σε βραχοσπηλιές σύμφωνα με τις πληροφορίες που είχαμε από περιγραφές άλλων ορειβατών σε διάφορα ξένα βιβλία.

Όμως όταν φθάσαμε 100 μέτρα κάτω απ' τα βράχια και γύρω στα 8100 μέτρα, ο καιρός που είχε κλείσει το μεσημέρι με μαύρα απειλητικά σύννεφα, άρχισε να χιονίζει αδιάκοπα και ο δυνατός αέρας με το χιόνι που μας πλαγιόκοπούσε δεν μας άφηνε να προχωρήσουμε γιατί δεν υπήρχε ούτε ορατότητα. Ο κίνδυνος κρυοπαγήματος ήταν άμεσος αφού είχαμε βραχεί απ' το πολύ χιόνι και το κρύο δυνάμωνε σ' αυτό το ύψος. Έτσι αποφασίσαμε να εγκαταλείψουμε αυτή τη προσπάθεια 750 μέτρα μόλις κάτω απ' την κορυφή.

Η πείρα μας έχει διδάξει πως ο καλός και έξυπνος ορειβάτης ξέρει και πότε θα οπισθοχωρήσει. Η σύννεση και η λογική είναι οι καλύτεροι σύντροφοι.

Ο δρόμος της επιστροφής άρχισε με προσεκτική κατάβαση πάνω σε σχοινιά που είχαμε στερεώσει στους πάγους και τα βράχια όταν αναβαίναμε, μαζέψαμε όλα τα εφόδια της 4ης κατασκήνωσης και

ΦΩΤΙΑ ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ

Ευαίσθητος όχι μόνο στα γυναικεία, αλλά πρωτίστως στα γενικότερα κοινωνικά και εθνικά θέματα, ο ΣΕΕ δραστηριοποιήθηκε στο τεράστιο θέμα των πυρκαγιών που κάθε καλοκαίρι κατακαίουν ό,τι έχει απομείνει από τα ζωτικής σημασίας για την επιβίωσή μας, δάση.

Το καλοκαίρι του 1989, ο ΣΕΕ έστειλε για το θέμα αυτό ανακοίνωση σε όλα τα κόμματα, από τα οποία δυστυχώς δεν έλαβε καμία απάντηση.

Στη συνέχεια έστειλε επιστολή με προτάσεις (πρόγραμμα ARTEMIS) στον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Ζάκ Ντελόρ. (δημοσιεύεται το κείμενο στα ελληνικά).

Η απάντηση του κ. Ντελόρ έφθασε συντομότερα, προκαλώντας ευχάριστη έκπληξη, αν όχι

και συγκίνηση, για την ευγένεια, την ευαισθησία και την άμεση ανταπόκριση προς το καυτό αυτό πρόβλημα.

Την απάντηση Ντελόρ ακολούθησε και απάντηση της αρμόδιας Ευρωπαϊκής Επιτροπής (τα κείμενα υπάρχουν στα γραφεία του Συνδέσμου στην υπεύθυνη διεθνών σχέσεων κ. Άννα Δρίβα).

Και στις δύο απαντήσεις γίνεται ευνοϊκά δεκτό το πρόγραμμα και εγκρίνεται και ανοιχτός προϋπολογισμός για την υλοποίησή του, με την προτροπή της ταχύτερης δυνατής ενεργοποίησης.

Ο ΣΕΕ υπέβαλε τις προτάσεις αυτές στο αρμόδιο υπουργείο Γεωργίας τον Ιούνιο του 1990, αλλά μέχρι σήμερα δεν έχει λάβει απάντηση.

Το θέμα αναλύεται διεξοδικότερα στο κείμενο που έγραψε η Σύμβουλος διεθνών σχέσεων κ. Άννα Δρίβα.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Αθήνα 26 Ιουλίου 1989
αρ. πρωτ. 4689

Ως Ελληνίδες και Επιστήμονες παρακολουθούμε με οδύνη την χωρίς όρια καταστροφή του δασικού πλούτου της χώρας κατά την τελευταία δεκαετία χθες καίγονταν ...σήμερα καίγεται η Πάρνηθα.

Έως που; Έως πότε;

Ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων επιθυμώντας να συνδράμει στις προσπάθειες των ιθυνόντων και να μετατρέψει την οδύνη του σε δράση έχει να προτείνει τα κάτωθι:

Την δημιουργία φορέα ή ειδικής Γραμματείας, με σκοπό τη λήψη αναγκαίων μέτρων για την πρόληψη των πυρκαγιών, την προστασία των δασών και αναδάσωση.

Ο εν λόγω φορέας θα λειτουργεί υπό την επωνυμία ΑΡΤΕΜΙΣ – θεά προστάτιδα των δασών – και θα συντονίζει τις δραστηριότητες του Υπουργείου Γεωργίας, Υφυπουργείου Νέας Γενιάς, Ε.Ο.Κ., Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Επιστημονικών και φυσιολατρικών συλ-

λόγων, εθελοντών πολιτών κ.λ.π.

Η διευρυμένη σύνθεση εξασφαλίζει κατά την άποψή μας την μη διάβρωση από τα καιροφυλακτούντα συμφέροντα.

Επιπλέον προτείνουμε:

α. Να θεσμοθετηθεί η εις τριπλούν (από πλευράς καιομένων δέντρων) αναδάσωση κάθε καιόμενης εκτάσεως. Ας σημειωθεί ότι οι νομοθεσίες άλλων κρατών έχουν θεσπίσει στην θέση κάθε δέντρου που καίγεται να φυτεύονται άλλα πέντε.

β. Να ορισθούν βαριές, μη εξαγοράσιμες, Ποινές για τους εμπρηστές π.χ. δήμευση της περιουσίας τους που να διατίθεται για αναδάσωση.

γ. Να συγκροτηθεί διακομματική επιτροπή για την εποπτεία της αναδάσωσης και εξασφάλισης της μη εξαγοράς και χρησιμοποίησης της γης για οιονδήποτε άλλον σκοπό.

δ. Να ενεργοποιηθεί ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και του Υφυπουργείου Νέας Γενιάς και να ερευνηθούν οι πιθανότητες χρηματοδότησης από την Ε.Ο.Κ. σε ό,τι αφορά την επαρκή προστασία των δασών και αναδάσωσης. Όπως π.χ. η δημιουργία αντιπυρικών ζωνών και δεξαμενών συλλογής νερού.

ε. Οι έρευνες μας έδειξαν ότι η Γερμανική Εταιρεία FABENA (ενδεικτικά αναφέρεται), καθώς και η Ελληνική Βιομηχανία Όπλων, έχουν κατασκευάσει (DETECTORS) ανιχνευτές σημαντικής εμπέλειας για την έγκαιρη εντόπιση εστιών πυρκαγιάς.

Ο Σύνδεσμός μας θέτει εαυτών και την επιτροπή του για το Περιβάλλον στη διάθεσή σας, όπου η συμβολή του κριθεί απαραίτητη.

Με εκτίμηση

Η Πρόεδρος

Ελένη Γαρίδη

Η Αν. Γεν. Γραμματέας
Καλλιρρόη Ηλιοπούλου – Νικόλη

μέσα σε 3 μέρες φτάσαμε μέσω του παγετώνα Rongbuk στην κατασκήνωση βάσης (5.200μ.) Στο σημείο αυτό κλείσαμε 41 μέρες αναρριχόμενοι – καταρριχόμενοι πάνω στο βουνό και σε υψόμετρο μεταξύ 5200μ. και 8100μ. που δεν έχει ακόμα επιχειρήσει άλλος Έλληνας.

Η ανάβαση αυτή στο Έβερεστ ήταν μια απ' τις μεγαλύτερες ορειβατικές μου εμπειρίες, γιατί διήρκεσε πολύ καιρό και οι καιρικές συνθήκες ήταν οι χειρότερες από άλλες μου αναβάσεις σε βουνά του εξωτερικού.

Στράτος Παρασκευαΐδης

Αντιπρόεδρος

του Αθηναϊκού Ορειβατικού Συλλόγου

ΑΝΑΒΑΣΕΙΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

1979 Άλπεις – Mont Blanc 4.807m.

1981 Καύκασος – Ellrns 5.640m.

1982 Αλάσκα – Mt Lac kinlen 6.200m.

1983 Ιμαλάια – Παμίρ 7.500μ.

1986 Άνδεις – Aconcogua 7.000m.

1989 Ιμαλάια – Έβερεστ 7.200μ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Αν είχε υλοποιηθεί έστω και μικρό μέρος του προγράμματος ARTEMIS, σχετικό με τις περιοχές υψηλής επικινδυνότητας, ίσως να μην θρηνούσαμε βιβλικές καταστροφές όπως αυτές της Σάμου!...

Κείμενο της Επιστολής προς τον Πρόεδρο της ΕΟΚ κ. Ζακ Ντελόρ. (στάλθηκε σε αγγλική μετάφραση)

Ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Επισημόνων ενώνει τη φωνή του με τη φωνή διαμαρτυρίας όλων των Ελλήνων για την πυρπόληση των δασών της Πατρίδας μας και αποφασίζει να στρατευθεί μαζί σας για το αποφασιστικό σταμάτημα του κακού και στο μέτρο που οι δυνάμεις του, του το επιτρέπουν.

Ως πρώτο βήμα λοιπόν, ορθώνουμε τη θέλησή μας και την απόφασή μας να συμβάλουμε στην αποτελεσματική προστασία των δασών και την αναδάσωση, προτείνοντας τα συνημμένως εκτιθέμενα, το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα ARTEMIS

Μετά τιμής
Συντον. Διεθν. Σχέσεων
Άννα Δρίβα
Η Πρόεδρος
Ελένη Γαριδί

Το πρόγραμμα ARTEMIS (THE ARTEMIS PROJECT)

Το δεινό των πυρπολήσεων που αφανίζουν τον δασικό πλούτο δεν εντοπίζεται στην Ελλάδα. Επεκτείνεται και στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο. Επιβάλλεται επομένως μία πανευρωπαϊκή, μέσα στα πλαίσια της ΕΟΚ, δασοπροστατευτική σταυροφορία, που θα συντονίζεται και θα υλοποιείται από ειδικό διακυβερνητικό φορέα, το Πρόγραμμα ARTEMIS (ARTEMIS PROJECT). Κατά συγκυρίαν, το όνομα της Θεάς προστάτιδος των δασών, γραφόμενο με λατινικούς χαρακτήρες σχηματίζει το ακρωνύμιο: ANTI-ARSON, RESEARCH & TECHNICAL, EUROPEAN, MOVEMENT, IMPLEMENTING FOREST, SALVATION.

Υπενθυμίζεται, ότι κατά τα κρατούντα στην ΕΟΚ, ανεξαρτήτως γλώσσας της λέξεως – μητέρας, οι ακροστιχίδες αντιστοιχούν σε λέξεις στην αγγλική, π.χ. ECLAIR, λέξη γαλλική από την οποία σχηματίζεται η ακροστιχίδα: EUROPEAN, COOPERATIVE, LINCAGE OF, AGRICULTURE & INDUSTRY THROUGH, RESEARCH.

Σκοπός του Προγράμματος ARTEMIS θα είναι:

1. Εξασφάλιση κονδυλίων, διασφάλιση αποτελεσματικής δασικής προστασίας, ανταλλαγή τεχνολογίας, έρευνας, δημιουργία προστατευτικής νομοθεσίας, δημιουργία εθνικών κτηματολογίων δασικών εκτάσεων και η ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των πολιτών.

1.1. Τα επί μέρους κράτη – μέλη θα λειτουργούν υπό την αιγίδα του Προγράμματος ARTEMIS, με υποπρογράμματα προσαρμοζόμενα στις καθ' έκαστον ανάγκες υπό την επωνυμία εθνικών νυμφών και δρυάδων.

2. Νομοθετική ρύθμιση για την αναδάσωση – δένδροφύτευση με σχέση 7 προς ένα, όπως ισχύει στις ΗΠΑ, για κάθε κοπτόμενο ή καιόμενο δένδρο (στις μεγάλες εκτάσεις υπολογίζονται με το εκτάριο), ούτως ώστε να καλύπτονται σιγά – σιγά οι ήδη συντελεσθείσες καταστροφές.

2.1. Ακριβής αποτύπωση και κατα-

γραφή των καιομένων εκτάσεων για να αποτρέπονται καταπατήσεις και οικοπεδοποιήσεις. Νομοθετική ρύθμιση για την σταδιακή κάλυψη των καταστροφών της τελευταίας δεκαετίας, εντός της επόμενης πενταετίας, Θέσπιση αυστηρών κυρώσεων για τους παραβάτες. Αναδάσωση εντός της επόμενης πενταετίας των εκατομμυρίων στρεμμάτων πυρποληθέντων ελληνικών δασών.

3. Σύσταση Ευρωπαϊκής Δασονομίας (EUROPEAN FOREST PROTECTION GUARD), με κατάλληλα εκπαιδευμένους δασοφύλακες, των οποίων η επιλογή θα γίνεται με αυστηρά κριτήρια παρεμφερή προς εκείνα ειδικών στρατιωτικών ή και αστυνομικών δυνάμεων (SPECIAL FORCES), ώστε παράλληλα με την υψηλή αποφασιστικότητα να αποφεύγονται εξαγορές σε εθνικό επίπεδο. Η Ευρωπαϊκή Δασοπονία θα είναι εφοδιασμένη με όλα τα σύγχρονα τεχνικά μέσα, θα εκτελεί περιπολίες, θα εντοπίζει πυρκαγιές θα αναζητεί υπαίτιους – εν ολίγοις θα είναι, μέχρι σημείου, μια ειρηνική παραλλαγή των Λόχων Ορεινών Καταδρομών. Δεν είναι τυχαίο, ότι συχνότατα στη χώρα μας, οι ΛΟΚ συμβάλουν αποφασιστικά στην καταπολέμηση δασοπυρπολήσεων.

4. Συγκρότηση Ειδικού Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για καταπατήσεις, οικοπεδοποιήσεις, λειβαδοποιήσεις καταστροφισών δασικών εκτάσεων.

5. Διαφώτιση και ευαισθητοποίηση των πολιτών με έντυπα, με τηλεοπτικά προγράμματα, με ραδιοφωνικές εκπομπές και SPOTS, με την εισαγωγή καταλλήλων μορφωτικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων στο εκπαιδευτικό σύστημα, και εκτός αυτού, για το ευρύτερο κοινό.

Η φωτισμένη και ενεργοποιημένη συνείδηση, διδάσκει η Ψυχολογία, αποτελεί σοβαρή και αταλάντευτη ασφαλιστική δικλείδα, μπρός στην οποία καμμία διαστροφή, κανένα συμφέρον και κανενός είδους άγνοια δεν μπορούν να αντισταθούν.

Συντ. Διεθν. Σχέσεων
Άννα Δρίβα

Από τη σκοπιά της παραγωγικότητας Τα δάση: Προαπαιτούμενο, συντελεστής και αντικείμενο της παραγωγικότητας

Κάθε χρόνο εξαφανίζονται από προσώπου Γης περισσότερα από 11.000.000 (ένδεκα εκατομμύρια) εκτάρια (1 εκτάριο = 10.000 τετραγωνικά μέτρα) τροπικών δασών στην Αφρική. Τα δάση – όπως είναι πασίγνωστη αλλά και παράδοξως λησμονημένη κοινοτοπία:

α) Καθιστούν αναπεύσιμη την ατμόσφαιρα, β) διατηρούν το έδαφος, γ) εμπλουτίζουν με θρεπτικές ουσίες το χώμα για ανάπτυξη και άλλων μορφών β) προσφέρουν

σύντομη εισαγωγή και πληροφορίες για την ακολουθούμενη μεθοδολογία. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη, δαπανηρότερη και δυσκολότερη σχετική έρευνα που έγινε έως τώρα, κατά τους ειδικούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα: Υποστηρικτές Οργανισμού

Παραδειγματικό ενδιαφέρον των Αφρικανών για την προστασία των δασών της Μαύρης Ηπείρου μέσω του Οργανισμού SADCC

χές εμβαδού εκατοντάδων χιλιάδων στρεμμάτων. Βλέπε πίνακες 1, 2, και 3. Δεν χρειαζόμαστε τη βοήθεια της NASA για να υπολογίζουμε τις καταστροφές. Χρειαζόμαστε όμως:

* Πανελλήνια ψυχολογική κινητοποίηση για την προστασία των δασών

με να συμβάλουμε στην καταπολέμηση του κοινού εχθρού και παραμένονε αδρανείς.

– Διότι τα εγκλήματα τελούνται είτε δια θετικής ενεργείας (εμπρηστές) είτε με υποκίνηση στο έγκλημα, είτε όμως και με παράλειψη της εγκληματικής ενέργειας. Είναι τα λεγόμενα απλά εγκλήματα παραλείψεως (delicta omissionis, που μπορεί να εκτελούνται και χωρίς δόλο) αλλά και τα κυρίως ειπείν δια παραλείψεως τελούμενα (dolίως) εγκλήματα (delecta per omissionem comissa). Παράδειγμα απλού εγκλήματος παραλείψεως: Η νοσοκόμος δεν χορηγεί φάρμακο στον ασθενή από αμέλεια. Αν όμως δεν το χορηγήσει επίτηδες, ηθελημένως, το έγκλημα είναι δια παραλείψεως τελεσθέν. Οι έννοιες αυτές δεν είναι σαφώς θεσμοθετημένες στις διάφορες Ποινικές Νομοθεσίες, αλλά πάντως ανήκουν στις βασικές αρχές, αν όχι κάποιου Ποινικού (Κώδικα), οπωσδήποτε του Ποινικού Δικαίου.

Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι η καταστροφή των δασών βλαπτει έμμεσα και άμεσα την εθνική παραγωγικότητα. Επομένως η κατά οιονδήποτε τρόπο συμβολή στην αντιμετώπιση του κοινού εχθρού εμπίπτει στη δεοντολογική σφαίρα όχι μόνον του υπουργείου Γεωργίας αλλά και του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας (βλέπε πίνακα 4 για την κατάσταση στην Ελλάδα από το 1955 και δώθε και την υστέρησή μας σε δασοκάλυψη από άλλες χώρες.

ΠΙΝΑΚΑΣ: Έργα αναδάσωσης στην Αττική στην περίοδο 1940-1988

Έτος	Αναδασώσεις σε στρέμ.	Ποσότητα δένδρων/εκατ. στ. κιλ.	Προγραμματισμένες δασικές εκτάσεις (στ. κιλ.) εκ. έτη
1941 - 1950	247.061	40.978	12.477
1951 - 1960	543.531	104.025	116.012
1961 - 1970	565.132	102.225	294.752
1971	49.917	14.975	34.178
1972	61.667	19.520	72.520
1973	43.301	12.300	61.550
1974	35.274	4.459	68.725
1975	30.908	7.606	59.319
1976	33.345	6.651	103.953
1977	32.633	8.000	103.763
1978	39.955	6.770	149.453
1979	35.670	5.841	133.295
1980	47.353	6.755	255.645
1981	36.776	5.268	247.628
1982	29.727	5.435	317.348
1983	43.308	5.793	523.553
1984	49.971	8.354	637.453
1985	53.000	8.100	950.062
1986	50.000	9.367	1.083.519
1987	48.500	8.750	1.167.279
1988	40.299	6.149	1.218.500

ΠΙΝΑΚΑΣ

Δασικών Πυρκαγιών Περιόδου 1974-1989

ΕΤΗ	ΔΑΣΗ		Μ.Δ. ΕΚΤΑΣΗ		ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ		ΣΥΝΟΛΟ	
	Α.Π.	ΣΤΡΜ.	Α.Π.	ΣΤΡΜ.	Α.Π.	ΣΤΡΜ.	Α.Π.	ΣΤΡΜ.
1974	317	116.253	261	90.823	190	111.612	768	318.688
1975	299	86.143	254	52.975	215	70.435	768	209.553
1976	239	91.029	171	33.945	180	18.913	590	83.887
1977	517	297.604	365	106.045	371	133.983	1.253	537.632
1978	275	49.823	274	108.413	279	41.789	828	200.025
1979	337	38.772	310	73.358	429	99.673	1.076	211.803
1980	340	43.553	582	174.908	285	111.192	1.207	329.653
1981	421	386.529	528	359.171	210	86.473	1.159	814.173
1982	422	108.433	467	120.658	156	44.631	1.045	273.722
1983	385	109.068	494	76.681	89	10.383	968	196.132
1984	455	120.175	636	132.875	193	83.508	1.284	336.555
1985	614	486.312	620	438.399	208	129.792	1.442	1.054.503
1986	413	101.092	525	110.569	144	33.474	1.082	245.135
1987	432	136.047	657	236.667	177	90.436	1.266	463.150
1988	668	273.700	888	609.769	342	221.542	1.898	1.105.011
1989	584	236.004	524	124.398	176	63.233	1.284	423.635

Ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων υπέβαλε κατά το 1989 σχέδιο προγράμματος προς την Ευρωπαϊκή Κοινότητα με πρωτοβουλία της υπευθύνου Διεθνών Σχέσεων κ. Άννας Δρίβα και με την υποστήριξη της Επιτροπής Περιβάλλοντος υπό την επωνυμία ΑΡΤΕΜΙΣ.

Το πρόγραμμα έγινε αποδεκτό (Νοέμβριος 1989) από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και μάλιστα η αρμόδια υπηρεσία προέτρεπε στην όσο το δυνατόν ταχύτερη υλοποίησή του και στην Ελλάδα. Κατόπιν αυτού, τον Ιούνιο του 1990 ο Σύνδεσμος υπέβαλε στο υπουργείο Γεωργίας (στον ίδιο τον αρμόδιο υπουργό) συγκεκριμένες προτάσεις προγραμμάτων αφορώντων στην επιμόρφωση, ειδικευση πολιτών, σε περιοχές υψηλής επικινδυνότητας κατ' αρχήν και με πρόβλεψη καλύψεως όλης της χώρας σταδιακά, αποσκοπούντων στην ειδικευση πολιτών σε θέματα πυρασφάλισης, πυρόσβεσης, γρήγορου εντοπισμού εστιών πυρκαγιάς και δασοπροστασία, γενικότερα, χρηματοδοτούμενων από την ΕΟΚ. Δυστυχώς όμως, παρά την παρέλευση ικανού χρόνου και τις καθημερινώς συντελούμενες βιβλικές καταστροφές, δεν έχουμε πάρει ακόμη καμιά απάντηση!

Από τηλεοράσεως μάλιστα ελέχθη από εκπροσώπους της πολιτείας ότι σε μεγάλο βαθμό οι πυρκαγιές οφείλονται στο ότι «η Ελ-

λάς είναι χώρα ανεμοδαρμένη», λες κι ο Αίολος δεν φυσούσε από καταβολής κόσμου.

Ο Σύνδεσμος εύχεται να σταθούν όλοι στο ύψος των περιστάσεων και των θέσεων που κατέχουμε για να σώσουμε τουλάχιστον ό,τι έχει απομείνει από τα δάση μας.

Καμένες εκτάσεις

(σε χιλιάδες στρέμματα)

Έτος	Σύνολο
1955	68
1960	150
1965	270
1970	92
1973	195
1974	320
1977*	538
1980	329
1981*	814
1984	385
1985*	1.054
1986	245
1987	463
1988	1.105

*Εκπληκτική έξαρση πυρκαγιών σε περιόδους εκλογών.

1988 Απολογισμός πυρκαγιών: 13 νεκροί και 120 τραυματίες.

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας

Δασοκάλυψη

(% επί της συνολικής έκτασης)

Ελλάδα	12%
Ισπανία	33%
Βουλγαρία	32%
Γερμανία	29%
Πορτογαλία	26,5%
Γαλλία	25,5%

Πηγή: Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Γουλιανδρή

Αφιέρωμα

Ελένη Γαρίδη

Η Επιστήμων Η αγωνίστρια Ο άνθρωπος

Σαν ελάχιστο φόρο τιμής στην πρόεδρό του, που έφυγε για πάντα, ο ΣΕΕ αφιερώνει σ' αυτό το τεύχος, λίγες σελίδες στη μνήμη της.

Στις σελίδες αυτές περιλαμβάνονται ομιλίες από την κηδεία της και από το πολιτικό μνημόσυνο, που έγινε γι' αυτήν στις 5-3-90, σε συνεργασία του γραφείου γυναικών της ΕΔΑ και του ΣΕΕ.

Περιλαμβάνονται ακόμη δύο κείμενα της ίδιας της Ελένης Γαρίδη, μέσα από τα οποία προβάλλει ανάγλυφη η προσωπικότητά της, με τρόπο που κάθε άλλη εισαγωγή περιττεύει.

Θα την θυμόμαστε πάντα!...

Επιμέλεια αφιερώματος:
Νάντια Παπαδοπούλου - Φιλόλογος

Χαιρετισμός του Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων

Αγαπημένη μας Πρόεδρε
Πολυαγαπημένη μας φίλη Ελένη.

Ούτε στους τρομερούς εφιάλτες δεν θα μπορούσα να φανταστώ τον εαυτό μου να σου μιλάω, να σε φωνάζω και εσύ να μη με ακούς.

Εσύ Ελένη μου που αγαπούσες τόσο το διάλογο και τις ατέλειωτες ευχάριστες συνομιλίες μας.

Ευτύχησα να είμαι νέο μέλος του νέου Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων και να εκλεγείς εσύ Πρόεδρος. Έτσι δίπλα σου ολόκληρο το Δ.Σ. σε γνώρισамε και σε αγαπήσαμε. Εκτιμήσαμε τον πλούτο της προσωπικότητάς σου, τα σπάνια προσόντα σου, τόσο μοναδικά στην χωρίς πρόσωπο και ταυτότητα εποχής μας. Την καθαρότητα της καρδιάς σου, το αίσθημα δικαίου που καθρεπτιζόνταν όχι στα μάτια σου μόνο, αλλά σε όλη τη μορφή σου. Τις γνώσεις σου, κάθε σου σφραίρα ήταν επιστημονικά τεκμηριωμένη, μακριά από στέρλους φανατισμούς. Τη σύνεση και την ευθυκρισία σου που ήταν αποτέλεσμα και της επιστημονικής σου αυτάρκειας, αλλά και που πήγαζε και από τον εσωτερικό σου κόσμο, παντελώς απαλλαγμένο από μικρότητες. Ενώ είχες τετράγωνη λογική, είχες πλούσιο συναίσθημα, διότι Ελένη μου, αγαπούσες, δεν στεκόσουν στις ατέλειές μας. Μας αγαπούσες και μας δεχόσουν όπως είμαστε. Όμως εμένα Ελένη μου σε αγαπούσαμε διότι *Ήσουν Έτσι*.

Είχες οράματα για τον Σύνδεσμο. Αγαπούσες την Πρόοδο. Ήσουν στην πρωτοπορία για τα διακρίματα της Γυναίκας. Πάλευσες για την Ισότητα και μέχρι την τελευταία σου στιγμή σε απασχολούσαν η θέση της γυναίκας και οι αγώνες του Γυναικείου Κινήματος. Είχες το σπάνιο προσόν να ξέρεις να ακούς και να μελετάς κάθε πρόταση.

Οι δικές σου προτάσεις ήταν μεστές από ιδέες, φρέσκες και καινούργιες. Αγαπούσες την επιστημονική έρευνα και πάντα μας καθοδηγούσες προς αυτές τις σφαίρες. Πίστευες στη συνεργασία την οποία βιώνες και για την παραμικρή σου κίνηση και πρωτοβουλία μας ενημέρωνες.

Σπάνια συμβούλευες, διότι συμβουλές ήταν το παράδειγμά σου, η ίδια η πολιτεία σου.

Θα ζήσεις στη μνήμη μας. Σφράγισες τον κόσμο μας σαν μέλη του Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων. Είναι αυτό ένα τμήμα της Αθανασίας.

Μας άφησες πολύ σύντομα, όμως ζεις μαζί μας. Έζησες συνειδητά, βίωσες τις αξίες σου, πίστεψες, γνώρισες ανθρώπους και εμείς ευτυχίσαμε που σε γνώρισамε.

Φεύγεις πολύ γρήγορα από ανάμεσά μας, όμως με κάποια ικανοποίηση του ανθρώπου που φεύγει με ανοιχτά τα μάτια από τις εμπειρίες του.

Όμως το κενό που αφήνεις, Ελένη μας αγαπημένη, είναι μεγάλο και δυσαναπλήρωτο. Εσύ εισέρχεσαι στο Πάνθεον των Γυναικών της προσφοράς και των Αγώνων. Εμείς γινόμαστε από την απουσία σου φτωχότερες. Η καρέκλα σου στο Σύνδεσμο ουσιαστικά κενή, θα μας θυμίζεις και από αυτή τη θέση, όχι μόνο όσα έδωσες στο Σύνδεσμο, αλλά και το κεφάλαιο των υποχρεώσεών μας. Έ-

τσι ενώ φεύγεις από κοντά μας η ιστορία σου και η προσωπικότητά σου δημιουργούν παρακαταθήκες για το μέλλον. Δεν έγραψες, δεν έζησες μόνο την ιστορία του Συνδέσμου, αλλά θα είσαι παρούσα και σε όλες μας τις εκδηλώσεις του Συνδέσμου. Θα μας οδηγείς και θα μας αγαπάς και θα σε αγαπούμε. Το Συμβούλιο σε χαιρετά.

Εγώ προσωπικά αν και σε γνώρισα τόσο λίγο όμως, όπως συχνά σου έλεγα, θεωρώ κεφάλαιο της ζωής μου τη γνωριμία μαζί σου. Ήσουν καθαρή, λογική και ακέραια.

Γειά σου Κυρία Πρόεδρε.

K. ΝΙΚΟΛΗ

Χαιρετισμός των συνεξορίστων γυναικών

Ελένη, αγαπημένη μας

Όλες οι φίλες από τα στρατόπεδα πολιτικών εξορίστων γυναικών, τούτη την ώρα πνίγουν το λυγμό τους και στέκονται τιμητική φρουρά πλάι σου με δυο κυκλάμινα Τρικκεριωτικά. Δεν παρασταίνουν τις ηρωίδες, Λενάκι μας. Να, κοίτατες, οι αδελφές σου από τη Χίο, το Τρίκκερι, Μακρονήσι, Άη-Στράτη, Γιούρα, Αλικαρνασό κλαίνε σιωπηλά. Πονέσαμε καλή μας συντρόφισσα για το ξαφνικό μαντάτο. Ο νους, γοργότερος αστραπή πισωγύρισε 40 πικραμένα χρόνια, στο προαύλιο της φυλακής η παρουσία σου, δεμένη με τα ξερονήσια. Κοντά στο φράχτη με τα συρματοπλέγματα, πίσω από το μαγειρείο στη γωνία του θαλάμου με τσίλιες λειτουργούσες το κυρφό σχολειό σου. Ο βλοσυρός σκοπός παραμόνευε παντού. Μα η Μαμέλη - Ιμβριώτη, η Κόττου, η Γαρίδη και οι άλλες δασκάλες και καθηγήτριες μένουν για πάντα στις εξορίες σύμβολα αγώνα και αυταπάρνησης, στην προσπάθειά τους να μορφώσουν το στρατόπεδο. Οι νεαρές μαθήτριες τελειώνουν την ύλη. Οι αναλόβητες γιαγιάδες γράφουν με ιερή κατάνυξη μόνες τους τη λογοκριμένη αλληλογραφία τους. Αυτά που δεν μάθανε στα 50 - 60 χρόνια τους τα διδάξατε εσείς, αγαπημένες μας δασκάλες. Η προσφορά σας αξέχαστη. Βοηθήσατε τον συνάνθρωπό σας. Τις πονεμένες ανταρτομάρες να επιβιώσουν το δύσκολο εκείνο καιρό. Ξαλαφρώσατε το φορτίο της πίκρας. Τις μάθατε ν' αντιστέκονται στη βία, τη βαρβαρότητα. Λενάκι! Πως το θυμάμαι. Σαν να 'ναι τούτη η στιγμή. Μόλις ερχόταν το δέμα σου, έτρεχες χαρούμενη να χορτάσεις τα πεινασμένα 60 πιτσιρίκια μας, που παίζανε νηστικά στο σκάμμα. Χτυπούσες τα αδύνατα χέρια σου από χαρά όταν ο Λευτεράκης, ο Νίκος, η Αγνούλα του Λουντέμη, ο Λαοκράτης χοροπηδούσαν ευτυχισμένα με τις λιχουδιές σου.

Σεμνή αγωνίστρια, ευαίσθητη, οπλισμένη με ανθρωπιά. Πολεμίστρα ζου άδικου. Θαρρώ δεν υπάρχει κομμάτι της ζωής σου ξεκομμένο από τους αγώνες του λαού για καλύτερο αύριο.

Από μικρή στην ΟΚΝΕ, με τους φοιτητές στο πεζοδρόμιο, σε βρήκε ώριμη η κατοχή, στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα. Από τότε δεν υπάρχει δράση κι ιστορία του κινήματος που να μην είσαι παρούσα. Με την άριστη παιδεία σου, τον ήπιο, αγνό μα δυναμικό σου χαρακτήρα τράβηξες αγόγγυστα στην Οδύσσεια των γυναικών στα διάφορα Μακρονήσια κι απολύθηκες τελευταία από τον

Άη-Στράτη. Ύστερα, η δράση σου στην ΠΕΓ. Βασικό στέλεχος του γυναικείου κινήματος. Από την προδικαστορική Ε.Δ.Α. και το Σύλλογο Επιστημόνων βρέθηκες πάλι από τις πρώτες με τη χούντα στα Γιούρα, κρατούμενη και στην Αλικαρνασσό. Με τη μεταπολίτευση – σε περιμένε – η γυναίκα στην αντίσταση, ιδρυτικό και πρωτοπόρο μέλος της. Η Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών, επίσης από σένα παίρνει σάρκα και οστά με τις άλλες αγωνίστριες. Η Ε.Δ.Α. σε τιμά στο ανώτατο καθοδηγητικό της όργανο, όπως και οι επιστημόνισσες γυναίκες που σε εκλέγουν πρόεδρό τους. Τελευταία στο ψηφοδέλτιο επικρατείας του Συνασπισμού, το όνομά σου στολίζει και δικαιώνει τα βάσανά σου.

Ελένη, θ' απορεί κανείς. Εσύ που δεν μπορούσες να πατήσεις ούτε μερμηγκάκι, που ένα μαραμένο μαρτολούλουδο, μια πληγωμένη πεταλούδα σου προξενούσε λύπη και δάκρυα, που βρήκες τόση ανθεκτικότητα, τόση αντίσταση και δράση, μέσα σε τόσες αντιξοότητες; Είχες το μυστικό σου Ελένη. Έτσι εξηγείται το μεγάλο της προσωπικότητάς σου. Ο σεβασμός σου στον άνθρωπο. Η πίστη σου σ' αυτόν κι η σιγουριά του αγώνα σου για ΕΙΡΗΝΗ – ΛΕΥΤΕΡΙΑ – ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ. Το ήθος κι η θαρραλή γνώμη σου. Έκλαψες για όλες τις χαμένες συνεξοριστές. Τις συνόδειψες στο τελευταίο τους ταξίδι, πάντα με λίγα γαρύφαλλα.

Λενάκι, σ' αντάμωσα στερνή φορά στο προαύλιο του Πανεπιστημίου προχτές που γιόρταζαν το Ε.Α.Μ. Έτρεχες όπως πάντα, βιαστική, να προφτάσεις.

Λεπτή – αέρινη – κομψοντυμένη – σωστή κι όμορφη. Καθόλου άρρωστη κι ας υπόφερες. Σπάνια καρδιά, αδύνατη τελευταία. Κι ακόμα χτυπούσε δυνατά για τόσα πράγματα στη ζωή. Μια γυναίκα! Μια τέλεια αντίσταση είπα. Όπως χάθηκες μέσα στους ΕΑΜίτες. Σου 'δωκαν ένα φιλί. Αυτό το ζωντανό φιλί πάρε μαζί σου. Δεν πέθανες Ελένη. Στο φωνάζουν οι χιλιάδες συναγωνιστές σου σ' όλες τις μάχες. Το φωνάζουν τα οράματά σου μ' ένα ευχαριστώ, που έκαμες τόσα πολλά, γι' αυτά.

Ελένη. Οι γυναίκες της Ελλάδας σε χαιρετούν. Οι γυναίκες του κόσμου όλου καμαρώνουν το παράδειγμά σου. Ο Τρικκεριώτισσες – συνεξοριστές απ' όλα τα Μακρονήσια της γης, αποθέτουν ένα φιλί στο μέτωπό σου.

ΑΡΓΥΡΟΥΛΑ ΚΟΥΤΗΦΑΡΗ ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΟΥ

Μια ζωή ολοκαύτωμα στους αγώνες του έθνους

Του ΤΑΣΟΥ ΒΟΥΡΝΑ

Ποιός να το πιστέψει; Από προχτές τη νύχτα η Ελένη Γαρίδη, η ασεικίνητη και διψασμένη για ζωή και δράση θαυμαστή αυτή γυναίκα της Αντίστασης και της καθημερινής πολιτικής και κοινωνικής πάλης, είναι νεκρή. Έζησε όλους τους αναβαθμούς του μαρτυρίου της Αριστεράς και όλες τις περιπέτειες της παράταξης της απάνω στο μικροκαμωμένο, αλλά απίστευτα ανθεκτικό κορμί της. Φιλόλογος με σπάνιες ικανότητες και γνώσεις, προτίμησε τη δύσβατη ατραπό των αγώνων από το να επιδώσει μια προοπτική καριέρας, την παιδεία και τα γράμματα.

Και πέρασε δεκαπέντε ολόκληρα χρόνια – τα καλύτερα

χρόνια της ζωής της – στις φυλακές και τις εξορίες φροντίζοντας για τη μελλοντική ευτυχία των πολλών με ενέχυρο το κορμί της στα χέρια ενός ανελέητου αντίπαλου, που την τιμώρησε με τον εγκλεισμό της πίσω από τα συρματοπλέγματα των στρατοπέδων.

Η Ελένη Γαρίδη πάλησε με το θάνατο επί εικοσι σχεδόν μέρες σ' ένα κρεβάτι του «Ευαγγελισμού», ύστερα από ένα οξύ έμφραγμα του μυοκαρδίου.

Είναι η μοναδική φορά που νικήθηκε στη ζωή της. Ο «κορμοτεντωτής ο Χάρος» της Ιλιάδας την πήρε ακριβώς την ώρα που αγωνιζόταν για την πολιτική συναίνεση και την πρόοδο του λαού, σύμφωνα με τις νέες επιταγές της εποχής, από τις γραμμές της ΕΔΑ, και δεν ευτύχησε να ιδεί τους Έλληνες συσπειρωμένους γύρω από το πανεθνικό αίτημα της σωτηρία της πατρίδας.

Μέσα από τους αδιάκοπους αγώνες της μισού αιώνα τουλάχιστον, βρήκε την ευκαιρία και σαν πρόεδρος της Ένωσης Ελληνίδων Επιστημόνων, αλλά και σαν εκλεκτή φιλόλογος να δώσει αξιολογικά δείγματα της επιστημονικής της γραφής, είτε μεταφράζοντας ξένα συγγράμματα στη γλώσσα μας, είτε συνεργαζόμενη στην έκδοση πρωτότυπων έργων στις ιστορικές σειρές των εκδόσεων Αφοί Τολίδη.

Τη δραστήρια και ασεικίνητη αυτή γυναίκα την αγαπήσαμε οι φίλοι και οι συνεργάτες της βαθιά και απέραντα. Γιατί είχε ανοιχτή την καρδιά της για όλους και η μοίρα του κόσμου ήταν το πρωταρχικό της μέλημα. Σήμερα που τη συνοδεύουμε για να κοιμηθεί τον αξύπνητο στην αγκαλιά της μητέρας γης, πλάι στους προσφιλείς νεκρούς – δικούς και συντρόφους της – έτυχε να είναι η ημέρα που η Εθνική Αντίσταση θα καταθέσει, με το χέρι όσων επιζούμε, ένα λουλούδι στο Μνημείο του Αγνώστου στη μνήμη των νεκρών της. Από το μνημείο ας πορευτούμε συνέχεια στο νωπό τάφο της κι ας καταθέσουμε άλλο ένα άνθος στη μνήμη της θαυμαστής αυτής γυναίκας και αγωνίστριας. Είναι μια εύνοια που η μοίρα επιφύλαξε στο θάνατό της για την προσφορά μιας ολόκληρης ζωής στα ιδανικά της Αντίστασης.

«ΑΥΓΗ» 25/11

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Στα πλαίσια των εκδηλώσεων για την 8η Μαρτίου – Ημέρα της Γυναίκας – το Γραφείο Γυναικών της Ε.Δ.Α. σε συνεργασία με το Σύνδεσμο Ελληνίδων Επιστημόνων, πραγματοποιούν, τη Δευτέρα 5 Μαρτίου, στις 7 μ.μ. στην αίθουσα Αρκάδων (Τζώρτζ 9, πλατεία Κάνιγγος), συγκέντρωση – συνάντηση αφιερωμένη στην προσωπικότητα και την προσφορά της ΕΛΕΝΗΣ ΓΑΡΙΔΗ, ηγετικού στελέχους της Ε.Δ.Α., αγωνίστριας της Εθνικής Αντίστασης και του φεμινιστικού κινήματος, που πρόσφατα χάσαμε.

Σας καλούμε να παρεβρεθείτε:

Σύντομες ομιλίες από τους:

* Βουρνά Τάσο, Ιστορικό – συγγραφέα

* Θεοδώρου Βικτωρία, ποιήτρια

* Λάμψα Ρένα, Γεν. Γραμ. Ισότητας

* Λιναρδάτου Γιούλια, μέλος Εκ. Επιτροπής της Ε.Δ.Α.

* Παπαδοπούλου Νάντια, φιλόλογος, Γεν. Γραμ. Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων.

* Σκανδάλη Νίνα, καθηγήτρια Τ.Ε.Ι.

Γραφείο γυναικών της Ε.Δ.Α.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

Στη μνήμη της Ελένης Γαρίδη

**Μικρό κανόνι κρέπαρε
και ξαρματώθει κάστρο**

Μέσα από το συμβολισμό του μανιάτικου αυτού μοιρολογιού για το θάνατο ενός παλληκαριού, εμείς που συνεργαστήκαμε στη ΣΕΕ, βλέπουμε την Ελένη Γαρίδη.

Με το θάνατό της ξαρματώνεται σιγά – σιγά, φτωχαίνει, μικραίνει η στρατιά των ανθρώπων εκείνων – και στην προκειμένη περίπτωση των γυναικών – που όλη τους η ζωή ήταν μια προσφορά για τον άνθρωπο.

η Ελένη Γαρίδη τη Γυναίκα στον αγώνα εκείνο, αλλά και την κατοπινή τύχη της στην Ελληνική κοινωνία.

«Ο χαρακτήρας του αγώνα που διεξήγαγε ο Ελληνικός λαός στα χρόνια της χιτλεροφασιστικής κατοχής, δε ήταν μόνο εθνικοαπελευθερωτικός. Ήταν ταυτόχρονα και κοινωνικός για την αλλαγή των αντιλαϊκών δομών, για την εξάλειψη της κοινωνικής καταπίεσης, για τη δημοκρατία, για το σοσιαλισμό.

Μέσα σ' αυτόν τον αγώνα η γυναίκα συνειδητοποιούσε καθημερινά τη θέση της, αντιλαμβανόταν, όλο και πιο καθαρά και υπεύθυνα, πως δεν μπορεί να υπάρξει πραγματική κοινωνική προκοπή, χωρίς την απελευθέρωση του μισού πληθυσμού και πλέον που είναι οι γυναίκες, χωρίς την ισοτιμία της. Και αυτήν την ισοτιμία, που είχε ήδη για καθημερινή πράξη, που την κατακτούσε κάθε

νέπεια τις εργασίες της Επιτροπής, άλλοτε εκτιμώντας τα θετικά που γίνονταν και άλλοτε κάνοντας εποικοδομητική κριτική για τις αδυναμίες, τις παραλείψεις κ.λπ.

Δραστήρια, επίμονα και αγωνιστικά συμμετείχε στη Συντονιστική Επιτροπή για την αλλαγή του Οικογενειακού Δικαίου, καθώς επίσης έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στις κινητοποιήσεις ενάντια στη στράτευση των γυναικών.

Εκτιμώντας ότι οι σημερινές συνθήκες απαιτούσαν άλλον προσανατολισμό του ΣΕΕ, ήθελε ο Σύνδεσμος, αξιοποιώντας το επιστημονικό του δυναμικό, να παρέμβάλει, να διαμορφώνει και να εκφράζει θέσεις, να ερευνά τα σύγχρονα γυναικεία προβλήματα, να προβάλλει το ρόλο της γυναίκας στην κοινωνία.

Η Επιστημόνισσα και τα προβλήματά της ήταν ένα θέμα για την έρευνα και την προβολή του οποίου έδωσε πολλές δυνάμεις, μαζί με τα μέλη του Δ.Σ., της Επιτροπής Γυναικών, στο πλάι της κ. Δηλάρη, που τότε ήταν πρόεδρος του ΣΕΕ.

Και η έρευνα αυτή πήρε σάρκα και οστά. Η Ελένη Γαρίδη ένωσε τη χαρά της έγκρισής της από το Υπουργείο Έρευνας και Τεχνολογίας, την ικανοποίηση από την ευνοϊκή υποδοχή της Γραμματείας Ισοτητας, η οποία επιδοκίμασε τη δραστηριότητα αυτή, αναγνωρίζοντας ότι μια τέτοια έρευνα λείπει από την Ελληνική κοινωνία.

Τώρα το Δ.Σ. συνεχίζει τις προσπάθειές του για το ξεπέρασμα ορισμένων εμποδίων, κύρια οικονομικών. Η υλοποίηση της έρευνας αυτής θα είναι η καλύτερη προσφορά στη μνήμη της Ελένης Γαρίδη.

Σαν φιλόλογος με εξαιρετικές ικανότητες και γνώσεις, γαλουχημένη και θρεμμένη μέσα στους αγώνες του λαϊκού κινήματος για την γλώσσα και την παιδεία του Ελληνικού λαού, υπήρξε εξαιρετικά ευαίσθητη στα θέματα αυτά. Μπορεί το μετεμφυλιακό κράτος να της απαγόρευσε να διδάσκει, όμως ό,τι είχε σχέση με την εκπαίδευση και την νεολαία, τη γλώσσα και την έκφραση το γνώριζε και ήταν πάντοτε σε θέση να κάνει εποικοδομητικές προτάσεις.

Από την Παγκόσμια Συνδιάσκεψη στο Αλγέρι το 1965, που πήγε με τη Ρόζα Ιμβριώτη μέχρι την εκδήλωση του ΣΕΕ για τον αναλφαβητισμό, το διήμερο για την Ειρήνη και την παιδεία, την ημερίδα για τη Γλώσσα, το περιβάλλον και την Υγεία ήταν πάντοτε παρούσα, όπως και σε πλήθος άλλες σημαντικές εκδηλώσεις.

Επιθυμώντας να συμπληρωθεί η βιβλιοθήκη του ΣΕΕ με έργα επιστημονικά, φιλολογικά, λογοτεχνικά γυναικών συγγραφέων βοήθησε να υλοποιηθεί σχετική απόφαση του Δ.Σ. υποστηρίζοντας ότι μια τέτοια βιβλιοθήκη δεν είχε σκοπό μόνο την προβολή των γυναικών συγγραφέων αλλά και την εξυπηρέτηση των μελών του ΣΕΕ για τις πρώτες ανάγκες και αναζητήσεις στα πνευματικά τους ενδιαφέροντα.

Πέρα από τις δραστηριότητές της αυτές όμως θα ήθελα να τελειώσω λέγοντας λίγα λόγια για την παρουσία της στο Δ.Σ. Η Ελένη Γαρίδη με την ευθυκρισία της και την αντικειμενικότητά της, με την πείρα της, την ήρεμη στάση της, τις γνώσεις της βοήθησε πάρα πολύ στη δημιουργική και ευχάριστη λειτουργία του Δ.Σ. του Συνδέσμου.

Είναι φυσιολογικό βέβαια μέσα στην πολυπλοκότητα της σημερινής κοινωνίας να υπάρχουν αντίθετες απόψεις και αντιπαράθεσεις. Αυτές όμως ποτέ δεν έφθασαν σε επίπεδο, που να διακόψουν τη δημιουργική συνεργασία των διαφόρων πλευρών που αυτοεξυπνούνται στο Δ.Σ.

καί αυτό κατά κύριο λόγο ήταν αποτέλεσμα της ήρεμης και αποφασιστικής παρέμβασής της.

Η ενότητα του γυναικείου κινήματος πάνω σε κοινά προβλήματα και θέματα ήταν μια από τις κύριες επιδιώξεις της.

Γι' αυτό ένωθε μεγάλη ευχαρίστηση συμμετέχοντας στη Συντονιστική Επιτροπή των Γυναικών, όπου για πρώτη φορά κάθισαν σε κοινό τραπέζι όλες οι γυναικείες οργανώσεις και τα γυναικεία τμήματα των πολιτικών κομμάτων προβάλλοντας το κοινό αίτημα της συμμετοχής της γυναίκας σε όλα τα κέντρα, που λαμβάνονται οι αποφάσεις.

Η περσινή ενωτική εκδήλωση της Ημέρας της Γυναίκας ήταν μια δικαίωση για τις προσπάθειές της αυτές. Πιστεύουμε ότι και στη φετεινή θα είναι παρούσα.

Νάντια Παπαδοπούλου – Οικονομοπούλου

Επιτροπή Γυναικών της ΕΔΑ

Η 8η του Μάρτη είναι μέρα που τιμάμε τους αγώνες της γυναίκας. Την σημερινή εκδήλωση η επιτροπή Γυναικών της ΕΔΑ σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο Ελληνίδων Επιστημόνων την αφιερώσαμε στην αγωνίστρια Ελένη Γαρίδη που πρόσφατα χάσαμε. Η προσφορά της Ελένης στο λαϊκό κίνημα σε διάρκεια ξεπερνάει τα πενήντα χρόνια. Μια ζωή πλούσια από αγώνες, θυσίες, διωγμούς και πνευματικό έργο. Αγωνιστές σαν την Ελένη δεν ανήκουν μόνο στο κόμμα που ήταν ενταγμένοι. Η Ελένη ανήκει στην ΕΔΑ, ανήκει στο φεμινιστικό κίνημα, στην προοδευτική Αριστερά, ανήκει στη γενιά της Εθνικής Αντίστασης, ανήκει στους έλληνες αγωνιστές που θυσίασαν τα νιάτα τους, την καριέρα τους, την ζωή τους ολόκληρη για την πατρίδα, για την προκοπή του λαού μας, την Δημοκρατία, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Μια ζωή προσφορά.

Δεν θα υπάρχει άνθρωπος που να αμφισβήτησε το ήθος και τον χαρακτήρα της. Γεμάτη αλtruισμό και ανθρωπιά, η Ελένη δεν ενδιαφέρεται γενικά για τον άνθρωπο αλλά σκύβει πάνω στα προβλήματα και συμπαραστέκεται με όλες της τις δυνάμεις, όχι μόνο ηθικά αλλά και οικονομικά και μέσα από τα περιορισμένα οικονομικά που διέθετε σε συγκεκριμένα πρόσωπα. Και την τελευταία μέρα που εισήχθη στο νοσοκομείο με πόνους στο στήθος επισκέφθηκε φίλη της Εδαιτίσα για να της συμπαρασταθεί. Ποιός φίλος αρρώστησε και δεν τον επισκέφθηκε, ποιόν αγωνιστή δεν επισκέφθηκε στην τελευταία του κατοικία. Οι πράξεις της Ελένης ήταν εναρμονισμένες με το χαρακτήρα της και τα πιστεύω της. Ποιός γνώρισε την Ελενίτσα και δεν την ξεχώρισε, την αγάπησε και την ένωσε φίλη του. Πάντα απλή, σεμνή και μετριοφρων, στοιχεία που την βοηθούσαν να κάνει συντροφιά και με τους πιο απλούς ανθρώπους, φίλιες που διήρκεσαν μέχρι το τέλος της ζωής της. Διέθετε τέτοια αγνότητα και ελικρίνεια με τους φίλους της και συνεργάτες της που τους έκανε να δένονται μαζί της.

Από τα φοιτητικά της χρόνια παίρνει μέρος στον αντιδικτατορικό αγώνα εναντίον του Μεταξά κατά της 4ης Αυγούστου. Οργανώνεται στην εργατική βοήθεια. Κάνει συντροφιά με προοδευτικούς φοιτητές, το Μπάμπη Λο-

νιαδάκη, μείνανε φίλοι σε όλη τους τη ζωή. Γεμάτη όνειρα ξεκίνησε για μια επιστημονική καριέρα.

Στην κατοχή παίρνει μέρος στην Εθνική Αντίσταση, υπήρξε στέλεχος της Εθνικής Αλληλεγγύης. Αναπτύσσει ολόκληρο δικό της δίκτυο για ενίσχυση των κρατουμένων και των οικογενειών τους. Περιθάλλει τους κυνηγημένους και τους παρανόμους. Ξεσηκώνει τον κόσμο να αντισταθεί στην εξόντωσή του από την πείνα. Κινητοποιεί τους συγγενείς των κρατουμένων για τη σωτηρία τους. Την απολύουν από το Ελεγκτικό Συνέδριο όπου εργαζόταν για την εθνική της δράση, και μένει άνεργη.

Το σπίτι της γίνεται ορμητήριο του αγώνα εναντίον των κατακτητών. Όλα της τα αδέρφια παίρνουν μέρος στην Εθνική Αντίσταση. Ο Δεκέμβρης την βρίσκει στις γειτονιές του τρίτου τομέα δηλαδή στην περιοχή Αχαρνών – Κολωνού. Μετά την Βάρκιζα παρά τους διωγμούς η Ελένη εργάζεται ακούραστα για την ανασυγκρότηση των οργανώσεων της Εθνικής Αλληλεγγύης και τώρα, τα θύματα είναι περισσότερα. Η Εθνική Αλληλεγγύη παίζει αποφασιστικό ρόλο στην ανασυγκρότηση του λαϊκού κινήματος μετά την ήττα του Δεκέμβρη. Αναδεικνύεται από τα ικανότερα στελέχη της Αλληλεγγύης.

Μετά τον εμφύλιο πόλεμο αρχίζουν οι μεγάλοι διωγμοί... Την Ελένη καθημερινά την ταλαιπωρούν με προσκλήσεις στο τμήμα. Είναι από τις πρώτες γυναίκες που στέλνουν εξορία. Τα αδέρφια της ο Μίλτος και η Κατίνα συλλαμβάνονται, περνούν στρατοδικείο και καταδικάζονται σε βαρύτερες ποινές. Η Μάντα και η Σούλα τρέχουν στις φυλακές, στα στρατοδικεία, στα ταχυδρομεία για να σώσουν και να φροντίζουν τα αδέρφια τους. Τί σταυρό αγωνίας σήκωσαν οι γονείς της, γι' αυτό η Ελένη αισθανόταν απέραντη ευγνωμοσύνη στους γονείς της και τα αδέρφια της που τόσο είχαν ταλαιπωρηθεί και υποφέρεινε.

Η Ελένη μεταφέρεται στο στρατόπεδο γυναικών της Χίου, όπου, κρατούμενες ζουν σε άθλιες συνθήκες. Σε συνέχεια το στρατόπεδο των γυναικών μεταφέρεται στο ακατοίκητο νησάκι το Τρίκερι. Εκεί θα ζήσουν 6500 χιλιάδες γυναίκες από όλη την Ελλάδα κι ανάμεσά τους γερόντισσες και παιδάκια. Το Γενάρη του 1950 μεταγουν τις εξόριστες γυναίκες στο «αναμορφωτήριο» της Μακρονήσου για να αποσπάσουνε δηλώσεις μετανοίας. Πίστευαν πως με τις γυναίκες θα ξεμπερδεύανε γρήγορα. Η ύπαρξη γυναικείου στρατοπέδου εξέθετε πολύ στο εξωτερικό την κυβέρνηση. Οι γυναίκες όμως θα τους διαψεύσουν. Θα σταθούνε δυνατές, αποφασιστικές, περήφανες. Δίπλα – δίπλα περάσαμε την λαίλαπα της Μακρονήσου. Η μια αντλούσε από την άλλη κουράγιο για να σταθούμε όρθιες. Η Ελενίτσα πέρασε την δοκιμασία της Μακρονήσου παλληκαρίσια, κάτι που την γέμισε δύναμη, αυτοπεποίθηση και σιγουριά για τον εαυτό της. Μετά οκτάμηνη παραμονή στη Μακρονήσο οι γυναίκες μεταφέρονται πάλι στο Τρίκερι όπου θα μείνουν αρκετό διάστημα. Εκεί την εκλέγουν αντιπρόσωπό τους στην επαφή τους με την διοίκηση. Πολύ θα της κοστίσει αυτή η ευθύνη. Συχνότατα την κλείνουν στο κρατητήριο γιατί υπερασπίζεται ασυμβίβαστα τα δικαιώματα των γυναικών. Μετά το Τρίκερι μεταφέρονται οι γυναίκες στο στρατόπεδο του Αη Στράτη. Η Ελένη θα απολυθεί από τις τελευταίες

γυναίκες. Συνολικά θα μείνει εξόριστη δεκαπέντε χρόνια. Από τα καλλίτερα χρόνια για τη ζωή και την επιστημονική της καριέρα. Αν και το κράτος της μισσαλοδοξίας δεν της επέτρεψε να διοριστεί εκπαιδευτικός η Ελένη προσέφερε ουσιαστικό εκπαιδευτικό έργο μαζί με τις άλλες δασκάλες και καθηγήτριες, μαθαίνοντας γράμματα πάνω από τρακόσιες γυναίκες αναλφάβητες, και δίδαξε Ελληνικά και ιστορία στις μαθήτριες και άλλες εξόριστες.

Μετά την επιστροφή της από την εξορία εντάσσεται στο κόμμα της ΕΔΑ και συμβάλλει με όλες της τις δυνάμεις στο γυναικείο τμήμα της, από τα βασικά στελέχη της ΕΔΑ μετέχει στο γραφείο γυναικών, παίρνει μέρος στο ευρύτερο γυναικείο κίνημα υπήρξε από τα ιδρυτικά μέλη της πανελλήνιας ένωσης γυναικών, μια εποχή που το γυναικείο αριστερό κίνημα έχει την Μαρία Σβώλου την Ρόζα Ιμβριώτη και άλλες. Λίγα χρόνια θα μείνει ελεύθερη η Ελένη. Έρχεται η δικτατορία του Παπαδόπουλου, συλλαμβάνεται την ίδια μέρα και συναντιόμαστε στον Ιππόδρομο περνάμε πάλι δίπλα – δίπλα την αγωνία τι θα μας κάνουνε οι φίμες οργιάζουν η ατμόσφαιρα στον ιππόδρομο μυρίζει αίμα και θάνατο. Πλαίί μας δολοφονείται ο Ελής. Βασανίζουν τον Ηλία Ηλιού και άλλους. Ύστερα από μερικά μερόνυχτα θανάσιμης αγωνίας, μια νύχτα μας φορτώνουν σε καμιόνια προς άγνωστη κατεύθυνση. Ξημερώνουμε στο Σκαραμαγκά. Μας φορτώνουν σε αρματαγωγό και καταλήγουν να μας αδειάσουν στα Γιούρα. Αυτή τη φορά η εξορία για την Ελένη είναι πιό πικρή γιατί οι γονείς της έχουν μεγαλώσει και αισθάνονται πόσο την χρειάζονται. Από την Γιούρα, ύστερα από μήνες, μεταφέρονται οι γυναίκες στις φυλακές Αλικαρνασού Κρήτης. Συμβαίνουν τραγικά γεγονότα στην οικογένειά της. Η Ελένη τα παρακολουθεί από μακριά, χωρίς να μπορεί να συμπαρασταθεί στο οικογενειακό της δράμα. Αναλογίζομαι πόσα πράγματα συμβάλανε για να αρρωστήσει η καρδιά αυτού του ωραίου ανθρώπου, κι αυτή τη φορά η Ελένη θα απολυθεί από τις τελευταίες γυναίκες. Η Ελένη με την ευαισθησία της στις δημοκρατικές διαδικασίες στην ελευθερία του λόγου παίρνει μέρος στις συζητήσεις που άρχισαν από την πρώτη στιγμή. Στην εξορία δεν διατάζει να καθορίσει τη θέση της στην πλευρά εκείνη που υποστήριζε την αυτονομία της ΕΔΑ.

Η Ελένη παρέμεινε μετά η δικτατορία στην ΕΔΑ γιατί πίστευε πως η προοπτική του αριστερού κινήματος στην Ελλάδα βρίσκεται σέ ένα ευρύτερο σχήμα. Η ζωή τη δικαίωσε.

Μέσα από τις γραμμές της μεταδικτατορικής νέας ΕΔΑ η Ελένη αναπτύσσει πλούσια πολιτική δραστηριότητα. Με την επιμονή, τη μόρφωση, την καλλιέργεια και τη συνέπειά της, την εργατικότητα και το πολιτικό της αισθητήριο εξελίσσεται σέ ένα από τα καλύτερα στελέχη του μικρού μας κόμματος. Οι Εδαίτες επανειλημμένα την εκλέγουν στη Διοικούσα και, το 1985, και στην Εκτελεστική Επιτροπή της ΕΔΑ. Έχει και την ευθύνη για την εφημερίδα μας, τη «Δημοκρατική Αριστερά». Στο διάστημα αυτό ουσιαστική είναι η συμβολή της στο γενικότερο φεμινιστικό κίνημα. Ιδρυτικό μέλος της Κίνησης Δημοκρατικών Γυναικών, μετέχει στην επιτροπή για το οικογενειακό δίκαιο και τον οικογενειακό προγραμματισμό. Ε-

κλέγεται μέλος του διοικητικού συμβουλίου των επιστημονισμών, μετέχει στην συντονιστική επιτροπή γυναικείων οργανώσεων και τμημάτων των κομμάτων. Μαζί με τις άλλες εδαιτίσες συμβάλλει για να είναι όλα αυτά τα χρόνια η ΕΔΑ από τα πρωτοπόρα κόμματα στην πάλη για την ισότιμη συμμετοχή της γυναίκας στην πολιτική και τη δημόσια ζωή γενικότερα.

Γνώρισаме την Ελένη και την αγαπήσαμε, σε δύσκολες και μεγάλες στιγμές της χώρας μας και της ελληνικής Αριστεράς. Την εκτιμήσαμε και την αγαπήσαμε για την ευαισθησία, την ακεραιότητα του χαρακτήρα της, την ανθρωπιά της, τη δημοκρατικότητά της, το σεβασμό της στην άποψη των άλλων, πλειοψηφίας ή μειοψηφίας, τη συνέπειά της σέ ότι αναλάβαινε, την αυταπάρνησή της και τη σεμνότητά της. Η προσφορά της στη ζωή και τον αγώνα που πίστεψε ήταν σημαντική. Εμείς που προσπαθούμε τώρα να καλύψουμε το κενό που άφησε η Ελένη στην ΕΔΑ και το φεμινιστικό κίνημα θα τη θυμόμαστε πάντα με αγάπη.

Η Ελένη Γαρίδη στην ΠΕΓ

Ιδιαίτερη ευχαρίστηση αποτελούσε πάντα η συνεργασία με την Ελένη Γαρίδη, γιατί η Ελένη ήταν άνθρωπος με έντονο προβληματισμό, με ανοικτή σκέψη και με σεβασμό στις ιδέες του άλλου. Είχε το θάρρος της γνώμης της, ακόμα και στις περιπτώσεις που ένας καλός αγορητής μπορούσε να μαγέψει ή να εξουδετερώσει το ακροατήριό του.

Για την Ελένη δεν υπήρξε ποτέ περίοδος ανάπαυλας. Ούτε μια βδομάδα άδεια δε χάριζε στον εαυτό της. Αν δεν ήταν εξορία, έμεινε συνολικά περί τα 15 χρόνια, ήταν στρατευμένη στους κάθε λογής κοινωνικούς ή πολιτικούς αγώνες της χώρας μας.

Μετά τη δεύτερη εξορία της, εντάχθηκε στο γυναικείο Γραφείο της ΕΔΑ. Το γυναικείο πρόβλημα μαζί με τα θέματα της Παιδείας ήσαν εκείνα που την ενδιέφεραν περισσότερο, και μ' αυτά ασχολήθηκε σ' όλη τη διάρκεια της αγωνιστικής ζωής της.

Όταν το 1963 ωρίμασε η ιδέα για τη δημιουργία γυναικείας Οργάνωσης, η Ελένη Γαρίδη, ήταν ματαξύ όσων ανέλαβαν τις προκαταρκτικές ενέργειες για την ίδρυση της ΠΕΓ. Ανάμεσα στις 66 γυναίκες, που υπέγραψαν τη Διακήρυξη, που δημοσιεύτηκε στις 7-5-64, θα βρούμε την υπογραφή της Ελένης Γαρίδη, δίπλα στις υπογραφές άλλων γυναικών, πολλές από τις οποίες επίσης δε ζουν σήμερα, όπως η Αγγελική Χατζημιχάλη, η Αθηνά Ταρσούλη, η Μυρτιώτισσα, η Μαρία Σβώλου, η Ρόζα Ιμβριώτη, η Βάσω Κατράκη, η Σοφία Μαυροειδή - Παπαδάκη, η Ρίτα Μπούμη-Παπά, η Λιλή Ιακωβίδη, η Ηρώ Λάμπρου, η Λιλίκα Νάκου κ.α.

Για να προλάβω κάποια παρεξήγηση, διευκρινίζω, ότι δεν αναφέρω εδώ τη Θάλεια Κολυβά, που το όνομά της είναι συνδεδεμένο με τη ζωή της ΠΕΓ, όμως η υπογραφή της δε περιλαμβάνεται στις 66 αυτής της Διακήρυξης. Λίγο αργότερα, 10 ίσως μέρες μετά, ένωσε τις δυνάμεις

της στην Κίνηση αυτή. Το ίδιο ισχύει και για τη Φανή Σημίτη.

Στην Παναθηναϊκή Συνδιάσκεψη που ακολούθησε, στις 24-5-64 εκλέγεται η Ελένη Γαρίδη στην Προσωρινή Διοικούσα Επιτροπή. Στην Α' Τακτική Πανελλαδική Συνέλευση, μετά την έγκριση του Καταστατικού της ΠΕΓ, στις 29 και 30 Μαΐου 1965 εκλέγεται στη 15μελή Γραμματεία της.

Τον Ιανουάριο του 1965 εκπροσωπεί την ΠΕΓ σε εκδηλώσεις της Ένωσης Ιταλίδων Γυναικών, που γίνονται για να γιορτασθεί μια διπλή επέτειος: Η επέτειος από την κατάκτηση της γυναικείας ψήφου στην Ιταλία και η επέτειος της ίδρυσης του Περιοδικού της Ένωσης τους.

Τον Απρίλη του 1965 πήρε μέρος, μαζί με τη Ρόζα Ιμβριώτη, σε Συνδιάσκεψη, που έγινε στο Αλγέρι, από την Παγκόσμια Συνδικαλιστική Ομοσπονδία Εκπαιδευτικών, (και μίλησε με θέμα τη φοίτηση όλων των παιδιών στα σχολεία και την εξάλειψη του αναλφαριθμητισμού στην Ελλάδα και σ' όλο τον κόσμο).

Τον Οκτώβρη του 1965 αντιπροσώπευσε την ΠΕΓ σε σεμινάριο στη Γιουγκοσλαβία με θέμα τις Κοινωνικές δραστηριότητες των Γυναικών.

Ειδική ευθύνη της Ελένης στην ΠΕΓ είναι το Δελτίο. Μετέχει στη συντακτική του επιτροπή και αποτελεί το σύνδεσμο ανάμεσα στη Γραμματεία και τη Σ.Ε. Στα 28 όμως τεύχη συνολικά της ζωής του Δελτίου (Οκτώβρης 1964 το 1ο φύλλο, Μάρτης - Απρίλης 1967 το τελευταίο) αναζητώντας κάποιο δικό της γραπτό για να μεταφέρω εδώ, δε βρήκα πουθενά την υπογραφή της Ελένης. Είναι κι' αυτό δείγμα της σεμνότητάς της και της συστολής της μπροστά σε κάθε εκδήλωση προβολής. Ξεχωρίζω μερικά σποτ, μερικές φράσεις από το περιοδικό αυτό, που, αν δεν είναι δικά της, είχαν οπωσδήποτε τη δική της επιλογή και έγκριση:

«Εκείνες που υποφέρουν περισσότερο από τις ανώμαλες πολιτικές συνηθές, είναι οι γυναίκες».

«Δημοκρατία σημαίνει, να πάψουν να συνθλίβονται οι γυναίκες κάτω από το βάρος των τριπλών καθηκόντων τους.»

«Επιταγή της εποχής μας να «πλάσουμε τον άνθρωπο, που θάναι ικανός να πει περήφανα: Είμαι ο δημιουργός του κόσμου».

«Ζητούμε το νέο σχολείο νάναι διαπτισμένο απ' όλα τα γόνιμα στοιχεία του παρελθόντος και προσανατολισμένο μέσα από το σήμερα προς το αύριο».

Η Ελένη αγάπησε την ΠΕΓ, όπως αγαπούσε κάθε δουλειά που αναλάμβανε, και δούλεψε με πάθος για τους σκοπούς της. Το όνομά της είναι δεμένο με τη μικρή σε διάρκεια, αλλά πλούσια σε περιεχόμενο ιστορία της ΠΕΓ. Σε συνεδρίαση της Γραμματείας στις 7 Μαρτίου 1967, μια από τις τελευταίες συνεδριάσεις της (τελευταία ήταν στις 20 Απριλίου, παραμονή ακριβώς του πραξικοπήματος), η Ελένη εισηγείται την επεξεργασία μιας έκτακτης έκδοσης με τα πεπραγμένα της ΠΕΓ, που δίνει την εικόνα δράσης της Οργάνωσης στα δύο χρόνια της ζωής της. Ένα είδος λευκάματος, με καλλιτεχνική εμφάνιση και πολλές φωτογραφίες, με λιτό και σύντομο κείμενο, προσιτό και ευκοοδιάβαστο. Η πρόταση έγινε δεκτή, αλλά με τις γνωστές πολιτικές εξελίξεις, δεν πραγματοποιή-

θηκε, και νομίζω ότι είναι κρίμα, γιατί στερείται έτσι ο σημερινός μελετητής του γυναικείου κινήματος ένα σημαντικό κομμάτι της ιστορίας του. Η ΠΕΓ αποτελεί σταθμό στην ιστορία του γυναικείου κινήματος στον τόπο μας και η 24 Μαΐου του 1964 ήταν μια μέρα σημαντική.

Η Διδώ Σωτηρίου στις 31 Μαΐου 1964, σε άρθρο της στην Αυγή, με τίτλο «Γυναικεία Βουλή», γράφει:

« Έχουν άδικο όσοι δεν πρόσεξαν αυτό που έγινε την περασμένη Κυριακή στον τόπο μας... Οι πατέρες του Έθνους θα είχαν πολλά, πάρα πολλά να διδαχθούν, αν έπαιρναν τον κόπο να παρευρεθούν (τιμητική εξαίρεση η ΕΔΑ με τον Ηλία Ηλιού). Γιατί αυτά που ειπώθηκαν είναι μεγάλα και σοβαρά... Ας πάψουν να μειδιούν επιπόλαια εκείνοι που υποτιμούν κάθε γυναικεία κίνηση και προσπαθούν να της δώσουν τόνο ελαφρότητας και σουφραζετισμού».

Η «**Δημοκρατική Αλλαγή**» στις 25 – 5 – 64, σε άρθρο με υπογραφή Μ. Αλ., αναφερόμενη στη Συνδιάσκεψη αυτή, τη χαρακτηρίζει στον τίτλο «*προάγγελο νέας εποχής του Γυναικείου Κινήματος*».

Το φεμινιστικό Κίνημα των ημερών μας δε θα υπήρχε, τουλάχιστον στην έκταση και τη μορφή που έχει σήμερα, αν δεν υπήρχε, η δράση των γυναικείων οργανώσεων που προϋπήρξαν. Η ΠΕΓ δεν θα υπήρχε, αν δεν είχαν προηγηθεί οι αγώνες άλλων γυναικών, όπως της **Καλλιρρόης Παρέν**, που άρχισε τη δράση της το 1880, εκδίδει το 1888 το πρώτο φεμινιστικό περιοδικό, την «Εφημερίδα των Κυριών», που έβγαине επί 30 ολόκληρα χρόνια και το 1920 οργανώνει το 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο Γυναικών. Η **Αύρα Θεοδωροπούλου**, άλλη ηγετική μορφή της ελληνικής και διεθνούς φεμινιστικής κίνησης, ιδρύει το 1920 το Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, που σήμανε μια απαρχή της οργανωμένης γυναικείας κίνησης. Η **Μαρία Φλαμπουριάρη** το 1924 ιδρύει το Σύνδεσμο Ελληνίδων Επιστημόνων, ο οποίος το 1925 πέτυχε για τις γυναίκες το δικαίωμα του δικηγορείν. Μέσα από αγώνες οι γυναίκες ανοίγουν μια – μια τις πόρτες, αλλά πρέπει να σταδιοδρομήσουν κάτω από άνισους όρους, να σπάσουν προκαταλήψεις, να παρακάμψουν συμφέροντα.

Οι προσπάθειες συνεχίζονται από τη **Μαρία Σβώλου**, την **Καίτη Ζεύγου**, όλες τις Ελληνίδες της Αντίστασης, που με τους αγώνες και τις θυσίες τους κατέκτησαν την αναγνώριση των δικαιωμάτων τους.

Με απόφαση της ΠΕΕΑ, στις 20 – 3 – 44, για πρώτη φορά έχουν το δικαίωμα να εκλέγουν και να εκλέγονται. Παράλληλα πέτυχαν με νομοθετική ρύθμιση, την επαγγελματική τους ισοτιμία στο ψήφισμα του Εθνικού Συμβουλίου, άρθρο 5.

Οι συνθήκες, μέσα στις οποίες οι γυναικείες οργανώσεις καλούνται κάθε φορά να παλέψουν, είναι διαφορετικές. Αλλά πάντα δύσκολες.

Ξεφυλλίζοντας τα πρακτικά Συνεδριάσεων της Γραμματείας της ΠΕΓ, στάθηκε σε μερικές από τις εισηγήσεις ή προτάσεις της Ελένης.

Στις 30–8–65, στην περίοδο των Ιουλιανών, η Ελένη εισηγείται στο Συμβούλιο να απευθύνουμε έκκληση στις Ελληνίδες να αγωνισθούν για να σταματήσει η ανώμαλη κατάσταση, που δημιουργήθηκε με την εκτροπή από τους συνταγματικούς κανόνες, για να επανέλθει η ομα-

λότητα, μοναδική προϋπόθεση για να προβάλουμε τις διεκδικήσεις για την ισοτιμία και απαραίτητο πλαίσιο για την οικονομική, πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας μας.

Σε άλλη συνεδρίαση εισηγείται να καταγγείλουμε την εγκύκλιο του Υπ. Παιδείας 1010/11–3–65, που ζητούσε από τους Διευθυντές Σχολείων, να τιμωρούν κάθε απόκλιση μαθητών και δασκάλων από τα ιδανικά του ελληνοχριστιανικού πολιτισμού και να υποβάλλουν **εμπιστευτικά** κάθε μήνα μια αναφορά στο Υπουργείο.

Βλέπουμε ποιό ήταν το πολιτικό κλίμα, μέσα στο οποίο κινούμασταν την εποχή εκείνη. Το Υπ. Παιδείας αποτελούσε κάστρο συντήρησης και σκοταδισμού, που καλλιεργούσε την αλληλοπαρακολούθηση, προέτρεπε σε πράξεις προδοσίας, υποβίβαζε το λειτούργημα του δασκάλου, καταργούσε τους δεσμούς σεβασμού και αγάπης ανάμεσα σε δάσκαλο και μαθητές και πρόσφερε όλες τις ευκαιρίες για την άσκηση μισαλλοδοξίας, συναλλαγής και εκβιασμών.

Για να θυμίσω μια άλλη πλευρά του κλίματος εκείνης της εποχής, θα διαβάσω κομμάτια από ένα δημοσίευμα, που αναφερόταν στην ΠΕΓ και τα στελέχη της, μεταξύ άλλων, φυσικά, και στην Ελένη Γαρίδη.

Σήμερα τα πράγματα έχουν αλλάξει. Το γυναικείο Κίνημα ακολουθεί την πορεία του. Το γενικό πολιτικό κλίμα έχει ομαλοποιηθεί. Όχι όμως ότι δεν υπάρχουν δυσκολίες. Ίσως και μεγαλύτερες. Πολλές φορές ακούμε τους νέους να λένε:

Η δική σας γενιά, παρά τις περιπέτειές της, τους κατατρεγμούς και αποδεκατισμούς που υπέστη, ήταν πιο τυχερή. Γιατί είχε ιδανικά. Αγωνιζόταν και ήξερε γιατί πάλευε. Σήμερα εμείς έχουμε χάσει τον προσανατολισμό μας. Ζούμε μέσα στην ανασφάλεια για τον εαυτό μας, το μέλλον μας, το μέλλον της χώρας μας, το μέλλον του πλανήτη μας.

Τους απαντούμε:

Όσο υπάρχουν άνθρωποι σαν την Ελένη Γαρίδη, με πίστη στις αξίες της ζωής, με αγάπη και σεβασμό στον άνθρωπο, έτοιμοι να θυσιάσουν την προσωπική τους ζωή για να βοηθήσουν όποιον έχει την ανάγκη τους, όποιον βρίσκεται σε δύσκολη θέση, όσο υπάρχουν λοιπόν τέτοιοι άνθρωποι, μπορούμε νάμαστε αισιόδοξοι και να ατενίζουμε με πίστη το αύριο.

Είδαμε πολιτικές αξίες να καταρρέουν. Αλλά οι ηθικές αξίες μένουν αναλλοίωτες. Η Ελένη είχε την ευαισθησία και την ανθρωπιά που χαρακτηρίζουν την οικογένεια Γαρίδη και παραμένει σύμβολο ήθους και προσφοράς σε όσους είχαν την τύχη να την γνωρίσουν και να την αγαπήσουν.

Το ρουτίδωμα της θαλάσσης

Στην Ελένη Γαρίδη

Η Ελένη έχασε τα γυαλιά της κάπια νύχτα τρόμου στη Μακρόνησο.

Σ' αυτές τις επιθέσεις τα έβγαζε πάντα και τα έκρυβε

για να προστατέψει τα μάτια της και τα ίδια τα γυαλιά.

Έτσι κι' αλλιώς το σκοτάδι ήταν σκοτάδι. Οι άνθρωποι σκιές χωρίς πρόσωπο σαλεύανε σ' έναν εφιάλτη εντός τόπου και χρόνου.

Κρατούσε τη ζωή από το χέρι ή ακουμπούσε σε ώμο φιλικό όταν εκείνη δεν ήταν κοντά. Η Ζωή η Πειραιώτισσα ήταν η συντροφιά της. Την εμψυχώνανε τα χωρατά της. Τα πειράγματά της καθάριζαν το νου της από το άγχος των ερωτημάτων.

Τ' ανοιχτόχρωμα μάτια, όπου η διάνοια, η πραότητα και η ανησυχία σπιθοβολούσαν, εξέφραζαν τους φόβους και την ευγένεια της ψυχής. Δεν επαρκούσαν όμως.

Ήταν συνεχώς δακρυσιμένα, κακοποιημένα από την κόκκινη σκόνη και τον άνεμο. Τα γυαλιά της, σίγουρα, πατήθηκαν ανάμεσα στα άχυρα που ήταν σκόρπια στο δάπεδο της σκηνής. Συντρίφτηκαν από άρβυλα βίαια, μαυιακά.

Οι φακοί που της έδιναν τον κόσμο για να την παρηγορεί στη φυλακή της, έγιναν άμμος. Δεν μπορούσε τώρα να ξεχωρίζει τα πρόσωπα της καρτερίας και της αξιοπρέπειας, τα χαρακτηριστικά του τρόμου.

Όλα όμοια, λίγα μέτρα απ' αυτήν, θολά, αγχώδη, ίσως γελαστά, ίσως παρμένα ή καλλωπισμένα από την αναπόληση, αλλά ισοπεδωμένα εξ' αιτίας της καταραμένης μυωπίας.

Μια μάζα και τα ωραία πράγματα, όλα εκείνα που κανείς δε μπόρεσε να αφαιρέσει ούτε από τον κρατούμενο στο φριχτό νησί. Τα δώρα του ουρανού, της θάλασσας, ακόμα κι αυτή της στεριάς.

Σχήματα και χρώματα, οι μεταμορφώσεις του ορίζοντα, τα σημάδια και τα μηνύματα που εκείνη εξακολουθούσε να θαυμάζει, ναπρατηρεί και να επικαλείται. Ο νυχτερινός ουρανός μελανός πυθμένος, τώρα, αντιλαλούσε από θούρια και ύποπτα άσματα που από στιγμή σε στιγμή μπορούσαν να μετατραπούν σε ιαχές πολέμου.

Αλλά, κάποτε, από χέρι σε χέρι, έφτασε στο στρατόπεδο ένα νέο ζευγάρι γυαλιά για την Ελένη. Η Ζωή πήρε το δεματάκι και τρέχοντας το πήγε στην δασκάλα της που υπεραγαπούσε. Που γιά το χατήρι της διάβαζε ακόμα και τους κανόνες της γραμματικής.

Η Ελένη συγκινημένη ξετύλιξε το θησαυρό. Τα γυαλιά ήταν στα μέτρα της, η παραγγελία εκτελέστηκε με ακρίβεια από το παράνομο ταχυδρομείο. Τα φόρεσε με χέρια που τρέμανε, είδε τις συνεξόριστές της να της χαμογελούν, να την πειράζουν και να τη συχαίρουν. Περπάτησε ως την έξοδο, βγήκε και κοιτάζοντας πέρα, αναφώνησε:

A! Το ρυτίδωμα της θαλάσσης!

Έτσι είπε και με τα ωραία ελληνικά της εθώπευσε τη μολυβένια θάλασσα του Λαυρίου, την πικροκυματούσα. Και τότε σηκώθηκε αυθόρμητο λυτρωτικό γέλιο μέσα στη σκηνή και η φράση της απόμεινε παροιμιώδης. Αλλά εκείνη, άκακη, δε θύμωσε. Αντίθετα χάρηκε που η αφέλειά της έγινε αφορμή να ευθυμήσουν οι συντρόφισσές της.

Μπορούσε πάλι να βλέπει και τα θλιβερά εξ' ίσου στις σωστές τους διαστάσεις:

Το ωχρο πρόσωπο της Μαρίας Καραγιώργη απέναντί της, άτονο παραπονεμένο, την πέτρινη μάσκα στα ωραία

χαρακτηριστικά της Λουίζας Τζήμα, τον ίκτερο της Λίζας Κόττου. Στην άλλη άκρη της σκηνής το στρατηγείο της Ρόζας Ιμβριώτη. Να γράφει η Ρόζα σκυμμένη μέσα στον ανοιχτό Θουκιδίδη. Να παίρνει και να δίνει εντολές.

Δίπλα της η Διαφωνίδου χωλή με το αγγυλωμένο γόνατο και το πορσελάνινο πρόσωπο, γλυκομίλητη σιωπηλή.

Η διαφωνία όμως χαρακτήριζε την Ελένη. Τίποτα δε δεχόταν πειθήνια, αβασάνιστα. Η ίδια αντιστεκόταν σθεναρά στην τακτική της Μακρονήσου, αλλά πονούσε κι επαναστατούσε για τις ταπεινώσεις που υπόφεραν οι γυναίκες, Άρρωστες και γερόντισσες. Το κλίμα του στρατοπέδου, γενικώς την αρρώσταινε. Κάτι έπρεπε να γίνει. Κάτι ν' αλλάξει.

Στον περίπατο, λίγο παράμερα από τις σκηνές, παρέα με τις καθηγήτριες – καθοδηγήτριες, ακούγονταν η φωνή της ζωηρή. Οι αντιρρήσεις της μέσα στο σφύριγμα του ανέμου.

Θεωρούσε ίσως την αντίσταση μονόπλευρη, καθόλου ρεαλιστική. Διαισθάνονταν πως ήταν μάταιη. Προσδοκούσε κάποιες άλλες, πιό ανθρώπινες, πιο λογικές κατευθύνσεις, τώρα μάλιστα που η ήττα ήταν γεγονός. Λιγότερο φανατισμό, περισσότερη προσωπική ελευθερία στην αντιμετώπιση του ναί ή του όχι.

Γιαυτό το χαμόγελο της Ελένης ήταν θλιμένο, ειρωνικό, το γέλιο της συγκρατημένο από την αίσθηση της ευθύνης απέναντι στις μαθήτριάς της. Τη βασάνιζαν διλήμματα και φόβοι όχι για τον εαυτό της, μα γι' αυτό το κακότυχο πλήθος των γυναικών και των παιδιών.

Σε ένταση πάντα και συγκράτηση αδυνατούσε ν' αφεθεί στο αστείο, στη διακωμώδηση και την αισιοδοξία, που ήταν πλαστή πολλές φορές, και να χαλαρώσει.

Ήταν δοσμένη, άνευ όρων παραδομένη, παρά τις αμφιβολίες, στη μοίρα της γενιάς της.

Και έμελλε από τότε που έφυγε, σώα από τη Μακρόνησο, να μείνει για πολλά χρόνια ακόμα στα νησιά.

Στα περιώνυμα εκείνα νησιά, που ο Κάλβος, ο εκλεκτός της ποιητής, τον οποίο συχνά εδίδασκε, ονόμασε Ηφαίστεια.

Αθήνα Φλεβάρης 1990

Βικτωρία Θεοδώρου

Μακρός ο δρόμος για την πραγματική ισοτιμία της γυναίκας

Εισήγηση Ελένης Γαρίδη
Φιλολόγου, μέλους της Ε.Ε. της ΕΔΑ

Από την πορεία της κοινωνικής και της πολιτικής μας ζωής ξέρουμε πόσο δύσκολο είναι να συντριβεί ο μηχανισμός που έχει στήσει το εξουσιαστικό κατεστημένο, ακόμη και όταν στην κορυφή της πυραμίδας έχουν πραγματι επέλθει – πολλές και ουσιαστικές θεσμικές αλλαγές. Η ανατροπή του παλιού μηχανισμού είναι ένα από τα πιο δυσχερή έργα στην πορεία της προόδου της ανθρωπότητας.

Οι χιλιτηρίδες δουλειές που βαρύνουν τη γυναίκα δεν αποτινάσσονται μόνο με απλούς νόμους και διατάγματα. Χρειάζεται η ομόθυμη θέληση όλων για να γκρεμιστεί επαναστατικά το κατεστημένο που την έχει υποδουλώσει, όχι μόνο σε επίπεδο πολιτειακών θεσμών, αλλά μέσα στο ίδιο το σπίτι, στην οικογένεια, όπου η γυναίκα τραβάει διπλή εργασιακή βάρδια, έχοντας όχι μόνο την ευθύνη συμβολής της στο οικογενειακό εισόδημα, αλλά και στη «λάτρα» του σπιτιού και των παιδιών, την ώρα που, στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, ο σύζυγος, μακάρια ξαπλωμένος, περιμένει να του σερβίρει το φαγητό, διαβάζοντας την εφημερίδα του ή βλέποντας τηλεόραση.

Χρειάζεται επίσης η αποτίναξη από την ίδια τη γυναίκα της μοιρολατρικής ή στην καλύτερη περίπτωση, παθητικής αποδοχής της ανισότητας που βιώνει σε όλες τις εκφράσεις της ζωής της. Χρειάζεται να αποκτήσει η ίδια η γυναίκα συνείδηση των δυνατοτήτων της, του ρόλου που παίζει και που μπορεί να παίζει στη ζωή, να παοκτήσει αυτοπεποίθηση, ώστε από παθητικός δέκτης αξιών, ιδεών, αντιλήψεων και καταστάσεων που διαμορφώνονται ερήμην της, να γίνει ενεργό υποκείμενο της ζωής και της ιστορίας.

Πολλοί, πάρα πολλοί, θα μπορούσαμε να πούμε, νόμοι ψηφίστηκαν την τελευταία πενταετία που αμβλύνουν πολύ τις ανισότητες ανάμεσα στα δυό φύλα ή που τις έχουν καταργήσει ολοκληρωτικά. Οι νόμοι αυτοί αφορούν στην ισότητα στις εργασιακές σχέσεις, την αποποινικοποίηση της μοιχείας, την αυστηρότερη τιμωρία του βιασμού, τη νομιμοποίηση των αμβλώσεων, με αποκορύφωμα την αναμόρφωση του Οικογενειακού Δικαίου, που απάλειψε όλες σχεδόν τις αναχρονιστικές διατάξεις και καθιέρωσε την ισότητα στις οικογενειακές σχέσεις με την κατάργηση της πατρικής εξουσίας, την καθιέρωση της γονικής μέριμνας, τη διατήρηση του επωνύμου της γυναίκας και μετά το γάμο και πολλές άλλες διατάξεις.

Ωστόσο όλες αυτές οι αλλαγές, ώριμος καρπός του πολύχρονου, ασίγαστου αγώνα της πρωτοπορίας των γυναικών, που βρήκε ευμενή ανταπόκριση στην πολιτική ηγεσία του τόπου την τελευταία πενταετία, δεν πέτυχαν την πλήρη και ουσιαστική ισότητα ανάμεσα στα δυό φύλα. Άγνοια των νέων νόμων και ουστηματική συνειδητή αντίδραση του κατεστημένου, η δύναμη των καθιερωμένων από αιώνες αντιλήψεων και αξιών, όλο γενικά το εμποικοδόμημα που λειτουργεί ανασταλτικά στον αγώνα για την απελευθέρωση της γυναίκας, δυσχεραίνουν και καθιστούν δύσκολη και μακρόχρονη την πορεία για την

αλλαγή. Γιατί πέρα από τους πάρα πάνω λόγους υποκειμενικούς και αντικειμενικούς, δεν έχει καταβληθεί, παράλληλα με την αλλαγή των νόμων και τη δημιουργία των μηχανισμών, παρά το σημαντικό έργο της Γραμματείας Ισότητας σ' αυτόν τον τομέα (τα Συνέδρια, τα σεμινάρια, το διαφωτιστικό υλικό κλ.π.), η προσπάθεια, στην έκταση και το βάθος που το δύσκολο τούτο έργο απαιτεί, ώστε αφενός οι νόμοι αυτοί να εφαρμόζονται και να μην καταστρατηγούνται και αφετέρου ν' αλλάξει η συνείδηση των ανθρώπων απέναντι στην προκατάληψη ότι η γυναίκα ανήκει στο δεύτερο φύλο.

Πολλές, λοιπόν, οι ανισότητες που παραμένουν ακόμη ανάμεσα στα δυό φύλα και πολλές οι αιτίες τους.

Ανισότητα στη δουλειά, την κοινωνική ζωή, την πολιτική δράση, την ερωτική σχέση. Η μεγάλη, όμως ανισότητα, η αξεπέραστη μέχρι σήμερα και η αιτία για πολλές άλλες ανισότητες είναι αυτή μέσα στην οικογένεια. Η άνιση συμμετοχή στις ευθύνες και τις δουλειές, η εξουσιαστική συμπεριφορά του άντρα, η διαφορετική ανατροφή αγοριών και κοριτσιών. Όλα αυτά αναπαράγουν τα γνωστά στερεότυπα άντρα – γυναίκας και διαιωρίζουν την ανισότητα.

Εργασιακές σχέσεις

Η οικονομική ανεξαρτησία και αυτοτέλεια της γυναίκας αποτελεί βασική προϋπόθεση για την απελευθέρωσή της και εξασφαλίζεται με τη συμμετοχή της στην παραγωγική διαδικασία, με ίσες ευκαιρίες και ίσες δυνατότητες επαγγελματικής εξέλιξης, κάτω από όρους πλήρους ισότητας, χωρίς διακρίσεις, χωρίς προσανατολισμούς μόνο στα λεγόμενα «γυναικεία επαγγέλματα». Η αξία της εργασίας για τη γυναίκα είναι αυταπόδεικτη. Της ανοίγει ορίζοντας, τη βοηθάει να βγει από το γκέτο του νοικοκυριού και την περιθωριοποίηση, όπου την καταδικάζει η αποχή από τα κοινά, από τη δημόσια ζωή σ' όλες τις εκφράσεις της, εκεί όπου διαμορφώνεται το ιστορικό γίνεσθαι. Η πορεία και η εξέλιξη της κοινωνίας.

Ας δούμε τι συμβαίνει στον τομέα αυτό στον τόπο μας.

Σύμφωνα με τον ελληνικό νόμο 1414/84 για την ισότητα στις εργασιακές σχέσεις, που καθιερώνει με σαφήνεια για πρώτη φορά από την ίδρυση του ελληνικού κράτους, με εξαίρεση τις πράξεις της κυβέρνησης του βουνού, της ΠΕΕΑ, στην κατοχή, στην αρχή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών, αλλά και σύμφωνα με το Δίκαιο της ΕΟΚ, ισχύει σήμερα η ίση αμοιβή για ίση εργασία, η ισότητα ευκαιριών, η δυνατότητα για απρόσκοπτη επαγγελματική εξέλιξη.

Τί γίνεται, όμως στην πραγματικότητα;

Πολύ εύγλωττα μιλάνε, τόσο το γνωστό κείμενο του ΟΗΕ που λέει πως οι γυναίκες παράγουν τα 2/3 της παγκόσμιας εργασίας, αμείβονται με το 1/10 του παγκόσμιου εισοδήματος και κατέχουν λιγότερο από το 1/100 της παγκόσμιας περιουσίας (και βέβαια, στη χώρα μας αναλογεί το σχετικό μερίδιο), όσο και οι στατιστικές που δείχνουν πόσο λίγες γυναίκες φτάνουν σε υψηλές θέσεις.

Η αφύπνιση της γυναίκας είναι ίσως η μεγαλύτερη και ουσιαστικότερη επανάσταση στην ιστορία της ανθρω-

πότητας, και το γυναικείο κίνημα, το φεμινιστικό κίνημα το πιο επαναστατικό κίνημα του σύγχρονου κόσμου. Αποβλέπει στη συνειδητοποίηση του μισού και πάνω πληθυσμού, στη δημιουργία ελεύθερων ανθρώπων, στον εξανθρωπισμό της κοινωνίας ολόκληρης. γιατί μόνο μια κοινωνία που στηρίζεται σε ελεύθερους και ισότιμους πολίτες, που έχουν βαθειά συνείδηση των δικαιωμάτων τους, μπορεί να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις για την ελεύθερη και απρόσκοπτη ανάπτυξη των απροσμέτρητων δυνατοτήτων, που κλείνει μέσα της η ανθρώπινη φύση, προς όφελος της ανθρωπότητας ολόκληρης.

Ως τώρα η ανθρώπινη κοινότητα διαμορφώθηκε, με τον τρόπο που διαμορφώθηκε, μόνο από το λόγο και την παρέμβαση του άντρα. Ποιός ξέρει αν ο γυναικείος λόγος, σε αρμονία και συνεργασία και με τον αντρικό τον αναβαπτισμένο βέβαια, στη νέα αντίληψη για την ισότητα, δεν αποδώσει καλύτερους καρπούς, δεν αποτρέψει τους κινδύνους που μετά το δυστύχημα στο Τσέρνομπιλ διαγράφηκαν δραματικά απειλητικοί για την ειρήνη της ανθρωπότητας, και δεν συμβάλλει, μαζί με όλους τους άλλους παράγοντες, οικονομικούς κ.λ.π. στη δημιουργία της κοινωνίας που ονειρευόμαστε.

Ιχνηλατήσαμε απλά μερικά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η σύγχρονη Ελληνίδα. Ο χρόνος δεν επιτρέπει ούτε καν αναφορά στα πολλά άλλα που έμειναν έξω από την περιγραφή μας. Γιατί, τί θα μπορούσαμε να πούμε μέσα σε λίγες γραμμές για το μορφωτικό επίπεδο των γυναικών, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, όταν στο 24% των αναλφαβήτων, το 80% το κατέχουν οι γυναίκες, με αποτέλεσμα ένα μεγάλο κομμάτι του γυναικείου πληθυσμού να μη μπορεί να έχει πρόσβαση ούτε στην εξειδίκευση, ούτε στην επιμόρφωση; Όταν εξακολουθεί ακόμη στην ανώτατη βαθμίδα της εκπαίδευσης να έχουν προτεραιότητα για τις κοπέλλες οι σχολές που προετοιμάζουν για τα «γυναικεία» λεγόμενα επαγγέλματα; Όταν η παρουσία των γυναικών στην πολιτική ζωή είναι σχεδόν δειγματοληπτική (3 γυναίκες υπουργίνες 12 βουλευτίνες). Όταν ελάχιστες γυναίκες μετέχουν στα καθοδηγητικά όργανα των κομμάτων, πως να μεταγγίσουν το δικό τους λόγο, τη δική τους σκέψη, στις αποφάσεις τους, στην πολιτική τους και να μην αφομοιωθούν από το ανδροκρατικό πρότυπο που έχει διαμορφώσει τη λειτουργία τους;

Η απελευθέρωση συνεπώς της γυναίκας δεν είναι ζήτημα απλά νομοθετικό. Πρέπει να συντριβεί ένας χαλύβδινος μηχανισμός, που λειτουργεί για πολύν καιρό ακόμη και που έχει βαθειές τις ρίζες του στα συμφέροντα της ανδροκρατίας. Δεν φτάνουν οι νόμοι, τα διατάγματα, οι θεσμοί. Χρειάζεται να οργωθεί βαθειά το έδαφος, όπου θα βλαστήσει το δέντρο της ισότητας την κρίσιμη τούτη στιγμή, που αντικρύζουμε το 2000 και όλοι μας έχουμε την απόφαση να βαδίσουμε προς μια καινούργια εποχή. Έργο δύσκολο, τιάνιο, αλλά όχι ακατόρθωτο.

Όπως έχει πει η εξέχαστη Σιμόν ντε Μπωβουάρ – κι ως αποτελέσει η αναφορά μας αυτή ελάχιστο φεμινιστικό μνημόσυνο στη μνήμη της μεγάλης Γαλλίδας – η γυναίκα, με το φορτισμένο δυσμενώς κοινωνικά περιεχόμενο της λέξης, δεν γεννήθηκε, έγινε γυναίκα. Ας παλαίψουμε λοιπόν, να ξαναγυρίσει στην αρχέτυπη φύση της, τον

Άνθρωπο – γυναίκα, μακρύς και δύσκολος ο δρόμος, αλλά απαραίτητος.

Ο ελεύθερος χρόνος της γυναίκας Πως εξασφαλίζεται και αξιοποιείται

Αγαπητές φίλες

Πλησιάζει η 8 Μαρτίου, η παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας, κι αυτή την ημερομηνία – ορόσημο, που συμβολίζει τους αγώνες των γυναικών για ισότητα και απελευθέρωση, για καλύτερους όρους δουλειάς, για μια ζωή που ν' αξίζει να τη ζει κανείς, σκεφτήκαμε να μη την τιμήσουμε απλά επετειακά, με μια ανακοίνωση απότισης τιμής στις πρωτοπόρες εκείνες γυναίκες που πάλαιψαν, και πολλές έδωσαν τη ζωή τους, για την πραγμάτωση των παραπάνω επιδιώξεων, αλλά να την τιμήσουμε δημιουργικά, μελετώντας ένα θέμα (Ο ελεύθερος χρόνος της γυναίκας – πως εξασφαλίζεται και πως αξιοποιείται), θέμα που το θεωρούμε κλειδί για την πραγματική απελευθέρωση της γυναίκας, για τη συνειδητοποίησή της, την ανάπτυξή της και την ισότιμη και με πλήρη δικαιώματα ένταξη και συμμετοχή της στην κοινωνική ζωή, σ' όλους τους τομείς.

Βέβαια, οι συγκυρίες, μετά την περιπέτεια που πέρασε και εξακολουθεί να περνάει το κόμμα μας με τη διάσπαση είναι δύσκολες. Μα και μέσα σ' αυτές τις συνθήκες, καλό θα ήταν να προσπαθήσουμε να φωτίσουμε μερικά θέματα και να καταλήξουμε σε ορισμένα πορίσματα.

Κυρίαρχο πρόβλημα του γυναικείου κινήματος σήμερα, σε παγκόσμια κλίμακα, είναι η ουσιαστική απουσία της γυναίκας από το δημόσιο βίο γενικά.

Και όμως, οι Ελληνίδες αποτελούμε το 52,89 περίπου του συνόλου του πληθυσμού της χώρας μας και το 33,7% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

Και όμως, η πρόσβαση των Ελληνίδων στις σπουδές γενικά – προϋπόθεση για την ανάπτυξη κάθε ανθρώπου – γίνεται τώρα πια ανεμπόδιστα. 55% περίπου είναι ο γυναικείος πληθυσμός στην Ανώτατη Παιδεία. Η πρόσβαση όμως, στην εργασία, μετά τις σπουδές, η εξειδίκευση έπειτα και η εξέλιξη είναι άνιση σε σχέση με τους άνδρες. Εδώ πια υπεισέρχονται όχι μόνο η επικρατούσα ανδροκρατική νοοτροπία, όχι μόνο η ανεργία, που πλήττει κατά κύριο λόγο τις γυναίκες, αλλά και η έλλειψη της επαρκούς υποδομής, η έλλειψη κοινωνικών υπηρεσιών, γεγονός που υποχρεώνει τη γυναίκα να καταναλώνει το χρόνο της σε χρονοβόρες ασχολίες και υποχρεώσεις (νοικοκυριό, μαγειρέμα, πλύσιμο, σιδέρωμα, διάβασμα παιδιών κλπ). Ενδεικτικά απλώς αναφερόμαστε ότι λειτουργούν μόνο 1400 βρεφικοί σταθμοί από τους 4000 που χρειάζονται για να καλυφθούν οι ανάγκες. Εδώ θα πρέπει να δούμε και τα νέα προβλήματα που γεννάει για μια μεγάλη μερίδα γυναικών (και όχι μόνο γυναικών) η εφαρμογή του συνεχούς ωραρίου.

Έτσι, πως να εξασφαλίσει η γυναίκα τον ελεύθερο χρόνο που της είναι αναγκαίος όχι μόνο για να μορφωθεί ή για να συνεχίσει τις σπουδές της, όχι μόνο για να παρακολουθήσει τις νέες εξελίξεις, τις καινούργιες δυνατότητες που προσφέρει η νέα τεχνολογία, αλλά και για την πιο απλή και αναγκαία ψυχαγωγία που έχει ανάγκη κάθε άνθρωπος, για συζήτηση ακόμη και ανταλλαγή απόψεων, που ακονίζουν το μυαλό, διευρύνουν τους ορίζοντες και κάνουν τα άτομα ώριμα και ικανά ν' αντιμετωπίζουν και να παίρνουν θέση όχι μόνο στα ατομικά και οικογενειακά τους θέματα αλλά και στα γενικά, και να συμμετέχουν στην αντιμετώπισή τους;

Έτσι, η γυναίκα δεν μπορεί, εκ των συνθηκών της, να πάρει ενεργό μέρος στην κοινωνική, πολιτική πολιτιστική ζωή και έτσι διαιωνίζεται ο κυρίαρχος ρόλος του ανδρικού στοιχείου σ' όλες τις εκφάνσεις της ζωής.

Και, όμως, ισότητα σημαίνει πλήρης σεβασμός της αξιοπρέπειας της γυναίκας, και κάθε ατόμου, αναγνώριση ίσων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων στα δυο φύλα, πλήρη *ισότητα ευκαιριών και συμμετοχή στα κέντρα λήψης αποφάσεων* και για τα δύο φύλα, για την ένταξή τους στην παραγωγική διαδικασία, την επαγγελματική τους εξέλιξη, την προαγωγή τους στην επιστήμη, στην κοινωνική δραστηριότητα γενικά.

Ισότητα σημαίνει υπέρβαση της κυρίαρχης ανδροκρατικής αντίληψης, εξάλειψη κάθε μορφής καταπίεσης και υποτέλειας της γυναίκας.

...

Είπαμε και στην αρχή ότι δίνουμε ιδιαίτερη σημασία στον ελεύθερο χρόνο της γυναίκας. Κι έχουμε να παρατηρήσουμε σε σχέση με το άλλο φύλο, κι αυτό όχι με πνεύμα αντιπαράθεσης, αλλά για να βγάλουμε τα αναγκαία συμπεράσματα, ότι ακόμη και οι περισσότεροι πολυάσχολοι άντρες έχουν κάποιον ελεύθερο χρόνο να δουν τηλεόραση, ένα χόμπυ τους - κυνήγι, ψάρεμα, ποδόσφαιρο κ.α. - ενώ οι γυναίκες, κι εκείνες ακόμη που δεν εργάζονται έξω από το σπίτι σπάνια εξασφαλίζουν ελεύθερο χρόνο. Συμπεραίνουμε απ' αυτό ότι το νοικοκυριό και η ασχολία με τα παιδιά απασχολούν τις γυναίκες πολλές ώρες, θα λέγαμε όλες τις ώρες.

Οι άντρες έχουν μια δουλειά και ρυθμίζουν το χρόνο τους: οι γυναίκες έχουν πάρα πολλές δουλειές - όλα σχεδόν τα μεγάλα και μικρά πρακτικά προβλήματα όλων μέσα στο σπίτι, όσοι κι αν είναι αυτοί, και ο χρόνος τους ούτε τους περισσεύει ούτε ρυθμίζεται.

Προϋπόθεση πρώτη για ν' αποκτήσουν ελεύθερο χρόνο οι γυναίκες είναι να γίνει καταμερισμός δουλειάς και ευθυνών μέσα στο σπίτι, ανάμεσα στα πρόσωπα που συμβιώνουν. Και σ' αυτή την περίπτωση, όμως, ο ελεύθερος χρόνος θα είναι λίγος για όλους, αν η πολιτεία δεν παρέχει κοινωνικές υπηρεσίες.

Προϋπόθεση δεύτερη, λοιπόν. Καλοί και επαρκείς παιδικοί σταθμοί και νηπιαγωγεία, με ωράριο προσαρμοσμένο στο νέο ωράριο εργασίας, αλλά και απογευματινό και βραδυνό, ώστε να είναι δυνατή η χρησιμοποίηση κατά βούληση του ελεύθερου χρόνου από τους γονείς. Δημόσια και δημοτικά εστιατόρια, που θα λύνουν εν μέρει το σοβαρό πρόβλημα του φαγητού. Και για ορισμένες περιοχές, δημόσια πλυντήρια, και πολλά άλλα.

Τον ελεύθερο χρόνο που θα κερδηθεί απ' το νοικοκυριό μ' αυτές τις ρυθμίσεις, οι γυναίκες μπορεί και πρέπει

να τον χρησιμοποιήσουν, για επιμόρφωση πάνω στη δουλειά τους, οι εργαζόμενες, για την παρακολούθηση σεμιναρίων ώστε να μην μένουν πάντοτε στη βαθμίδα του ανειδίκευτου (85% των απασχολούμενων στη βιομηχανία γυναικών είναι ανειδίκευτες, αλλά και η πλειοψηφία των εργαζομένων γυναικών στις νέες τεχνολογίες κάνουν μηχανιστική δουλειά χτυπώντας μόνο πλήκτρα), ή για να κάνουν μια προετοιμασία σε μιαν άλλη δουλειά που ενδεχομένως προτιμούν, να μάθουν μια ξένη γλώσσα ή, ακόμη, και κάτι άλλο άσχετο με το επάγγελμα, που ωστόσο, τις ενδιαφέρει, και πολλά άλλα. Ακόμη, για τη χειρώδη μόρφωσή τους, όσες δεν είχαν την τύχη να παρακολουθήσουν εγκύκλια μαθήματα. Ας μην ξεχνάμε το ανατριχιαστικό ποσοστό του 80% των αναλφάβητων γυναικών στο σύνολο του αναλφάβητου πληθυσμού.

Τον ελεύθερο χρόνο οι γυναίκες μπορούν ακόμη να τον χρησιμοποιήσουν για την ψυχαγωγία τους, που τόσο βοηθάει να κρατάει ο άνθρωπος την ισορροπία του. Για απασχόληση με τον εαυτό τους, με το ντύσιμό τους, για την περιποίησης τους, για να βγούν έξω, να ξεφύγουν από την μονοτονία, τη ρουτίνα και το ξέκομμα από τον κόσμο (μην ξεχνάμε ότι το 47% περίπου των γυναικών είναι ακόμη νοικοκυρές), να κάνουν παρέα με άλλους ανθρώπους. Για να γνωρίσουν τα προβλήματά τους, για να ξεδιπλώσουν τις δημιουργικές τους ικανότητες. Για να συμμετέχουν ουσιαστικά και ισότιμα στην κοινωνική, πολιτική, πολιτιστική ζωή του τόπου για να εμπλουτιστεί αυτή η ζωή και με τη γυναικεία αντίληψη, την καταχωνιασμένη μέσα στα στενά όρια της οικογένειας.

«Επιπτώσεις της αναπτυξιακής πολιτικής στο περιβάλλον,
στον Ευρωπαϊκό και Ελληνικό χώρο»

Η ομιλία του Καθηγητή Μιχαήλ Σκούλλου,
στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, στις 7-3-1990

Ουσιαστικά το θέμα για το οποίο θα μιλήσω σήμερα είναι πολύ μεγάλο, πραγματικά τεράστιο. Όταν τα θέματα είναι πολύ μεγάλα αφήνουν στους ομιλητές πολλά περιθώρια να πούνε ότι θέλουν. Η ουσία είναι ότι θα προσπαθήσω να συζητήσω το τεράστιο θέμα της ανάπτυξης με αναφορές στη χώρα μας και κυρίως σε συνάρτηση με το χώρο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, και σε συνδυασμό, βέβαια, με τις επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Η Ανάπτυξη και το Περιβάλλον, η προστασία του περιβάλλοντος ή η βλάβη στο περιβάλλον και η Ανάπτυξη είναι οι δύο όψεις ενός και του αυτού νομίσματος. Αυτή την απίλη διαπίστωση χρειαστήκαμε πάρα πολλά χρόνια για να την αντιληφθούμε. Σήμερα λοιπόν πρώτα απ' όλα θα σας πω – γιατί δεν θα προφθάσω να μιλήσω – για ζητήματα που είναι μέσα στο θέμα της ομιλίας, επιγραμματικά: Κοινοτικοί πόροι και ανάπτυξη, επιπτώσεις στο περιβάλλον – η κατανομή των κοινοτικών πόρων στην Ελλάδα, η νομοθέτηση, η τεκμηρίωση και η εφαρμογή των Κοινοτικών Οδηγιών, των Εθνικών προδιαγραφών και προτύπων σε σύγκριση με τις Κοινοτικές, η επενδυτική πολιτική στις χώρες της ΕΟΚ και την Ελλάδα από σκοπιά περιβαλλοντική, ο ρόλος των Κοινοτικών Διαρθρωτικών Ταμείων, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, η παραγωγικότητα σε σχέση με τη διάρκεια της εργασίας και το χρόνο αναψυχής εν σχέσει με το περιβάλλον, οι καθαρές τεχνολογίες σε μία προωθημένη αναπτυξιακή και περιβαλλοντική πολιτική της χώρας σε συνάρτηση με το επενδεδυόμενο κεφάλαιο, η μέχρι σήμερα απόδοση των παλαιών τεχνολογιών σε αντιπαραθεση με τις νέες τεχνολογίες, καθαρές τεχνολογίες, οι βιοτεχνολογικές προσεγγίσεις, το

ποσοστό συμμετοχής ή επιδότησης στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η αποτελεσματική κοστολόγηση της ενέργειας για αναπτυξιακούς σκοπούς στον Ελληνικό και Κοινοτικό χώρο, η ελαχιστοποίηση των διαρροών, η πολιτική των μεταφορών, νέες αγορές – τα καθαρά προϊόντα στην ανάπτυξη, τα υγιεινά προϊόντα στην ανάπτυξη, τα «πράσινα» η λεγόμενα περιβαλλοντικώς φιλικά προϊόντα, ο «οικοκαπιταλισμός», ο «οικοκαταναλωτισμός», η διαχείριση χρήσιμων οικοσυστημάτων και βιοτόπων, η διαχείριση των τοξικών αποβλήτων, η αγορά και ο «τουρισμός» των τοξικών αποβλήτων στην Ευρώπη και εκτός Ευρώπης. Όλα αυτά είναι ζητήματα άμεσα συνδεδεμένα με το θέμα μας και φαντάζομαι ότι καταλαβαίνετε ότι δεν είναι εύκολο να θιγούν μέσα σε 35 ή 45 λεπτά. Αυτό που θα προσπαθήσω είναι να ακολουθήσω ένα νήμα που να διαπερνά τα επιμέρους θέματα, και να αφήσω σε όποια απ' αυτά γίνεται επαρκή σημεία αναφοράς για το τί υπάρχει από πίσω.

Ουσιαστικά όταν μιλάμε για ανάπτυξη πρέπει να ξεκαθαρίσουμε γιατί «ανάπτυξη» μιλάμε. Γιατί η ανάπτυξη είναι μεν μία έννοια πάρα πολύ ορθά οριοθετημένη γλωσσικά στην Ελληνική, και παρ' όλα ταύτα πολλές φορές παρεξηγημένη. Στην ελληνική νοοτροπία η ανάπτυξη είναι άμεσα συνδεδεμένη με την αύξηση και την πρόοδο, αλλά αυτά είναι δύο διαφορετικά πράγματα. Η ποσοτική ανάπτυξη δεν σημαίνει κατ' ανάγκη πρόοδο και ξέρουμε πάρα πολύ καλά ότι διάφορες μορφές ανάπτυξης αντιπαλαίουν πολλές φορές την πρόοδο είτε της κοινωνίας είτε ενός έθνους είτε μιας Συνομοσπονδίας εθνών. Αυτή τη στιγμή αυτό το οποίο θα ήθελα να τονίσω είναι ότι θα προσπαθήσουμε να ναφερθούμε σε αυτό που σήμερα γίνεται αντιληπτό ως α-

νάπτυξη, όπως προέκυψε και προδιαγράφηκε από την Επιτροπή για το περιβάλλον και την Ανάπτυξη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, στην οποία προήδρευσε η πρώην Πρωθυπουργός της Νορβηγίας, κα Gro Harlem Brundtland στο λεγόμενο «Brundtland Report», την έκθεση «Our Common Future» το «Κοινόν μας Μέλλον», το οποίο σηματοδότησε την τελευταία τετραετία όλες τις αναπτυξιακές πρωτοβουλίες χωρών και διεθνών οργανισμών. Δεν είναι τυχαίο το πόσο λίγο στην χώρα μας έχει γίνει γνωστή αυτή η έκθεση. Είμαστε η μόνη Ευρωπαϊκή χώρα στην οποία δεν έχει μεταφραστεί, και πρέπει να πω ακόμη ότι είμαστε από τις ελάχιστες χώρες, στις Ευρωπαϊκές Κοινοότητες και σε ολόκληρη την Ευρώπη, που δεν έχει ετοιμάσει τη λεγόμενη «Εθνική Έκθεση», για το πως θα εφαρμόσει τις επιταγές αυτής της έκθεσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στην Εθνική αναπτυξιακή της πολιτική. Η ουσιαστική συνεισφορά της έκθεσης αυτής είναι ότι αντιμετωπίζει τα παγκόσμια αναπτυξιακά και περιβαλλοντικά προβλήματα με ένα και το αυτό βασικό εργαλείο, το λεγόμενο «sustainable development». Λυπάμαι αλλά δεν έχω τη δόκιμη ελληνική λέξη για να το αποδώσω. Η «διαρκούσα» ανάπτυξη, η «σταθερά» ανάπτυξη, η «βιώσιμη», ανάπτυξη, είναι μερικές από τις επικρατέστερες αποδόσεις στα Ελληνικά, υπάρχουν πολλές ακόμη προτάσεις όπως η «ορθολογιστική» ανάπτυξη, ή «ήπια» ανάπτυξη.

Καταλαβαίνει κανείς ότι η απόδοση του «Sustainable» είναι δύσκολη και η Έκθεση πολεμήθηκε ήδη από πολλές πλευρές γιατί ακριβώς το κύριο στοιχείο που προσθέτει είναι τόσο δύσκολο να αποδοθεί σε αρκετές γλώσσες. Προτείνω να το προσδιορίσουμε εννοιολογικά και πρωτιμώ να εγκαταλείψουμε αυτή τη στιγμή

την αναζήτηση, του κατάλληλου Ελληνικού όρου και να δεχτούμε συμβατικά τον όρο Πγιαρκούσα» ή «σταθερή» ανάπτυξη επειδή έτσι πιό πολύ έχει χρησιμοποιηθεί και μ' αυτόν τον όρο να προχωρήσουμε στη συζήτησή μας γνωρίζοντας όμως όλοι τι ακριβώς σημαίνει ο όρος αυτός.

Αυτό που σημαίνει είναι ότι πρόκειται για μια ανάπτυξη η οποία βασίζεται σε ισότητα και αμοιβαίο όφελος του «αναπτύσσοντος» και του «αναπτυσσόμενου», αν στην διαδικασία αυτή υπάρχει μεταφορά πόρων, και η οποία δεν θέτει σε αμφισβήτηση ή σε κίνδυνο την δυνατότητα ανάπτυξης άλλων ομάδων και ατόμων. Μεταξύ των «άλλων» κυρίως υπονοούνται οι επερχόμενες γενεές. Αυτό σημαίνει ότι κύριο στοιχείο της «διαρκούς» ανάπτυξης είναι ότι **δεν υποθηκεύει το μέλλον**. Στην εξέλιξη της ιδέας αυτής της ανάπτυξης, ομολογώ ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό να βλέπει κανένας, πως αλλάζουν οι καιροί. Σε μία πρόσφατη, πάρα πολύ πρόσφατη, έκθεση, της 20ης Φεβρουαρίου 1990, στο πως θα αντιμετωπίσουν οι πολυεθνικές (Transnational Corporations) το θέμα αυτό. Το Κέντρο των Διεθνών Εταιρειών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών λέει μεταξύ των άλλων – το λένε και οι εκπρόσωποί τους – ότι πρέπει να αλλάξουμε τελείως την οπτική μας γωνία, τα κριτήριά μας και πρέπει να μάθουμε τους managers μας να ζούνε από την «πρόσοδο του περιβάλλοντος» και όχι από την εξάντληση του κεφαλαίου του περιβάλλοντος. Τέτοιες αλλαγές συμβαίνουν στις μέρες μας και τέτοιες προσεγγίσεις τις οποίες με πολύ θλίψη λέγω, ότι δεν παρακολουθεί δυστυχώς επαρκώς η χώρα μας.

Οι αλλαγές αυτές προϋποθέτουν πάρα πολύ σημαντικές αλλαγές στην νοοτροπία και στους διάφορους μηχανισμούς παραγωγής αλλά και στα οικονομικά κίνητρα και αντικίνητρα εργασίας. Τα προηγούμενα χρόνια, είναι αλήθεια, ότι ένας τεράστιος αριθμός περιβαλλοντικών προβλημάτων συνεδέθη με μία σειρά από σημαντικές διεργασίες στη βιομηχανία, γεωργική ανάπτυξη και αστική ανάπτυξη οι οποίες είχαν δη-

μιουργήσει προϋποθέσεις πρωτόγνωρης ευμάρειας για ορισμένες κοινωνίες και ορισμένες χώρες και είχαν δημιουργήσει και τις προσδοκίες για μια τέτοια ευμάρεια σε ολόκληρο τον κόσμο. Σήμερα γνωρίζουμε όμως ότι είναι αδύνατον, πλήρως αδύνατον, να εξασφαλίσουμε στον αυξανόμενο πληθυσμό του πλανήτη (ο οποίος από το 1930 όταν είχε φθάσει στα δύο δισεκατομμύρια, έφθασε σήμερα να περνά τα έξι, λαμβάνοντας υπ' όψη μάλιστα ότι μέσα στα τελευταία χρόνια από το 60 μέχρι το 87 προσέθεσε δύο δισεκατομμύρια) τις συνθήκες διαβίωσης που έχουν οι αναπτυγμένες χώρες. Δεν είναι δυνατόν με κανένα τρόπο όλο τον πληθυσμό να τον ντύσουμε, να τον στεγάσουμε και να του δώσουμε την κατάλληλη μόρφωση και κυρίως να του εξασφαλίσουμε την ευχέρεια κατανάλωσης που έχει ο κάτοικος του βόρειου ημισφαιρίου. Πρόκειται για ένα όνειρο ανάπτυξης το οποίο είναι πολύ μακριά από το εφικτό και από αυτό πρέπει και αρχίζουμε να που το καταλαβαίνουμε. Εδώ υπεισέρχεται ο ρόλος και των Κοινοτήτων, των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ως μιάς από τις καθοδηγητικές δυνάμεις στην παγκόσμια σκηνή – και πρέπει να δούμε μέσα εκεί ότι η Ελλάδα είναι ένας από τους Δώδεκα Ισότιμους σ' αυτήν την μεγάλη δύναμη. Άλλο πως, πόσο και εάν έχει χρησιμοποιήσει ή θα χρησιμοποιήσει αυτής της τη θέση.

Είμαι βέβαιος ότι η σύγκρουση – γιατί υπήρξε σύγκρουση και υπάρχει και καθημερινά σύγκρουση – ανάμεσα στην ανάπτυξη, σε μία ανάπτυξη όπως την καταλαβαίναμε ακόμη πριν λίγα χρόνια, την «ανορθολογική» όπως λέμε σήμερα, (πλην όμως είναι αυτή που ακόμη βλέπουμε γύρω μας) και το περιβάλλον δεν είναι αναπόφευκτη. Υπάρχει ή θα αρχίσει να υπάρχει αυτή η σύζευξη ανάπτυξης και περιβάλλοντος. Το θέμα είναι πως, πότε, που και πόσο γρήγορα. Αυτό είναι βασικό ερώτημα. Θέλω να πω εδώ, ότι η ουσία ξεκινά από το ότι η ανάπτυξη προσμετράται ακόμη και σήμερα με απλοϊκά και χονδροειδή κριτήρια τα οποία οι οικονομολόγοι εξ' υμών καλύτερα από μένα γνωρίζετε, όπως είναι το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (GNP)

επί παραδείγματι. Το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα ουσιαστικά είναι ένα μέτρο του αθροίσματος και εισόδων, όπως αυτά διαπιστώνονται εκ των αποδείξεων, για να το πω πολύ απλά. Πρόκειται περί του συνόλου των προσόδων τις οποίες δεν μπορούμε αλλιώς να προσμετρήσουμε παρά μέσω των καταγεγραμμένων συναλλαγών. Ας δεχτούμε θεωρητικά μία επένδυση στην Ελλάδα η κάπου αλλού η οποία σε περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο μπορεί να δώσει π.χ. ένα δολλάριο κατ' άτομο το χρόνο σε όλα τα άτομα ενός λαού, – με σπάνια επένδυση δηλαδή. Εάν αυτή κάνει χρήση ενός τόπου ή ενός πόρου, έτσι ώστε να διευκολύνει μ' αυτό το δολλάριο την οικονομία των πολλών και για 100.000, ή για 50.000, ή για 10.000 άτομα αυτό δεν ισχύει, η επένδυση μπορεί ενδεχομένως να μην θεωρηθεί «αναπτυξιακή». Αν π.χ. αναγκάζονται αυτές οι 10.000 να «επωμισθούν» εξ' ολοκλήρου την επένδυση με το να μην μπορούν επί παραδείγματι να κάνουν μπάνιο στην περιοχή που έχει καταληφθεί και στην οποία ενδεχομένως κάνει τις δικές τους επενδύσεις. Χρησιμοποιώ ένα υπεραπλουστευόμενο και ίσως αφελές παράδειγμα για να δείξω ακριβώς με αυτό, πόσο είναι λανθασμένη η σημερινή προσμέτρηση της «ανάπτυξης» και πως από εκεί ξεκινούν ορισμένα από τα προβλήματα μας Αυτό σημαίνει ότι οι άνθρωποι που μπορούσαν να πάνε να κάνουν μπάνιο π.χ. στη Βουλιαγμένη, στο Σκαρμαγκά, στη Βούλα ή οπουδήποτε αλλού πρέπει να μετακινηθούν 10, 20, 50 χιλιόμετρα μακρύτερα. Η μετακίνησή τους αυτή σημαίνει καύσιμα, σημαίνει εισιτήρια, σημαίνει φθορά ελαστικών, σημαίνει φθορά δρόμων, σημαίνει ατυχήματα, ασφάλειες που πρέπει να πληρωθούν. Όλα αυτά «παράγουν» αποδείξεις, δηλ. δεν είναι μόνο το 1 δολλάριο (που τελικά αναλώθηκε). Το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα «αυξήθηκε» και με όλο το κόστος το οποίο η επένδυση επέφερε στο κοινωνικό σύνολο. Αντί να «εσωτερικευθεί» το κόστος, αντί να αφαιρεθεί αυτό από το ένα δολλάριο που δίνεται, το «κόστος» προστίθεται στο «κέρδος»: Αυτό είναι το μεγάλο πρόβλημα

της σχέσης ανάμεσα στην ανάπτυξη, την επένδυση και τους φυσικούς πόρους. Αυτό δεν έχει διορθωθεί και ξέρετε ότι αυτό είναι το ίδιο, υπήρξε το ίδιο, από την αρχή, ανεξαρτήτως ιδεολογικών και οικονομικό - κοινωνικών συστημάτων, άσχετα με τον επιμερισμό του κέρδους και δεν έχει διορθωθεί μολονότι ο Jan Tinbergen - Nobel οικονομικών - από τα τέλη της δεκαετίας του 60 έλεγε ότι, αν δεν αλλάξουμε αυτόν τον στόχο, θα έχουμε πρόβλημα. Είχε προτείνει άλλες παραμέτρους δύσκολες να μετρηθούν, όπως την «Utilite National Brut» και διάφορες άλλες ιδέες, οι οποίες όμως δείχναν τον δρόμο χωρίς να χρησιμοποιηθούν.

Τη συγκεκριμένη πρόταση, κι εγώ προσωπικά σ' αυτή τη χώρα ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 70 την έχω επαναλάβει πολλές φορές. Φέτος το καλοκαίρι είχαμε την τύχη να γίνει αποδεκτή μία εισήγηση την οποία παρουσίασε το Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιβάλλοντος στο G7 Summit (των επτά Οικονομικά ισχυροτέρων χωρών) και να περιληφθεί και αυτό το θέμα στην ημερήσια διάταξη. Και σε μια ομιλία μου στο Υπουργικό Συνέδριο των χωρών ΕΟΚ - ΕFTA στην Κομπενχάγη, η οποία έγινε τον Μάρτιο του 1989 (και υπάρχει στην είσοδο από ότι είδα), η πρόταση υπάρχει. Μετά από χλευασμούς ετών επί του θέματος αυτοί οι 7 δώσανε εντολή στην ΟΟΣΑ να παρουσιάσει μέσα στην επόμενη διετία εναλλακτική πρόταση μέτρησης των οικονομικών αναπτυξιακών μεγαθών.

Τα πράγματα αλλάζουν και μέχρι την εξεύρεση ικανοποιητικής λύσεως υπάρχουν δυό διορθωτικές προσεγγίσεις / αρχές όπως είναι το αξίωμα «ο ρυπαίνων πληρώνει», (η αρχή «3P» όπως λέγεται το Polluter Pays Principle) και η εφαρμογή της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, η οποία πρέπει να εφαρμόζεται για όλα τα αναπτυξιακά έργα, για κάθε μορφή ανάπτυξης καθώς και για τα προγράμματα, ώστε σε πρώιμο στάδιο του σχεδιασμού να παρέχεται όλα εκείνα τα στοιχεία που δείχνουν πού θα είναι το κόστος στο περιβάλλον και την κοινωνία ώστε να εισαχθούν και να προβλε-

φθούν στο σχέδιο. Είναι ένα προληπτικό μέτρο.

Πρέπει να πω ότι στον Κοινοτικό χώρο η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων έκανε σχετικά πολλά χρόνια για να περάσει ως Κοινοτική οδηγία και ακόμη δεν έχει ικανοποιητικά εφαρμοσθεί. Μόλις λίγα κράτη μέλη της ΕΟΚ έχουν προχωρήσει σε βάθος στην εφαρμογή της. Εμείς στην Ελλάδα έχουμε δυστυχώς από τους τελευταίους και δεν έχουμε προχωρήσει. Η μελέτη θεωρητικά υπάρχει υπήρχε ήδη σε προηγούμενο νόμο. Υπάρχει στα χαρτιά, γίνονται και μερικές μελέτες ΠΕ στην πράξη. Το θέμα είναι να μην γίνουν οι ΜΠΕ «διακοσμητικά στοιχεία». Το θέμα είναι να διεξάγονται σε πρώιμο στάδιο της ανάπτυξης ενός προγράμματος. Όχι όταν θα έχει ήδη ένα αναπτυξιακό έργο αποφασισθεί να γίνει. Οι ΜΠΕ όταν έχουν ληφθεί ήδη οι αποφάσεις είναι ουσιαστικά άχρηστες. Επιμένω στο σημείο αυτό, ειδικά των μελετών γιατί είναι ένα από τα πιο κρίσιμα θέματα και είναι από τα κρίσιμα θέματα διότι ισχύει και για όλα τα έργα που πραγματοποιούνται με κονδύλια τα οποία έρχονται στην Ελλάδα από τις Κοινότητες μέσα στο πλαίσιο, επί παραδείγματι, των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων, ή μέσα από Διαρθρωτικά Ταμεία και άλλα σχήματα όπως είναι το MEDSPA, επί παραδείγματι, πού είναι ειδικά για δραστηριότητες που σχετίζονται με το περιβάλλον στις Μεσογειακές περιοχές και μιά σειρά ακόμη από προγράμματα. Είναι βέβαιο, ότι εάν τηρήσουμε τις προϋποθέσεις και σεβαστούμε τις προδιαγραφές, το κόστος τους στο περιβάλλον θα είναι πολύ μικρότερο και μπορεί η επίπτωσή τους να είναι και θετική τόσο για το περιβάλλον όσο και για την οικονομική ανάπτυξη. Για αυτό ακριβώς το «σημείο επαφής» πρέπει κανένας να δουλέψει, ώστε να φέρει κοντά τις δυό πλευρές.

Θέλω στη συνέχεια να πω ότι αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα ειδικά είχαμε την ευκαιρία μέσα από τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες για δύο πράγματα: α) Για επηρεασμό αποφάσεων σε πολιτικό επίπεδο και β) για ενίσχυση - τουλάχιστον

μέχρι τώρα - της οικονομίας μας και της ανάπτυξής μας. Θέλω να πω ότι, χωρίς να υποτιμώ τις προσπάθειες και δυσκολίες, πιστεύω ότι δεν κάναμε καλή χρήση αυτών των ευκαιριών μέχρι στιγμής. Θέλω ακόμα να πω ότι ποτέ δεν κάναμε καλή χρήση των οικονομικών ενισχύσεων από το εξωτερικό, απ' όσο μπορώ να ξέρω, ήδη από την εποχή του σχεδίου Marshall και των άλλων βοηθημάτων προς την Ελλάδα χωρίς να μπορεί κανένας να γενικεύσει, ή μάλλον γενικεύοντας με πολλές εξαιρέσεις. Γενικεύοντας λοιπόν με πολλές εξαιρέσεις γνωρίζουμε ότι πάρα πολλές φορές οι αναπτυξιακές προσπάθειες στην χώρα έπεσαν, αν όχι στο κενό, πάντως σε άγονο έδαφος. Έγιναν οι οι ίδιες θέματα κάποιας κακής αντίληψης του τί σημαίνει «οικονομικό κίνητρο». Γνωρίζουμε πάρα πολλές περιπτώσεις στις οποίες χρησιμοποιώντας τα κίνητρα (επιδοτήσεις κλπ) ξεκινάει το έργο, εξαπλώνεται σε κάποιο σημείο «τα κίνητρα» και το έργο ποτέ δεν τελειώνει ώστε να γίνει παραγωγικό. Αντιθέτως στη θέση του κάποια στιγμή επεμβαίνει, βεβαίως, κάποιος Οργανισμός ή κάποια Τράπεζα αναγκάζεται να το πάρει διότι το έργο δεν προχωρά, αναγκάζεται να το εκποιήσει σε κάποια φάση και αυτό το έργο που είχε ξεκινήσει ως αναπτυξιακό, οδηγείται είτε ως προβληματικό είτε ως «Δούρειος Ίππος» μιας κακής, στρεβλής ανάπτυξης μιας περιοχής. Είναι τις μέρες αυτές γνωστό από τον ημερήσιο τύπο το θέμα της περιοχής της εκβολής του Νέστου όπου η παράνομα χορηγηθείσα άδεια μιας πολλαπλά προβληματικής μονάδας, επιχειρήθηκε να αναιρεθεί και ξεσηκώθηκε ο κόσμος. Γιατί; Γιατί θέλει αυτή την μονάδα; - όχι, αλλά σκέπτεται ότι αν γίνει αυτή η μονάδα θα μπορέσουν να γίνουν και άλλες μονάδες, και αν δεν γίνουν μονάδες - διότι δεν ενδιαφέρουν οι μονάδες σε εκείνη τη περιοχή - απλούστατα θα οικοπεδοποιηθεί η δημοσία γη και κάποια συμφέροντα κάποιων ανθρώπων, ίσως πολλών, θα ικανοποιηθούν, αδιάφορο αν θα καταστρέψουν έναν από τους σημαντικότερους υγρότοπους και «πόρους» που έχει η χώ-

ρα και η Ευρώπη ολόκληρη.

Κι εδώ έρχομαι σε κάτι άλλο: Πως μπορεί σήμερα η Πολιτεία να λύσει και αντιμετωπίσει καταστάσεις σαν και αυτήν. Η απάντηση είναι «αποζημιώνοντας» και «κοστολογώντας» το περιβάλλον. Ο ένας τρόπος είναι με μέσα οικονομικά, και αυτά τα μέσα παρέχονται μ.μ. από ΕΟΚ κάτω απ' ορισμένες προϋποθέσεις. Σύμφωνα με συγκεκριμένες Κοινοτικές Οδηγίες είναι δυνατό το κοινοτικά ταμεία να επέμβουν και να αγοράσουν περιοχές (πχ. απαραίτητες για προστασία πουλιών) ή να χρησιμοποιήσουν πόρους για αντιισταθμιστικό όφελος σε μία περιοχή. Απ' την άλλη όμως πλευρά (και εδώ ξεναμπαίνουμε στον ρόλο του ΟΟΣΑ) – και αυτό είναι από τις σχετικά τελευταίες εξελίξεις – ο κάθε πόρος απ' αυτούς που μέχρι σήμερα εθεωρούντο σημαντικοί ως «ωραίοι» για την αναψυχή, «ωραίοι» για πολιτιστικούς ή άλλους στόχους, σήμερα αναγνωρίζεται ότι έχουν αληθινή οικονομική αξία που κανένας δεν έχει μετρήσει αξιόπιστα μέχρι σήμερα. Την ώρα που θα λείψει ένας βιότοπος, θα λείψουν μία σειρά από λειτουργίες στην περιοχή, λειτουργίες στενά συνδεδεμένες μ' αυτόν τον συγκεκριμένο βιότοπο (πχ. συγκεκριμένα επαγγέλματα) αλλά και λειτουργίες γενικότερες. Και εδώ έρχομαι σ' αυτό που σήμερα και πάλι στις εφημερίδες βλέπει κανείς με μεγάλα γράμματα, τη «λειψυδρία». Μα πως είναι δυνατόν να εξασφαλίσει κανένας τα αποθέματα τα υδατικά όταν στεγνώνει και ξηραίνει και αποστραγγίζει κάθε κομμάτι γης για να το μετατρέψει σε γεωργικό με την έννοια μιας ανάπτυξης η οποία οδηγεί πολλές φορές στα αποθέματα, τα γνωστά προβληματικά αποθέματα του παρελθόντος πχ. φρούτων και το μεγάλο πρόβλημα των χωματερών. Βλέπουμε λοιπόν ότι η ανάπτυξη δεν είναι κάτι το αφηρημένο, είναι κάτι, όπως όλοι γνωρίζετε εδώ μέσα, πολύ συγκεκριμένο – αυτό που μας είχε διαφύγει και μας διαφεύγει ακόμη είναι ότι το περιβάλλον είναι ένας κοστολογούμενος και μάλιστα ακριβός «χώρος» και «πόρος». Ένας πόρος τον οποίο μέχρι σήμερα πολύ λίγο προσμετράμε και συ-

νυπολογίζουμε.

Έρχομαι τώρα να εξετάσω μερικά από τα αναπτυξιακά θέματα, στα οποία η Κοινότητα πρώτη έχει υποχρέωση και μέσω αυτής, η χώρα μας. Σε τρία επίπεδα θα προσπαθήσω να αναφερθώ. Πρώτα απ' όλα θέλω να ξεκαθαρίσω ένα πράγμα – ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι ακόμη περιβαλλοντικά «ανεπαρκής». Ασφαλώς δεν δημιουργήθηκε καν ως περιβαλλοντική Κοινότητα αλλά ως Οικονομική και έχει πάρα πολύ μεγάλη ανεπάρκεια στα προγράματά της, η ίδια, από πλευράς περιβαλλοντικής. Πλην όμως η ανεπάρκεια των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων θεωρείται υπερεπάρκεια και στόχος για την Ελλάδα – δεν μπορεί να την φτάσει, και εδώ ακριβώς είναι το πρώτο μεγάλο πρόβλημα. Ορισμένες χώρες μέσα στις Κοινότητες δυσανασχετούν πραγματικά γιατί η Κοινότητα βραδυπορεί στον περιβαλλοντικό τομέα ακριβώς «σέρνοντας» τους αργοπορημένους τροχούς από τους οποίους φοβάμαι ότι ο τελευταίος είναι η Ελλάδα. Είναι σχεδόν βέβαιον ότι είναι ο τελευταίος. Επέστρεψα προχθές από την Ιρλανδία, που επισκέφθηκα λόγω της Προεδρίας που έχει τώρα η χώρα στην ΕΟΚ. Και ο Ιρλανδός Υπουργός Περιβάλλοντος μου ανακοίνωσε ότι η Ιρλανδία ονόμασε την Προεδρία της «πράσινη» Προεδρία. Πάντα ήταν «πράσινη» χώρα η Ιρλανδία, αλλά το τόνοιε και το χρησιμοποιεί αυτό το «σχήμα λόγου», αν θέλετε, ως έμβλημα. Δεύτερον, ανήγγειλε ότι η Ιρλανδία, με πληθυσμό 3 εκατομμύρια θα προβεί για την πενταετία σε ένα δισεκατομμύριο λίρες Ιρλανδίας επένδυση για το περιβάλλον.

Η αδυναμία της δικής μας χώρας να ακολουθήσει οφείλεται εν μέρει στο ότι επί του παρόντος δεν έχει επαρκείς πόρους δικούς της να επενδύσει με αποτέλεσμα να μην μπορεί να συνχρηματοδοτήσει προγράμματα όπου χρειάζονται σε πολλές περιπτώσεις η συνχρηματοδότηση. Είναι γνωστό ότι, αν δεν έχεις εσύ να βάλεις κάτι δεν σου δίνουν και οι υπόλοιποι.

Θέλω να πω ακόμη ότι για την Κοινότητα, παρά το γεγονός ότι υπήρχε ήδη το 1987 το λεγόμενο

«τέταρτο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον» η «Κοινοτική πολιτική περιβάλλοντος» δεν υπήρχε επισήμως. Μόνο το 87 το περιβάλλον πήρε στο επίπεδο το πολιτικό, αντίστοιχη βαρύτητα όπως είναι δηλαδή η κοινή αγροτική πολιτική, η κοινή πολιτική στις μεταφορές, η κοινή πολιτική στην ενέργεια. Ακόμη και στον φετεινό προϋπολογισμό των Κοινοτήτων οι δαπάνες για το περιβάλλον και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας χαρακτηρίζονται ως (non compulsory, non preferential funds). Έχουμε ζητήσει ήδη από το ΕΕΒ αυτό το πράγμα να αλλάξει. Θέλω ακόμα να πω ότι παρ' όλο ότι στο τέταρτο πρόγραμμα δράσης των Ευρ. Κοινοτήτων θεμελιώδεις κανόνες είναι η μαγική λέξη integration δηλαδή η διασύνδεση της πολιτικής του περιβάλλοντος με όλες τις άλλες πολιτικές, ακόμη και σήμερα αυτή η διασύνδεση επιχειρείται σε πολύ καθυστερημένο στάδιο, αφού έχουν παρθεί κι έχουν προχωρήσει οι αποφάσεις κι έχουν προδιαγραφεί οι υπόλοιπες πολιτικές πχ. η Κοινή Αγροτική η Κοινή πολιτική Ενέργειας κλπ. Μόνον πρόσφατα δημοσιεύθηκαν τρία σοβάρια κείμενα τα οποία δεν έχει προετοιμάσει η διεύθυνση Περιβάλλοντος των Κοινοτήτων μόνη της αλλά έχουν προετοιμάσει μαζί οι Διευθύνσεις Ενέργειας, Περιβάλλοντος κλπ. Το ένα αφορά την ενέργεια και το περιβάλλον και το δεύτερο τη διαχείριση των αποβλήτων – το τρίτο σχετίζεται με την επίπτωση στο περιβάλλον από την ενοποίηση της Ενιαίας Αγοράς.

Όπως ξέρετε, με την ενιαία πράξη προχωρεί η Κοινότητα με έναν πολύ μεγάλο στόχο, την ενοποίηση της αγοράς. Πλην όμως μέσα στην ίδια την ενιαία πράξη υπάρχει σαφέστατος και ο στόχος για την επίτευξη της ανώτερης δυνατής ποιότητας περιβάλλοντος κι αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό στοιχείο. Σεμνύνομαι για το γεγονός ότι ο οργανισμός του οποίου προεδρεύω έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στο να εισαγάγει αυτό το θέμα στην ενιαία πράξη. Αλλά θέλω να επαναλάβω ότι οι Κοινότητες εξακολουθούν να είναι οικονομικές Κοινότητες – από και ξεκινούν και αυτή είναι η κα-

τεύθυνση την οποία έχουν και οι περισσότερες Γεν. Διευθύνσεις τους. Ήταν μεγάλος ο αγώνας, κι ακόμη δεν έχει πλήρως ευοδωθεί, ώστε στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (European Investment Bank) ώστε να εισαχθεί (μόλις πριν 11/2 - 2 χρόνια) ως αναγκαία προϋπόθεση, η μελέτη των ΠΕ για τα έργα που χρηματοδοτεί. Επίσης ο ρόλος της Ευρώπης και της Ευρ. Τράπεζας είναι σημαντικός και στα πλαίσια της Διεθνούς Τράπεζας (World Bank /OHE) όπου δεν αφορά την Ευρώπη, βέβαια, ως αποδέκτη χρηματοδότησεων αλλά όπου παίζει σημαντικό ρόλο η Ευρώπη ως χώρος που χρηματοδοτεί τις επενδύσεις του Τρίτου Κόσμου. Εδώ θίγουμε ακροθιγώς μόνο το πολύ μεγάλο κεφάλαιο «Βορρά - Νότου». Ανάπτυξης Βορρά - και καθυστέρησης Νότου που είναι ένα κεφάλαιο πάρα πολύ κρίσιμο διεθνώς με μία παράμετρο εξ ίσου κρίσιμη μέσα στον Ευρωπαϊκό χώρο που αφορά άμεσα την Ελλάδα.

Το πρόβλημα με την Ελλάδα συνοπτικά είναι: πρώτον ότι υπάρχει μια εμφανής έλλειψη τόσο αναπτυξιακής όσο και περιβαλλοντικής πολιτικής επί μακρά σειρά ετών. Και οι δύο αυτοί χώροι είναι εξαιρετικά ευαίσθητοι και ευάλωτοι απ' την έλλειψη σταθερότητας στην πολιτική. Η σταθερότητα δεν νοείται ασφαλώς ως μονολιθικότητα ή μονόδρομος. Εννοείται όμως ότι οι κανόνες του παιχνιδιού για την ανάπτυξη ή για το περιβάλλον πρέπει να είναι γνωστοί και όταν υπάρχει ανάγκη να αναμορφώνονται. Πρέπει να αναμορφώνονται με τέτοιο ρυθμό και μηχανισμό που να μη δημιουργούνται αναστολές, ή η πεποίθηση ότι τίποτα δεν μπορεί να είναι βέβαιο για το τί θα ισχύσει αύριο. Αυτό είναι το πιο κρίσιμο σημείο στο οποίο και οι δύο αυτές πολιτικές γραμμές που ιδανικά πρέπει να συνδιάζονται στην «Βιώσιμη ανάπτυξη», χωλαίνουν στην Ελλάδα. Θα με ρωτήσετε ίσως κάποιος ποιές άλλες πολιτικές είναι αυτές που δεν χωλαίνουν. Αλλά αυτό είναι εκτός αυτής της συζητήσεως. Η ανεπάρκεια της προετοιμασίας των διαφόρων αναπτυξιακών προγραμμάτων προς τις Κοινότητες και προς άλλους Οργανισμούς μας έχει κοστίσει πάρα πολύ. Αλ-

λά και εκεί που έχουμε «καθαρά αναπτυξιακά» επιτύχει, αν θέλετε, σε κάποιες διαπραγματεύσεις, έχουμε θλιβερά χαμηλό ποσοστό απορρόφησης των ιδίων των κονδυλίων. Δεν επιθυμώ να δώσω συγκεκριμένα παραδείγματα, αν θέλετε μπορώ μετά στη συζήτηση.

Θέλω ακόμη να πω ότι η χώρα έχει πολλές δυσκολίες για να δεχτεί οποιασδήποτε μορφής ανάπτυξης από την ίδια της τη φύση, από την ίδια της την γεωμορφολογία, από την μικροκλίμακα του περιβάλλοντός της, η οποία είναι πάρα πολύ σημαντική για την ανάπτυξη των οικοσυστημάτων και της ποικιλότητας του περιβάλλοντος και παρά πολύ ευάλωτη, ταυτοχρόνως, σε όλες τις πιέσεις πάνω στο περιβάλλον. Ακούμε συχνά και ακούμε από πολλές πλευρές το ερώτημα, «καλά έχει 16.000 χιλ. ακτές η Ελλάδα, έναντι 42.000 περίπου όλης της Ευρώπης, και δεν μπορούμε να βρούμε μια θέση για ένα διαλυτήριο πλοίων ή για ένα εργοστάσιο Α ή Β»; Κατ' αρχάς αυτό το ερώτημα είναι πολύ απλουστεμένο, όποτε τίθεται. Δεν έχουν ψαχτεί και αποκλειστεί όλες αυτές οι περιοχές. Αλλά το βασικότερο είναι το εξής, ότι η Ελλάδα έχει μέσα σ' αυτές τις 16.000 ακτές πάνω από 1500 νησιά και νησίδες απ' τα οποία πληθυσμό μόνιμο είναι ζητημα αν έχουν τα 50.

Αν μετρήσετε πόση είναι η ακτογραμμή σ' αυτά τα νησιά θα δείτε ότι εκεί απορροφάται το μεγαλύτερο ποσοστό, σε ακτές απόμακρες χωρίς πρόσβαση ή μην έχουμε λοιπόν αυταπάτες δεν είναι περισσός ο χώρος μέσα στον οποίο δεν μπορούμε να βρούμε θέση. Θέσεις μπορούν να βρεθούν αρκετά δύσκολα και κοντά σε ευάλωτα οικοσυστήματα, αλλά πρέπει να ξέρουμε πολύ καλά ότι τα οικοσυστήματα τα ελληνικά είναι σπάνια και πολύτιμα, είναι πλούσια, είναι μικρά και η κατανόησή τους, α υτή καθ' αυτή, πραγματικά έχει δυσκολίες και ως προς τις περιβαλλοντικές πιέσεις.

Μιά άλλη μεγάλη αδυναμία που έχουμε, προκύπτει από την έλλειψη υποδομής τόσο τεχνικής όσο και για την εφαρμογή των Κοινοτικών οδηγιών. Πριν από λίγο καιρό είχαμε διαοργανώσει, ως Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία

του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, σε συνεργασία με το ΙΙΕΡ, ένα συνέδριο στο οποίο εξετάσαμε το πόσες Κοινοτικές Οδηγίες εφαρμόζονται σχετικά με το περιβάλλον στην Ελλάδα. Είναι πάρα πολύ μικρός αυτός ο αριθμός: Η μάλλον είναι σχετικά ικανοποιητικός ο αριθμός των οδηγιών που έχουν μεταφερθεί «νονιμά» στην ελληνική νομοθεσία, (δεν έχουν μεταφερθεί ακόμα όλες) αλλά είναι ελάχιστος ο αριθμός των οδηγιών οι οποίες εφαρμόζονται και υπάρχουν ελάχιστοι εξιόπιστοι μηχανισμοί για τον αποτελεσματικό έλεγχο της εφαρμογής.

Τα μηνύματα φοβάμαι ότι είναι αρκετά ανησυχητικά και γίνονται ανησυχητικότερα απ' την συγκυρία των καιρών. Γνωρίζετε ότι αυτή την στιγμή με το άνοιγμα προς Ανατολάς της Ευρώπης όχι μόνον οι παλαιοί ευρωπαϊκοί δεσμοί ανασυνδέονται αλλά είναι φυσικό ότι πολλές από τις Ανατολικές χώρες - όσο περίεργο και αν σας φανεί - είναι καλύτερα προετοιμασμένες απ' ότι είμαστε εμείς για την Ευρώπη. Ήδη έχουν αρχίσει οι συζητήσεις περί της Ευρώπης των τριών σφαιρών. Είναι ο ίδιος ο Ντελόρ που ανέπτυξε την άποψη για τρεις κύκλους: Τις χώρες οι οποίες πιστεύουν στην Ευρώπη την ενιαία και μπορούν. Δεν αρκεί να το πιστεύουν μόνο, αλλά πρέπει να μπορούν να προχωρούν μαζί. Οι ευρωπαϊκές ας πούμε, χώρες λίγο πιο έξω (και αυτή ήταν και μια έμμεση απειλή προς την Μ. Βρετανία) και ακόμη πιο έξω οι υπόλοιποι «ευρωπαϊζοντες». Πιστεύω ότι αυτή τη στιγμή προχωρώντας στην Ενιαία Ευρώπη, πάρα πολλά πράγματα που έχουν σχέση με την ανάπτυξη και το περιβάλλον δεν έχουν αναλυθεί όσο πρέπει και, βέβαια, καταλαβαίνετε ότι στην σημερινή ομιλία δεν μπορούμε να κάνουμε μια σε βάθος ανάλυση όλων αυτών των θεμάτων. Κάνουμε μιά μόνο τομή σε μερικά μόνο σημεία. Σαν ένα μικρό παράδειγμα και μόνο θα μπορούσε κάποιος να αντιμετωπίσει το ποσοστό της Ελλάδας στην Νέα Τράπεζα, στην Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση της Οικονομίας και του Περιβάλλοντος στις ανατολικές χώρες. Είναι ελάχιστο, είναι μόνον ονομαστικό. Τριάντα

τέσσερις είναι οι χώρες που έχουν ήδη εγγραφεί για να συμμετάσχουν σ' αυτή την Τράπεζα και ξέρετε ότι φαίνεται να γίνεται αγώνας για το ποιός θα βοηθήσει πιο πολύ. Και η Ελλάδα στην ανάπτυξη των ανατολικών χωρών όπως και στην ανάπτυξη των χωρών του τρίτου κόσμου και των ACO countries (των Αφρικανικών, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού) θα μπορούσε να είναι μεταξύ των πολιτικά σημαντικών, διότι δεν υπάρχουν με τους Έλληνες οι καταβολές της αποικιοκρατίας. Το ίδιο θα μπορούσε να είναι κρίσιμη και σημαντική και τώρα, ιδιαίτερα στην ανατολική Ευρώπη. Δύστυχώς τα δυαντά αυτά χαρτιά στην διεθνή ανάπτυξιακή σκηνή και εξωτερική πολιτική χάνονται και στο περιβάλλον χάνονται επίσης με επικίνδυνα γοργό ρυθμό.

Στο σημείο αυτό θέλω να επαναλάβω ότι, όπως είπα, η Ελλάδα δεν έχει προετοιμάσει Εθνικό σχέδιο δράσης σύμφωνα με το Brundtland Report για το πως θα εφαρμόσει στην πράξη αυτή τη «διαρκούσα βιώσιμη ανάπτυξη». Οι περισσότερες χώρες θα κληθούν σύντομα να παρουσιάσουν τις θέσεις τους. Έχουν κληθεί ήδη στο Bergen τον Μάιο όπου θα συζητήσουνε δυο κείμενα, οι χώρες της ECE της Οικονομικής Επιτροπής για την Ευρώπη Economic Countries for Europe, (όχι της ΕΟΚ / EEC), αλλά της ECE του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών που περιλαμβάνουν Ανατολική και Δυτική Ευρώπη, Βόρεια Αμερική, ΗΠΑ και Καναδά. Όλες αυτές οι χώρες θα συγκεντρωθούν για να δουν πως θα μπορέσουν να συμβιβάσουν την ανάπτυξη και το περιβάλλον. Τι συγκεκριμένα μέτρα θα λάβουν. Θα καταρτιστεί ένα σχέδιο δράσεις από όλους και θα συμφωνηθεί και μια διακήρυξη Υπουργών. ταυτόχρονα σ' αυτή τη συνάντηση υπάρχουν άλλες πέντε ομάδες: οι μη κυβερνητικοί περιβαλλοντικοί φορείς, οι βιομηχανίες με εκπροσώπους στα συνέδρια όλων των άλλων. τελικά θα βγει το τελικό συμπέρασμα το κοινό πρόγραμμα δράσης γύρω από στρογγυλ τραπέζι. Ήδη όλοι προετοιμάζονται πυρετωδώς. Άκουσε κανένας τίποτα για τη χώρα μας; Τίποτα. Η λύση που συχνά προβάλλεται αναμένεται μόνο μέσα από την ευρωπαϊκή ενοποίηση.

ση. Μια ενοποίηση που λίγο καταλαβαίνουμε και για την οποιασδήποτε λιγότερο προετοιμαζόμαστε.

Η ολοκλήρωση της αγοράς στο 92 – το οποίο ήδη κύλησε στο 93 – είναι ένα πάρα πολύ σημαντικό θέμα και πάρα πολύ σημαντικό πρόβλημα, όχι μόνον οικονομικό αλλά και οικολογικό. Πρόσφατα δημοσιεύθηκε η μελέτη την οποία η ίδια η Διεύθυνση Περιβάλλοντος των Κοινοτήτων κατάρτισε για την επίπτωση της ενιαίας αγοράς στο περιβάλλον της Ευρώπης, ενώ το ΕΕΒ κυκλοφόρησε τη δική του ενδελεχή μελέτη στο θέμα. Προβλέπεται δυσμενής η επίπτωση. Προβλέπεται αύξηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, αύξηση του όγκου των μεταφορών και αύξηση των διαφορών πιέσεων σε οικολογικά ευαίσθητους χώρους και την Ευρωπαϊκή Περιφέρεια στην οποία και η Ελλάδα ανήκει. Υπάρχει ο τρόπος για να αντισταθμισθεί, έστω και μερικά, αυτή η φθορά και εδώ θα αναφέρω λίγα λόγια για τις πιθανές λύσεις. Οι λύσεις είναι πρώτα απ' όλα η ενημέρωση σε βαθύτατο σημείο όλων αυτών οι οποίοι παίρνουν ή εισηγούνται τις αποφάσεις εγκαίρως και όχι την ώρα που παίρνονται οι αποφάσεις. Αυτό θα μπορούσε να είναι ευχολόγιο εάν δεν υπήρχαν οι αντίστοιχοι πόροι.

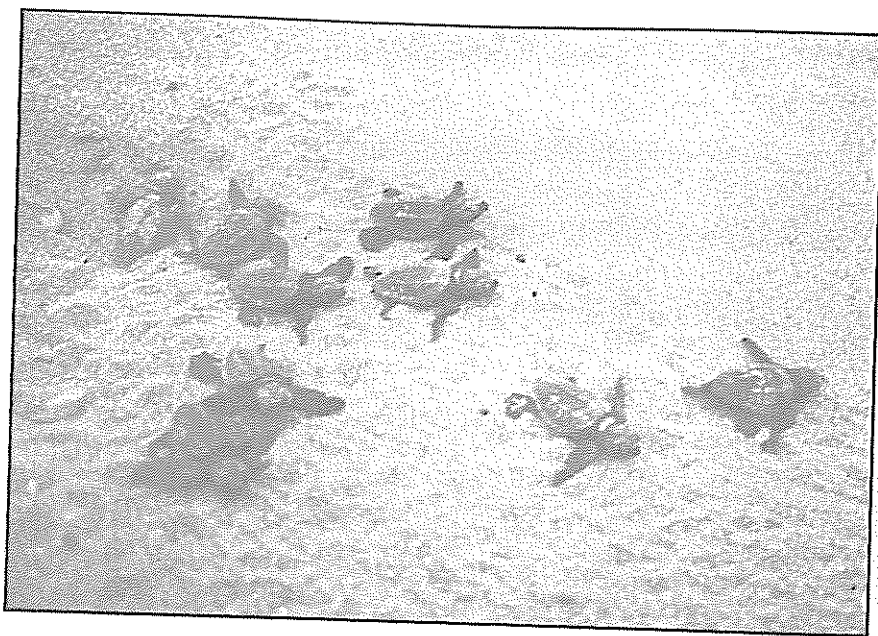
Οι αντίστοιχοι πόροι φαίνεται ότι θα αυξηθούν για το περιβάλλον κάτω όχι μόνον από τη πίεση του κόσμου αλλά και από την μεγαλύτερη ευχέρεια που προβλέπεται να υπάρξει από την ελευθέρωση σημαντικών κονδυλίων που ήταν μέχρι σήμερα δεσμευμένα για τους εξοπλισμούς. Αυτή τη στιγμή λοιπόν υπάρχει ένα παρήγορο στοιχείο σ' αυτή τη κατεύθυνση. Απ' την άλλη πλευρά είναι βέβαιο ότι η γνώση πρέπει και να ολοκληρωθεί. Αναφέρωμαι στην επιστημονική γνώση η οποία και μπορεί να χρησιμοποιηθεί επωφελώς για την προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη. Όταν μιλάμε για επιστημονική γνώση δεν εννοούμε κατ' ανάγκη τη μορφή της τεχνολογίας που εφαρμόζεται στον ένα ή άλλο τομέα και πολλές φορές – όχι πάντα άδικα – κατηγορείται. Διότι πολλές φορές η γνώση μεταφέρεται σε τεχνολογία με στόχο μόνο το κέρδος, και δεν μιλούμε γιαυτό. Σημαντικό λοιπόν είναι και το

στοιχείο ότι μέσα στις έρευνες και μελέτες πρέπει να υπάρχει (και ήδη αυτή τη στιγμή σε πολλά προγράμματα Κοινοτικά υπάρχει) η κοινωνική επιστήμη άμεσα συνδεδεμένη με τις θετικές επιστήμες και η κοινωνική διάσταση των επιστημών. Παρ' όλα ταύτα σας λέγω ότι πρόσφατα το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΟΚ για την Έρευνα περιέκοψε τα προταθέντα κονδύλια για το περιβάλλον, για την ακρίβεια αυξήθηκαν κατ' απόλυτη έννοια τα κονδύλια για το περιβάλλον, για τις έρευνες περιβάλλοντος, τα περιέκοψε όμως στο 1/4 του ότι είχε ζητήσει με βάσει τις ανάγκες η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και βέβαια έχουμε διαμαρτυρηθεί ως ΕΕΒ, γιαυτό το πράγμα.

Το τρίτο σημείο μετά τη «γνώση» και τους «πόρους» είναι η ουσιαστική «αναθεώρηση» θεσμών. Οι σειρές δομών και θεσμών που συνδέουν το περιβάλλον με την οικονομία χρειάζονται ριζική αναδιάρθρωση. Πολλά από τα προτεινόμενα στοιχεία υπάρχουν στο κείμενο της ομιλίας μου.

Απαιτούνται θεσμικά και οικονομικά όργανα που δεν υπήρχαν ή που δεν υπήρχαν στον βαθμό που χρειάζονται. Χρειάζονται αναδιάρθρωση των εργαλείων, των κινήτρων δηλαδή και των αντικινήτρων, των λεγομένων οικολογικών φορέων και δασμών και όλου του συστήματος που λέγεται αυτή τη στιγμή «green» ή «eco-labeling». «οικολογική σηματοδότηση» των προϊόντων. Τα όργανα αυτά μπορούν να κατευθύνουν καταναλωτές σε ορισμένα προϊόντα περισσότερο φιλικά για το περιβάλλον. Ασφαλώς υπάρχει πάντοτε κάποιος κίνδυνος στην εισαγωγή αυτών των νέων πραγμάτων, στο πως και με ποιά κριτήρια όλα αυτά θα δοθούν στον καταναλωτή και τον παραγωγό, γιατί στο τέλος μπορεί να φθάσουμε στο σημείο ότι δεν είναι προφανώς καταστρεπτικό για το περιβάλλον να το χαρακτηρίζει σαν «πράσινο» προϊόν. Οτιδήποτε δηλαδή είναι «πράσινο» δεν σημαίνει ότι είναι και «αθώο».

Τελικά πρέπει να αναφερθώ σε ένα σημείο το οποίο μπορεί να είναι και θετικό και αρνητικό. Παρουσιάζεται από την Επιτροπή και ιδιαίτερα από τον Πρόεδρό της.

τον κ. Delors ως θετικό. Αν τολμά η ταπεινότητά μου να το κρίνει, από περιβαλλοντικής σκοπιάς το θεωρώ αρνητικό. Είναι ο κανόνας που λέγεται «subsidiarity principle». Δεν έχει τίποτε να κάνει με τις subsidies – επιδοτήσεις και δεν ξέρω πως θα το αποδόσουμε στα Ελληνικά. Αναφέρεται στην αρχή ότι η λήψη των αποφάσεων πρέπει να ολοκληρώνεται στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο. Για μεν τις αναπτυγμένες χώρες στις οποίες υπάρχει αυτή τη στιγμή η νομοθεσία, στις οποίες υπάρχουν οι μηχανισμοί για την προστασία του περιβάλλοντος και για τον έλεγχο και την οριοθέτηση της ανάπτυξης αυτό είναι φυσικό ότι εν τέλει, είναι ίσως αποδεκτό. Τι γίνεται όμως εδώ κάτω – τί γίνεται στον Νότο, τον Ευρωπαϊκό Νότο; Νομίζω και φοβάμαι ότι οι Ελληνικές Κυβερνήσεις με μεγάλη χαρά το βλέπουν και το ακούν αυτό γιατί σημαίνει «λιγότερη ρύθμιση», λιγότερο έλεγχο και ίσως λιγότερες νομικές και διοικητικές πιέσεις στον χώρο του περιβάλλοντος από την ΕΟΚ. Αλλά νομίζω ότι από πλευράς περιβαλλοντικής, τουλάχιστον, δεν θα έπρεπε να χαιρετισθεί.

Ήθελα ακόμη να πω ότι υπάρχουν αυτή τη στιγμή πάρα πολλά οικονομικά εργαλεία που έχουν προταθεί για την αποτελεσματική χρήση της ενέργειας για την

προέκταση της ζωής – χρήσης των προϊόντων κλπ., τα οποία πράγματι μπορούν να βοηθήσουν πάρα πολύ και την ανάπτυξη και το περιβάλλον.

Το θέμα είναι, τι χρειάζεται για να μπορέσει να προχωρήσει η ανάπτυξη σε επίπεδο Ευρώπης και επίπεδο χώρας διατηρώντας το περιβάλλον και τους πόρους μας άφθαρτα; Χρειάζεται εξ' ίσου να κατανοήσουμε πόσο επηρεάζουμε τις εξελίξεις εμείς στην Ελλάδα σήμερα, πόσο θα έπρεπε να επηρεάζουμε τις εξελίξεις εμείς στην Ευρώπη και πόσο και πού εξαντλείται η αγάπη μας ή η προσφορά μας για τον τόπο αυτό. Για την αγάπη μας για τον τόπο αυτό, θάλαγα, «ιδού η Ρόδος ιδού και το πήδημα». Στα θέματα του περιβάλλοντος έχει πάρα πολλές δυνατότητες να δείξει τόσο η ελληνική κοινωνία όσο και η ελληνική πολιτική το πόσο αγαπά αυτόν τον τόπο. Να τα δείξει μέσα στον ελληνικό χώρο και μέσα στη Διεθνή σκηνή.

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΚΟΥΛΛΟΣ

Επίκουρος καθηγητής Χημείας Περιβάλλοντος και Χημικής Ωκεανογραφίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

– Διδάκτωρ Χημείας Π.Α.

– Διδάκτωρ Ωκεανογραφίας (ph. D.) Πανεπιστημίου Liverpool.

– Πρόεδρος του Ε.Ε.Β. (Ευρωπαϊκού Γραφείου Περιβάλλοντος – Βρυξέλλες).

– Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

– Πρόεδρος της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής ΜΑΒ (Άνθρωπος και Βιόσφαιρα) της UNESCO.

– Αντιπρόεδρος της Επιτροπής κατά της Ρύπανσης του CIESM (Comité International pour l'Exploration Scientifique de la Méditerranée) Πρόεδρος Πρ. Ραινιέ, Γ. Γραμματ. Κουστώ).

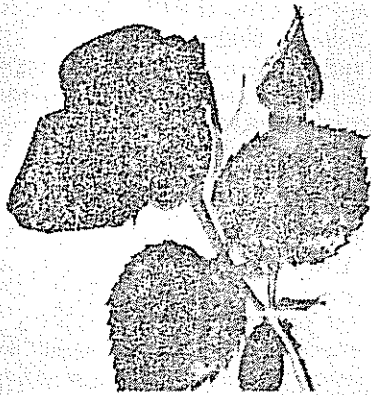
– Εκπροσωπεί την Ελλάδα σε πολλούς Διεθνείς Οργανισμούς.

– Έχει τιμηθεί με το Μετάλλιο της Πόλης των Παρισίων (επίτιμος Δημότης). Με βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών.

Με Μετάλλιο από τον Πάπα Παύλο τον 6ο και σειρά άλλων διακρίσεων για την επιστημονική και κοινωνική προσφορά του στα θέματα προστασίας περιβάλλοντος.

Συγγραφέας υπέρ των 150 επιστημονικών εργασιών, βιβλίων, άρθρων κλπ.

Ναι στη ζωή Όχι στα ναρκωτικά

Από την ημερίδα που οργάνωσε, στις 30-9-1989, το ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ, δημοσιεύουμε τις ομιλίες των:

Αθανασίου Β. Αβραμίδη

Καλλιόπης Καρακάση – Μπουντούρογλου

ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

Ο ισχύων νόμος για τα ναρκωτικά, στην Ελλάδα, είναι ο 1729 του 1987 και φέρει τον τίτλο: «Καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών, προστασία των νέων και άλλες διατάξεις».

Είναι επομένως νόμος κατασταλτικός.

Απέβη δε άκαρπη η προσπάθεια την οποία κατέβαλαν, κατά τις συζητήσεις επί του νομοσχεδίου πλείστοι όσοι – μεταξύ των οποίων και ο ομιλών ως εκπρόσωπος του Πανελληνίου Ιατρικού Συλλόγου (Π.Ι.Σ.) – για να συμπληρωθεί η λέξη «πρόληψη» στον τίτλο αλλά και με ανάλογο περιεχόμενο ...Ατυχώς!

Ο νόμος αυτός, στο άρθρο 3, με τίτλο «πρόγραμμα ανάπτυξης υπηρεσιών», και στην παράγραφο 1 αναφέρει: «ο προγραμματισμός για την αντιμετώπιση της φαρμακευτικής εξάρτησης από ναρκωτικές ουσίες... διακρίνεται σε τρείς φάσεις:

- α) πρόληψη – ενημέρωση
- β) θεραπευτική αποκατάσταση
- γ) κοινωνική επανένταξη

Από αυτό είναι προφανές ότι ασχολείται ο νόμος, όχι με την πρωτογενή πρόληψη – δηλαδή να προλάβουμε ώστε να μη γίνει κάποιος εξαρτημένο άτομο – αλλά με την αντιμετώπιση της φαρμα-

κευτικής εξαρτήσεως, δηλαδή... «κατόπιν εορτής» και αφού γίνει κάποιος ...εξαρτημένος. Στο άρθρο, όμως, Νο 1, παρ. 2, ορίζεται ότι «Το Κεντρικό Συμβούλιο... εδ.α./«επεξεργάζεται και προτείνει την εθνική πολιτική σε θέματα πρόληψης» και πιο κάτω, εδ.ε./ «συντονίζει τις δραστηριότητες των επί μέρους Υπουργείων στον τομέα των αρμοδιοτήτων του, δίνοντας έμφαση στην πρόληψη».

Έτσι μονολεκτικά, χωρίς καμιά έννοια περιεχομένου, χωρίς απολύτως τίποτε άλλο.

Ας δούμε τώρα τι συμβαίνει στην πράξη

Σύμφωνα με το άρθρο 1, παρ. 1 «ιδρύεται Κεντρικό Συμβούλιο για την καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών. Το Συμβούλιο αυτό απαρτίζεται από εκπροσώπους των Υπουργείων Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Δικαιοσύνης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Δημόσιας Τάξης, που ορίζεται από τους αντίστοιχους Υπουρ-

γούς».

Το Κεντρικό Συμβούλιο Κατά των Ναρκωτικών (και συντεταγμένα ΚΕ. ΣΥ. ΚΑ. ΝΑ.) έχει ως πρόεδρό του αυτήν την περίοδο τον εκπρόσωπο του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Εισαγγελέα Εφετών και εδρεύει στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Υ.Π.Κ.Α.) Πραγματοποίησε την πρώτη του συνεδρίαση στις 21.3.89 και έκτοτε δύσκολα πετυχαίνει να έχει απαρτία κατά τις συνεδριάσεις. Δεν μπορεί δε να συζητηθεί ένα οποιοδήποτε θέμα αρμοδιότητας κάποιου Υπουργείου εάν συμβαίνει να απουσιάζει ο εκπρόσωπός του. Έτσι όμως δεν είναι δυνατόν να ληφθούν αποφάσεις. Χάρη στις δραστηριότητες του πράγματι μοχθούντος προέδρου του ΚΕ.ΣΥ.ΚΑ.ΝΑ., συγκροτήθηκε Επιστημονική Επιτροπή συμβουλευτικού χαρακτήρα – στην οποία μου έγινε και η τιμή της συμμετοχής – εκ της οποίας προέκυψαν υποεπιτροπές, μια των οποίων και εκείνη για την «πρόληψη και εκπαίδευση ενημερωτών» στην ο-

μαθητές, κατά την εισήγηση, αναπτύσσουν διαφορετικές σχέσεις με κάθε καθηγητή ή εμπιστεύονται διαφορετικούς καθηγητές, αυτός είναι ένας λόγος που επιβάλλει, σαν τελικό στόχο, την εκπαίδευση, έστω και στοιχειωδώς, όλων των καθηγητών στον τομέα των ναρκωτικών».

Επειδή δε «όπως με όλα τα εκπαιδευτικά προγράμματα υπάρχουν διαφορετικές ανάγκες για κάθε ηλικιακή ομάδα, έτσι το ίδιο θα πρέπει να υπολογισθεί, κατά την εισήγηση επίσης, και για την εκπαίδευσή τους στο θέμα των ναρκωτικών». Τονίζει δε η εισήγηση αυτή ότι μόνο μέσα από μία σωστή εκπαίδευση και όχι απλώς ενημέρωση, μπορεί να επιτευχθεί μια αποτελεσματική στρατηγική πρόληψης εναντίον των ναρκωτικών».

Και ότι «οι καταλληλότεροι φορείς για την παροχή μιας αποτελεσματικής πρόληψης αγωγής είναι οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς». Και επειδή ο στόχος αυτός είναι «μακροπρόθεσμος», προτείνεται ως «μεσοπρόθεσμος» «η δημιουργία ενός βασικού πυρήνα εκπαιδευτικών, σε κάθε σχολείο, οι οποίοι θα έχουν και την ευθύνη του συντονισμού του κάθε προγράμματος και πρωτοβουλίας για την αντιμετώπιση του προβλήματος στο αντίστοιχο σχολείο». «Αμεσοπρόθεσμα» προτείνεται να συμμετέχουν στο πρόγραμμα ένας Σχολικός Σύμβουλος από κάθε Νομό και ένας εκπαιδευτικός από κάθε Γυμνάσιο, που δηλώνει εθελοντικά, την επιθυμία συμμετοχής στο πρόγραμμα.

Δεν ελήφθη απόφαση της υποεπιτροπής επ' αυτών (εν αναμονή της μελέτης και όλων των προτάσεων που έγιναν από διάφορες, κατά καιρούς, επιτροπές για την πρόληψη, οι οποίες άρχισαν να λειτουργούν στο Υπουργείο Υ.Π.Κ.Α. από το 1980, χωρίς τίποτε απ' όλα αυτά να καταλήξει σε κάποιες εφαρμογές) η προτίμηση της υποεπιτροπής όμως φαίνεται να αποκλίνει υπέρ της εισήγησης εκ μέρους του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Εισήγηση για πρόληψη σε άτομα εξωσχολικά δεν έχει κατατεθεί στην υποεπιτροπή.

Το νεότερο αυτών των ημερών

είναι η ευδότηση των προσπαθειών του Προέδρου του ΚΕ.ΣΥ.ΚΑ.ΝΑ. περί δημιουργίας ενός αυτόνομου κρατικού Οργανισμού, ως νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου. Την άποψή του αυτή την ενστερνίσθηκε ο Υπουργός Υγείας Π.Κ.Α. και την εξήγγειλε στις 7 Σεπτεμβρίου με την ίδρυση «Οργανισμού Καταπολέμησης της Διαδόσεως των Καρκωτικών» (Ο.ΚΑ.ΝΑ.).

— Β —

Η Κυβέρνηση Τζανετάκη πάντως επέδειξε την δέουσα κοινωνική ευαισθησία και ασχολήθηκε επί τρίωρο με μοναδικό θέμα τα ναρκωτικά, στις 22 τρέχοντος (Σεπτεμβρίου) εξαγγέλοντας αμειλικτο πόλεμο κατά των ναρκωτικών. Μεταξύ δε άλλων και διά στόματος του ίδιου του Πρωθυπουργού, ελέγχθησαν και τα εξής στο Υπουργικό Συμβούλιο: α) «πρέπει να υπάρχει απόφαση ότι αν χρειασθεί θα κοπούν κεφάλια. Όπου κι αν βρίσκονται και όσο ψηλά κι αν βρίσκονται και β) ότι πρέπει η προσπάθεια στον τομέα της πρόληψης, της θεραπευτικής αποκατάστασης και της κοινωνικής επανένταξης όχι απλώς να επιταχυνθεί αλλά και να πολλαπλασιασθεί». Και γ) ότι «σ' αυτή την προσπάθεια υπάρχει ανάγκη και για κεντρικό συντονισμό αλλά και για επιστράτευση όλων των δυνάμεων και όλων των ανθρώπων που μπορούν να βοηθήσουν». Μετά δε το Υπουργικό Συμβούλιο ο Υπουργός Υ.Π.Κ.Α. εδήλωσε στον τύπο την απόφαση της Κυβέρνησης για τη δημιουργία ενός Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου το οποίο θα αναλάβει την γενικότερη πολιτική της ενημέρωσης — πρόληψης, της θεραπείας, της επανένταξης των ατόμων αλλά και στον τομέα της Δικαιοσύνης και της διώξεως των ναρκωτικών». Επειδή δε στο Δ.Σ. του Οργάνου αυτού θα συμμετέχουν εκπρόσωποι πολλών υπουργείων, ευκταίο, νομίζω, θα ήταν την εποπτεία του να την ανέλαμβανε ο ίδιος ο Πρωθυπουργός ώστε να αποφεύγονται οι τριβές μεταξύ των συναρμοδίων Υπουργείων και να είναι περισσότερο ευέλικτο και αποτελεσματικό. Όμως η απαραίτητη νομοθεσία επί των εξαγγελιών αυτών είναι εκτός

ποία συμμετέχω ως μέλος.

Η υποεπιτροπή αυτή συνέδρισε και συγκροτήθηκε σε σώμα στις 19.9.1989 και συνεζήτησε επί δύο εισηγήσεων για την πρόληψη. Η μια, εκείνη του εκπαιδευτικού του Υπουργείου Δικαιοσύνης, προτείνει τη δημιουργία ενός σώματος εκπαιδευτών από επιστήμονες νέους στην ηλικία, με τυπικά προσόντα για τη μέση εκπαίδευση με ένα ταχύρρυθμο σεμινάριο εκπαίδευσής τριών τουλάχιστον εβδομάδων από το οποίο απεκλείσθησαν ως διδάσκοντες... οι γιατροί «Δεν χρειάζονται»! Οι έτσι εκπαιδευόμενοι θα αποκτούσαν ένα κάποιο τίτλο, κάτι σαν του καθηγητού, και θα πήγαιναν στα σχολεία ως «εκπαιδευταί» των μαθητών για τα θέματα των ναρκωτικών, για την πρόληψη. Αυτοί δε, με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου διάρκειας 6 μηνών και 80 ώρες διδασκαλίας τον μήνα. Έτσι θα προέκυπτε ένας νέος τύπος καθηγητού στα σχολεία που θα μπορούσε να του προσαφθεί και ο τίτλος ή η ειδικότητα του «ναρκωτοκολόγου» ή του «ναρκολόγου».

Η άλλη εισήγηση, εκείνη του εκπαιδευτικού του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, δέχεται ότι «η απλή ενημέρωση — πληρόφρηση των μαθητών στον τομέα της χρήσης ουσιών δεν φαίνεται να είναι αποτελεσματική αν δεν συνδυασθεί με εκπαιδευτικούς χειρισμούς που να αφορούν την αυτοεκτίμηση και την ικανότητα λήψης αποφάσεων» και κυρίως πως να λένε «όχι». Επειδή δε «οι

των δυνατοτήτων της παρούσης Κυβερνήσεως.

— Γ —

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση πέτυχε, ύστερα από αγώνες 6 περίπου ετών, ώστε οι Δήμοι και οι Κοινότητες της χώρας να έχουν, όπως έγινε δεκτό πλέον, λόγο, γύρω από τη χορήγηση αδειάς εγκαταστάσεως και λειτουργίας κέντρων διασκεδάσεως στην περιοχή τους. Ένα δικαίωμα που μέχρι τώρα είχε η Αστυνομία. Πρέπει βεβαίως να ενισχυθεί στην πράξη με όλες τις ουσιαστικές αρμοδιότητες που θα δίνουν στην Τοπική Αυτοδιοίκηση τη δυνατότητα να εργανώνει και να προστατεύει καλύτερα τη ζωή των δημοτών.

Βεβαίως, πολλά πρέπει να ρυθμισθούν ώστε να είναι αποτελεσματική η μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων της αστυνομίας. Προτείνεται μάλιστα, προς απομάκρυνση του πειρασμού πολιτικής ή κομματικής εκμεταλλεύσεως από παράγοντες της τοπικής Αυτοδιοικήσεως, να υπάρχουν επιτροπές στις οποίες θα συμμετέχει και η Αστυνομία και άλλοι παράγοντες. Γι' αυτά όμως χρειάζεται η ψήφιση των σχετικών διατάξεων. Και, τότε, ασφαλώς, θα ανοιχθεί ευρύτατο πεδίο δράσεως στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, για την πρόληψη.

— Δ —

Όμως για τη μείωση των χρηστών, με την πρόληψη, χρειάζονται και άλλα Όργανα και η συνδρομή και άλλων, μεγάλων μάλιστα σημασίας, παραγόντων, **εφ' όσον δεν είναι το ναρκωτικό, αυτό καθ' αυτό, που έρχεται στον άνθρωπο, αλλά είναι ο άνθρωπος που πάει προς το ναρκωτικό.** Επομένως για την πρόληψη, είναι ανάγκη να αντιμετωπισθούν και οι λόγοι και τα αίτια (επί των οποίων έγινε διεξοδική αναφορά στην εισήγηση της κ. Μαγγίνα), τα οποία κάνουν τα άτομα περισσότερο επιρρεπή και ευάλωτα από τα ναρκωτικά, είτε αυτά προέρχονται από την κοινωνία, γενικότερα, είτε από την ιδιαίτερη προσωπικότητα του κάθε ατόμου. **Είναι δε γεγονός ότι δεν κινδυνεύουν στον ίδιο βαθμό όλα τα άτομα από τα ναρκωτικά.**

Είναι, δηλαδή, γεγονός αναμφι-

σβήτητο ότι δεν κινδυνεύουν από τα ναρκωτικά, οι εξής κατηγορίες ανθρώπων:

- α) άνθρωποι οι οποίοι εμπνέονται από τις ασάλευτες αξίες της ζωής: το αληθές, το δίκαιο, το αγαθό, το ιερό και το άγιο, το ωραίο, τη μουσική, την τέχνη;
- β) Εκείνοι που ξέρουν γιατί υπάρχουν στον κόσμο αυτόν, από που ήρθαν και που πάνε, αφού θα έχουν στο μεταξύ ξεκαθαρίσει τον Κοσμοθεωριακό τους προσανατολισμό.
- γ) Εκείνοι οι οποίοι αποκτούν εφόδια που τους κάνουν ικανούς να κερδίζουν με τις δικές τους δυνάμεις τη ζωή, γνωρίζοντας ότι η ζωή είναι αγώνας στον οποίο δεν πετυχαίνεις πάντα. Κερδίζεις, αλλά και χάνεις. Και πρέπει, οι νέοι ιδίως, να μάθουν και να χάνουν στη ζωή.
- δ) Εκείνοι οι οποίοι εκτιμούν την τιμιότητα, αγαπούν την αξιοπρέπεια, σέβονται την οικογένεια και τις παραδόσεις, αγαπούν τον συνάνθρωπό τους του συμπαραστέκονται και θυσιάζονται γι' αυτόν.

Άνθρωποι οι οποίοι έχουν τάξει στη ζωή τους στόχους υψηλούς, έχουν βάλει σκοπούς ανώτερους στη ζωή και τα «πιστεύω» τους δεν κινδυνεύουν να διαψευσθούν, όταν εργάζονται συνειδητά πάνω σ' αυτά και τα εφαρμόζουν στην πράξη, αυτοί δεν κινδυνεύουν από τα ναρκωτικά.

Διότι είναι άνθρωποι με πλούσιο περιεχόμενο και γερές δυνάμεις αντιστάσεως ώστε να αντέχουν σε ποικίλες δοκιμασίες και αντιξοότητες. Μπορεί να καμφθούν για λίγο, να λυγίσουν, να γονατίσουν ή και να πέσουν, όμως έχουν τη δύναμη να ξανασηκωθούν, να ξαναρχίσουν, να παλαίσουν από την αρχή και να νικήσουν. Αυτοί θα είναι «οι νικητές της ζωής».

— Ε —

Η Εκκλησία, είτε ως θεσμός θεωρηθεί είτε ως Όργανο, ως Καθίδρυμα έχει δικαιώματα την δική της άποψη για την πρόληψη. Κατ' αρχήν δέχεται ότι οι άνθρωποι καταφεύγουν στα ναρκωτικά διότι

τους λείπει η πνευματική θωράκιση και η πνευματική εξάρτυση και, ακαθοδήγητοι όπως είναι, τρέχουν από τη Σκύλλα στα Χάρυμβδη. Η Εκκλησία, λοιπόν προσφέρει ένα Νέο Μοντέλο Ζωής το οποίο προτείνει ως λύση στο πρόβλημα της πρόληψης· αλλά και της θεραπευτικής αντιμετώπισης στο πρόβλημα των ναρκωτικών. Άλλωστε, και στις χώρες όπου η θρησκεία θεωρήθηκε ως «όπιο των λαών», οι άνθρωποι τελικά, χωρίς την πνευματική αυτή θωράκιση πλέον, ετράπησαν προς το πραγματικό όπιο, όπως αποκαλύπτεται από ομολογίες πρωταγωνιστών σε θέματα μελέτης των αιτίων, τα οποία θεωρούνται υπεύθυνα για την εκτροπή των νέων προς τα ναρκωτικά.

Χωρίς να έχω τη δυνατότητα να υπεισέλθω στις τοποθετήσεις της Εκκλησίας για την πρόληψη, σημειώνω απλώς την τεράστια ηθοπλαστική δύναμη της πίστεως στις αιώνιες αλήθειες για τη δημιουργία μιάς προσωπικότητας δυνατής και ενός χαρακτήρα ισχυρού, ανθρώπων οι οποίοι θα αγωνίζονται με σύνεση και λογική, στο μέτρο των δυνάμεών τους, χωρίς να αισθάνονται την αναζήτηση λύσεως στους ψεύτικους «παραδείσους» των ναρκωτικών.

Η πράξη αποδεικνύει ότι τέτοιοι άνθρωποι δεν στήνουν «ευήκοον ους» στις «σειρήνες» των ναρκωτικών. Και δεν πάνε προς τα ναρκωτικά, διότι δεν τα χρειάζονται. Για όσους δηλαδή, βιώνουν συνειδητά και με συνέπεια την πίστη, αυτή ενεργεί ως προληπτική ασπίδα!

Συμπερασματικά: Η πρόληψη στην πατρίδα μας βρίσκεται μόλις «στα σπάργανα».

Και μια επισήμανση: «Το προλαμβάνει προτιμότερον του θεραπεύειν», στην περίπτωση των ναρκωτικών σημαίνει να προλάβεις κάποιον από τον θάνατο, ο οποίος αργά ή γρήγορα θα έρθει και караδοκεί σε κάθε επόμενη δόση, ενώ οι θεραπευτικές προσπάθειες ελάχιστα αποδίδουν. Επομένως, η αδιαφορία για την πρόληψη ισοδυναμεί με έγκλημα εναντίον του Έθνους. Την μεγαλύτερη δε ευθύνη για το έγκλημα αυτό φέρει η Πολιτεία!

30/9/89

«Μαζικό Κίνημα και Πρόληψη»

ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ ΚΑΡΑΚΑΣΗ - ΜΠΟΥΝΤΟΥΡΟΓΛΟΥ

Η Ελληνική κοινωνία βρίσκεται όλο και περισσότερο, μπροστά σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι σε ότι αφορά την εξάπλωση των ναρκωτικών στη νεολαία.

Τα θεμελιακά ερωτήματα που μπαίνουν και μάλιστα κατά τρόπο αμείλικτο είναι:

- Η Πολιτεία θα δρομολογήσει μέσα από έναν ενιαίο σχεδιασμό, ριζικά και αποτελεσματικά μέτρα πρόληψης;
- Το μαζικό κίνημα είναι έτοιμο σήμερα να ανταποκριθεί στο μέγεθος αυτού του κινδύνου;

Αυτά τα ερωτήματα δεν είναι μόνο δικά μας. Τα αισθάνονται και τα εκφράζουν με το δικό τους τρόπο όλο και ευρύτερες κοινωνικές αλλά και πολιτικές δυνάμεις.

Το μαζικό κίνημα της χώρας μας, έφερε στην επιφάνεια το πρόβλημα και ξεκίνησε τους αγώνες του, μια δεκαετία πριν, όταν η ερχόμενη απειλή ήταν πλέον ορατή.

Μια ανάγνωση στους φορείς που συγκρότησαν την ΠΑΣΕΝ, το 1980, δείχνει την έγκαιρη ευαισθησία του λαού μας.

Μια απარიθμηση σήμερα των οργανώσεων αλλά και των ομάδων, όπως είναι οι συντονιστικές επιτροπές κατά των Ναρκωτικών σε επίπεδο Δήμων, δείχνει ακριβώς την κινητικότητα που υπάρχει σε όλες τις περιοχές της χώρας, τόσο στα αστικά κέντρα, όσο και στην περιφέρεια.

Μόνο οι μέχρι τώρα Κυβερνώντες δεν θέλησαν να στηρίξουν και να στηριχθούν στις οργανωμένες κοινωνικές δυνάμεις για να προωθήσουν μια πολιτική πρόληψης.

Αντίθετα, με έναν εκπληκτικό μηχανισμό, προωθήθηκε η πολιτική της μετατόπισης του προβλήματος από την κοινωνική του βάση, και η προσπάθεια περιθωριοποίησης του μαζικού κινήματος, όταν οι διεθνείς οργανισμοί υποστηρίζουν με επιμονή εδώ και χρόνια την ανάγκη στενής συνεργασίας Κυβερνήσεων και μη Κυβερνητικών οργανώσεων.

Παραθέτουμε απόσπασμα κει-

μένου του Ο.Η.Ε.:

« Όλοι οι λαοί πρέπει να κινητοποιηθούν και να ενεργοποιηθούν σε πλήρη συνεργασία με τις Κυβερνήσεις τους κάτω από την καθοδήγηση του Ο.Η.Ε., για να δαμάσουν τη διάδοση των Ναρκωτικών. »

- Όλες οι χώρες, πρέπει να στραφούν προς μια προγραμματισμένη πρόληψη.

- Οι Κυβερνήσεις να επιστρατεύσουν κάθε φορέα, κάθε Πανεπιστημιακό δάσκαλο, κάθε ειδικό, για να σχεδιαστεί η πρόληψη. »

Παραθέτουμε ακόμα απόσπασμα της επιστολής του διεθυντή του τμήματος Ναρκωτικών, στα ενωμένα Έθνη RAMOS GALINO, προς την οργανωτική επιτροπή της Πανελληνίας Συνδιάσκεψης κατά των Ναρκωτικών, που έγινε το 1988 στην Αθήνα και της οποίας καρπός είναι το Εθνικό Συμβούλιο κατά των Ναρκωτικών:

« Στη διακήρυξη, που ψηφίστηκε στα πλαίσια της Διεθνούς Συνδιάσκεψης για την τοξικομανία και την παράνομη διακίνηση, που έγινε στη Βιέννη τον Ιούνιο του 1987, αναγνωρίστηκε ο ρόλος των μη Κυβερνητικών οργανώσεων, στον αγώνα ενάντια στη τοξικομανία. »

- Σε δραστηριότητες πρόληψης απαιτείται ιδιαίτερα η συμμετοχή μη Κυβερνητικών οργανώσεων, θρησκευτικών ομάδων, εκπαιδευτικών, γονέων και άλλων κοινωνικών φορέων, ενώ ο ρόλος των γιατρών, φαρμακοποιών και των παραϊατρικών επαγγελματιών, θα είναι σημαντικός. »

- Οι μη Κυβερνητικές οργανώσεις, που μπορούν να συμβάλουν στην πρόληψη και τη μείωση της τοξικομανίας, θα πρέπει να προέρχονται από το σύνολο εκείνων των φορέων που εκπροσωπούν όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες. »

Στη χώρα μας, αυτό το κίνημα, δεν θα το φτιάξουμε σήμερα. Υπάρχει, είναι εδώ, είναι ζωντανό με υποθήκες και ρίζες βαθιές μέσα στον Ελληνικό λαό και την νεολαία του.

Χωρίς να είναι το αντικείμενο της εισήγησης, ένας στενός απολογισμός δράσης και επί πλέον χωρίς υπερβολές έχουμε χρέος να καταγράψουμε, τη συμβολή του μαζικού κινήματος όλα αυτά τα χρόνια.

Άλλωστε, η πείρα που έχουμε συσσωρεύσει, θετική και αρνητική είναι αρκετά πλούσια, ώστε να μπροούμε σήμερα να πούμε, ότι είναι ώριμες οι συνθήκες αλλά και επιτακτική ανάγκη να κάνουμε το κίνημα ενάντια στα Ναρκωτικά, υπόθεση όλου του Ελληνικού λαού και της νεολαίας του.

Η ΠΑΣΕΝ, τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας που διανύουμε, ήταν ο μοναδικός κοινωνικός μαζικός φορέας, που είχε αποκλειστικό αντικείμενο, την πάλη ενάντια στα Ναρκωτικά.

Μέσα σε αντίξοες συνθήκες, χωρίς καμιά υποστήριξη και προώθηση από την Πολιτεία, κατάφερε να τεκμηριώσει θέσεις και απόψεις που απηχούσαν το μεγαλύτερο κομμάτι του μαζικού μας κινήματος, να επεξεργαστεί συγκεκριμένες προτάσεις προς τους κρατικούς φορείς.

Κατέγραψε και ανέδειξε τα κοινωνικά αίτια που παράγουν και αναπαράγουν το πρόβλημα, αγωνίστηκε δυναμικά ενάντια στο διαχωρισμό των ναρκωτικών, πρόταξε τη πρόληψη σαν ριζική αντιμετώπιση του προβλήματος.

Οι εκατοντάδες ομιλίες σ' όλη τη χώρα, με οργανωτές Δήμους και Κοινότητες, σωματεία εργαζομένων, συλλόγους γυναικών, γονέων, εκπαιδευτικών, μαθητικά συμβούλια, έβαλαν το λιθάρι τους στην ενημέρωση, έφεραν το πρόβλημα σε χιλιάδες απλούς πολίτες, έγιναν το έναυσμα για τη δημιουργία τόσων συντονιστικών επιτροπών, σ' όλη τη χώρα.

Τα σεμινάρια σε ειδικές ομάδες εκπαιδευτικών, εργαζομένων, τοπικής αυτοδιοίκησης, προετοίμασαν βαθύτερα και με μελετημένη επιχειρηματολογία ένα σημαντικό αριθμό ατόμων.

Βιβλία, έντυπο υλικό και ενημερωτικά φυλλάδια με τη μορφή Δελτίου και εξειδικευμένα θεματολογία έφτασαν σε χιλιάδες αναγνώστες.

Οι Πανελλαδικές συναντήσεις με όλο το φάσμα των μαζικών φορέων πλούτιζαν κάθε φορά την εμπειρία και πολλαπλασίαζαν τον προβληματισμό.

Η συμμετοχή στελεχών της ΠΑΣΕΝ, σε διεθνείς συναντήσεις και συνέδρια, όσο περιορισμένη κι' αν ήταν, λόγω έλλειψης οικονομικών, ήταν όμως πολύτιμη, για τη χρησιμοποίηση της διεθνούς εμπειρίας, στο δικό μας αγώνα.

Δεκάδες τα υπομνήματα στο αρχείο της ΠΑΣΕΝ, και τα συρτάρια των εκάστοτε συναρμοδίων Υπουργών.

Δυναμική η παρέμβαση στις κατά καιρούς ψιθυριζόμενες νομοθετικές αλλαγές.

Ποιός μπορεί να υποστηρίξει, ότι η δυναμική του μαζικού κινήματος δεν απέτρεψε τις προσπάθειες να νομοθετηθεί ο διαχωρισμός των Ναρκωτικών και η αποποινικοποίηση της χρήσης τους;

Ποιός μπορεί να μειώσει τον ρόλο της πίεσης από το μαζικό κίνημα για τη δημιουργία του θεραπευτικού προγράμματος ΙΘΑΚΗ και την επέκτασή του τον τελευταίο χρόνο, αλλά και αυτές ακόμη τις νομοθετικές αλλαγές;

Να που δίνονται επί τέλους οι άδειες λειτουργίας των κέντρων διασκέδασης στην αρμοδιότητα της Τ.Α.

Όμως όποια κι αν ήταν η, μέχρι τώρα, παρέμβαση του μαζικού κινήματος για τα Ναρκωτικά, σήμερα είναι έτοιμο να ανταποκριθεί στις ανάγκες που έχει δημιουργήσει η οξύτητα του προβλήματος;

Εξ' άλλου σήμερα βρισκόμαστε μπροστά σε πιά σύνθετα προβλήματα, που η αντιμετώπισή τους απαιτεί μια άλλη συντηρητικότητα οργάνωσης, συντονισμού και δράσης, και σ' αυτό άλλωστε στόχευε η δημιουργία του Εθνικού Συμβουλίου κατά των Ναρκωτικών.

Εκτιμάμε όμως ότι υπάρχουν οι δυνατότητες και οι προϋποθέσεις να επιτευχθεί μια συντονισμένη κινητοποίηση όλων των κοινωνικών δυνάμεων, σε εθνικό επίπεδο, που κάτι τέτοιο θα σημάνει και το πιά εχέγγυο βήμα για την υπόθεση της πρόληψης.

Ας μη μας διαφύγει ότι σήμερα οι συνθήκες για διάλογο είναι ευνοϊκότερες, υπάρχουν καλύτερες προϋποθέσεις για το ξεπέρασμα των πιθανών διαφωνιών, για σύγκλιση απόψεων και κοινής δράσης, για ένα τέτοιας σημασίας κοινό στόχο.

Το ζητούμενο σήμερα είναι πως το πρόβλημα των Ναρκωτικών θα

μπεί στο κέντρο της προσοχής όλων των φορέων, ώστε να επιτευχθεί και ο συντονισμός δράσης όλου του κινήματος, και η επεξεργασία θέσεων και αιτημάτων να είναι αποτέλεσμα συλλογικής δουλειάς, όπου το ειδικό αντικείμενο πάλης του κάθε φορέα θα αλληλοσυνδέεται με το γενικό και το αντίστροφο.

Σύνδεση δεν σημαίνει απλά και μόνο η παρουσία κάποιων εκπροσώπων των φορέων στο Εθνικό Συμβούλιο και μάλιστα επετειακά, ευκαιριακά και όχι σε μόνιμη βάση, σχήμα το οποίο μέχρι σήμερα δεν έχει αποδώσει το ζητούμενο.

Το Εθνικό Συμβούλιο κατά των Ναρκωτικών παλεύει για μια πολιτική πρόληψης, εκτιμώντας ότι **κοινωνικά** είναι πρώτιστα τα αίτια που παράγουν και αναπαράγουν το πρόβλημα.

Η πολιτική όμως πρόληψης περνάει μέσα από την ανάπτυξη της οικονομίας, την αναβάθμιση της παιδείας, της υγείας, τα Δημοκρατικά Μ.Μ.Ε., την ισοτιμία των γυναικών, τον πολιτισμό, τον αθλητισμό, την ψυχαγωγία. Είναι πλέον σαφές ότι τα οικονομικά, τα κοινωνικά, τα δημοκρατικά προβλήματα έχουν γίνει ένας κόμπος.

Δένονται από πολλές πλευρές μεταξύ τους και έχουν σε τέτοιο βαθμό συμπλεχτεί, που πολλές φορές δυσκολεύεται κανείς να ξεχωρίσει ποιά είναι το κύριο και ποιά το δευτερεύον.

Το αίτημα λοιπόν της πρόληψης, που παλεύει το κίνημα κατά των Ναρκωτικών, αφού έχει να κάνει με τη λύση των κοινωνικών προβλημάτων της ζωής, της δουλειάς, του πολιτισμού, ακουμπάει σε όλο της το φάσμα των διεκδικήσεων του μαζικού κινήματος:

— Για παράδειγμα, οι εκπαιδευτικοί προωθούν τον τομέα των γνώσεων και της μόρφωσης, αλλά υποβαθμίζουν την ευθύνη του έργου τους ως προς τη διαμόρφωση της προσωπικότητας του εφήβου που έχουν στα χέρια τους. Δεν νοείται οι εκπαιδευτικοί να μην έχουν συμπεριλάβει στα αιτήματα του κλάδου τους και αιτήματα που έχουν σχέση με τον άξονα της πρόληψης, που περνάει μέσα από την εκπαίδευση και το ρόλο που έχει να παίξει σ' αυτό ο εκπαιδευτικός.

Ας αναφερθούμε στον αναφα-

βητισμό που πλήττει τη χώρα μας, και σε μερικές από τις προεκτάσεις του.

Ο αναλφαβητισμός έχει να κάνει με την ανάπτυξη της οικονομίας της χώρας όταν στην εποχή που εισβάλλει η νέα τεχνολογία απαιτείται γνώση και ειδικευση, έχει όμως να κάνει με τη θέση της γυναίκας στην αμοιβή εργασίας, έχει όμως να κάνει και με το ρόλο της γυναίκας μέσα στην οικογένεια.

Ένας ρόλος όμως, που όσο πάει γίνεται δυσκολότερος από τα κοινωνικά και πολύπλοκα προβλήματα της εποχής μας, όπως αυτό των Ναρκωτικών που ξαπλώνονται ανάμεσα στη νεολαία.

Να λοιπόν που ο αναλφαβητισμός, ένα από τα κορυφαία προβλήματα του λαού μας, εμπλέκεται στο συνδυαστικό κίνημα, στο κίνημα της παιδείας (εκπαιδευτικών, γονέων και κηδεμόνων, μαθητών), στο γυναικείο κίνημα, και με ανάλογο συλλογισμό θα ανακαλύψουμε την εμπλοκή του και με άλλα κινήματα.

Θα μπορούσαν να παρατεθούν πολλά παραδείγματα για την αλληλοσύνδεση στο περιεχόμενο πάλης όλων των μαζικών φορέων, με όλο το πλαίσιο των διεκδικήσεων του κινήματος κατά των Ναρκωτικών. Αν επιτευχθεί αυτή η αλληλοσύνδεση και ταυτόχρονα ο συντονισμός δράσης τους τότε θα προωθηθεί η υπόθεση της πρόληψης με επιτυχία και σε άλλα επίπεδα:

— Εξασφάλιση διαρκούς διεπιστημονικής μελέτης, διότι το κοινωνικό αυτό πρόβλημα, είναι πολυσύνθετο και δεν ωφελεί ο κάθε φορέας να το μελετάει αποσπασματικά. Το επιστημονικό δυναμικό υπάρχει μέσα κι έξω από τους φορείς, αρκεί να αξιοποιηθεί.

Η επιδέξια αξιοποίηση των δημιουργικών δυνατοτήτων, όχι μόνο των επιστημόνων αλλά και κάθε μεμονωμένου ατόμου από το αστείρευτο καζάνι των λαϊκών δυνάμεων, θα στρατεύσει τελικά σ' αυτόν τον αγώνα τον αγράμματο απλό πολίτη, ως τον πανεπιστημιακό δάσκαλο.

Τα Ναρκωτικά θερίζουν. Η πιά μικρή πρωτοβουλία και το πιά μικρό σκίρτημα δημιουργικής δράσης είναι τεράστια προσφορά σ' αυτόν τον αγώνα.

- Μέσα από τη συλλογικότερη επεξεργασία για όλες τις πτυχές του προβλήματος και την αξιοποίηση της διεθνούς εμπειρίας θα επιτυγχάνεται η καλύτερη τεκμηρίωση των θέσεων και απόψεων, αλλά και η καλύτερη επεξεργασία των αιτημάτων.

Τα αιτήματα είναι αναγκαίο ν' αποκτήσουν πολύ συγκεκριμένη μορφή, να καταστούν έτοιμα, να ενσωματωθούν είτε σε νομικές τροποποιήσεις και συμπληρώσεις είτε να γίνουν άμεσα υλοποιήσιμα από τις τοπικές αρχές ή άλλα κρατικά όργανα.

- Εκστρατεία ενημέρωσης μπορούν να ξεκινήσουν σε όλους τους χώρους που καλύπτουν κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα οι φορείς των εκπαιδευτικών, των εργαζομένων, της νεολαίας, του πολιτισμού, των γυναικών, του αθλητισμού, των γονιών.

Το υλικό ενημέρωσης, ενιαίο και συλλογικά επεξεργασμένο θα ανακόψει την εξάπλωση των θεωριών που αποπροσανατολίζουν.

Μέσα σε όλα τα έντυπα του μαζικού κινήματος, και είναι πάρα πολλά, τα Ναρκωτικά πρέπει να πάρουν τις σελίδες τους.

- Νέες μορφές παρέμβασης, σύμφωνα με τις επιταγές των καιρών, πρέπει να μελετηθούν, αναθεωρώντας παλιές που σήμερα κρίνονται μη λειτουργικές, και διατηρώντας εκείνες που αποδεικνύονται και σήμερα αποτελεσματικές.

Παράδειγμα: Σήμερα το μαζικό κίνημα έχει τη δυνατότητα να ακουστεί από τα μικρόφωνα των τοπικών ραδιοσταθμών. Είναι έτοιμο όμως να διαθέσει όχι μόνο αριθμητικά τα άτομα που χρειάζεται γι' αυτή τη πρόσβαση, αλλά και την ενιαία γλώσσα για το αντικείμενο που παλεύει.

Προβληματίζονται πολλοί Δήμοι για τη δημιουργία συμβουλευτικών σταθμών.

Ψάχνονται για προγράμματα, οικονομικούς πόρους που θα εξασφαλίσουν την υποδομή για την οργάνωση αυτής της τόσο σημαντικής προσπάθειας στο επίπεδο της πρόληψης, με ομάδες εκπαιδευτικών, γονιών, νέων.

Εδώ το Εθνικό Συμβούλιο θα μπορούσε να αναλάβει την οργάνωση τέτοιων προγραμμάτων σ'

ότι αφορά το εκπαιδευτικό περιεχόμενο αυτών των σταθμών.

Είναι όμως έτοιμο για μια τέτοια μορφή παρέμβασης με τη σημερινή οργανωτική του δομή και λειτουργία;

Ο κόσμος του αθλητισμού, από τα σωματεία και τις ομοσπονδίες τους, μέχρι τους πρωταγωνιστές - είδωλα στο ποδόσφαιρο, στο μπάσκετ, στο στίβο, - πρέπει να μελετηθεί από τους φορείς τους που θα στρατευθούν σ' αυτόν τον αγώνα και πως θα γίνουν μια σημαντική ομάδα πρόληψης σε πολλά επίπεδα και με ποικίλες μορφές παρέμβασης.

Το κίνημα κατά των Ναρκωτικών θα πρέπει να περάσει μέσα στα γήπεδα, πάνω στις φανέλες των αθλητών και στις σφθρίχτρες των διαιτητών, να γίνει συγκεκριμένος λόγος σε όλο τον κόσμο του αθλητισμού.

Η δυσπιστία και επιφυλακτικότητα μεγάλης μερίδας του λαού μας, που έχει επιρραστεί από την έρπουσα άποψη ότι «τίποτε δεν γίνεται», αντικειμενικά θα εξαλειφθεί αν το μαζικό κίνημα δράσει συντονισμένα και ενωτικά, αν μιλήσει την ίδια γλώσσα, αν γράψει ενιαίο σύνθημα στις σημαίες και τα πανώ του, ενάντια σ' αυτή τη μάστιγα.

Οι μηχανισμοί της λαϊκής αυτοάμυνας, μπορούν και πρέπει να περάσουν μέσα από τους φορείς όλου του μαζικού κινήματος, και οι μηχανισμοί αυτοί δεν είναι τί-

ποτα άλλο από τη μετατροπή της αόριστης ανησυχίας, της αδράνειας και της μοιρολατρίας σε σωστή ενημέρωση, οργανωμένη κινητοποίηση, αλλά και καθημερινή συλλογική και προσωπική δουλειά.

Παράδειγμα για την αξία της συλλογικής δουλειάς και της οργανωμένης πάλης είναι οι οργανώσεις των γονιών των τοξικοματών.

Οι γονείς αυτοί, μέσα από τους φορείς τους, έπαψαν να νιώθουν στιγματισμένοι και ανήμποροι. Ενημερώθηκαν, έψαξαν, αντάλλαξαν τις εμπειρίες τους, έμαθαν να διεκδικούν και να κατακτούν.

Το ζήτημα για μας, μέσα από αυτή την ημερίδα είναι να εξετάσουμε και να δρομολογήσουμε τους συγκεκριμένους εκείνους τρόπους με τους οποίους θα φέρουμε στο κέντρο της προσοχής και της δράσης μας ένα στόχο:

Την ενιαία και άμεση παρέμβαση του μαζικού κινήματος σε όλα τα μέτωπα της πρόληψης ενάντια στα ναρκωτικά.

Το μαζικό κίνημα χρεώνεται ιστορικά ένα μεγάλο κομμάτι της πρόληψης.

Από την ενημέρωση, μέχρι την πίεση προς την Πολιτεία για τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων πρόληψης.

Από την Πανεθνική κινητοποίηση όλων των λαϊκών δυνάμεων, ως την κατά τόπους συμβολή του, σε κάθε Δήμο και Κοινότητα.

Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΟΨΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η επιτακτική ανάγκη βελτίωσης της παραγωγικότητας στον τόπο μας έχει αναγνωρισθεί ως το κλειδί για την επιβίωση και μάλιστα εν όψει της καθομολογουμένης πρόκλησης του 1992.

Λειτουργούμε σ' ένα περιβάλλον όπου κυριαρχούν οι πιέσεις της παγκόσμιας αγοράς, των προηγμένων τεχνικοοικονομικών χώρων της ΕΟΚ και οι σαρωτικές οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές.

Οι βιομηχανίες και οι επιχειρήσεις μας, ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας αγωνίζονται να σταθούν ανταγωνιστικά στις απαιτήσεις των καιρών και αναγνωρίζουν την ανάγκη αναθεώρησης της στάσης τους απέναντι στην παραγωγικότητα.

I. Το Τρίπτυχο Οικονομικοί πόροι – Τεχνική – Μόρφωση

Ανταγωνιστική και δυναμική είναι η ελληνική παρουσία τα τελευταία χρόνια στους παραπάνω τομείς. Πανεπιστήμια, Τοπική Αυτοδιοίκηση, ιδιωτικός τομέας, έχουν να επιδείξουν αξιοζήλευτες προσπάθειες. Στο σημείο αυτό θα μπορούσαμε να εξάρουμε την συμβολή φορέων, δημοσίων και ιδιωτικών οι οποίοι έχουν επιτελέσει σημαντικότερο έργο γύρω από τον άξονα τεχνική – τεχνολογία – πληροφορική και μόρφωση – επιμόρφωση.

Βεβαίως όλοι αναγνωρίζουν ότι η ανταγωνιστική τους δύναμη βρίσκεται στην ικανότητα να παράγουν υψηλής ποιότητας αγαθά και υπηρεσίες.

Αυτό που έχει αναγνωρισθεί λιγότερο είναι το γεγονός ότι η ποιότητος αγαθών και υπηρεσιών απαιτεί και ποιότητα πόρων, ποιότητα και ανθρώπινου δυναμισμού.

II. Ανθρώπινος Δυναμισμός (Human Dynamism Development)

Στην διάσκεψη των 12 στη Ρόδο τονίστηκε ότι η Κοινότητα δεν θα πρέπει να είναι μόνο Κοινή αγορά αλλά να έχει και την ανθρώπινη

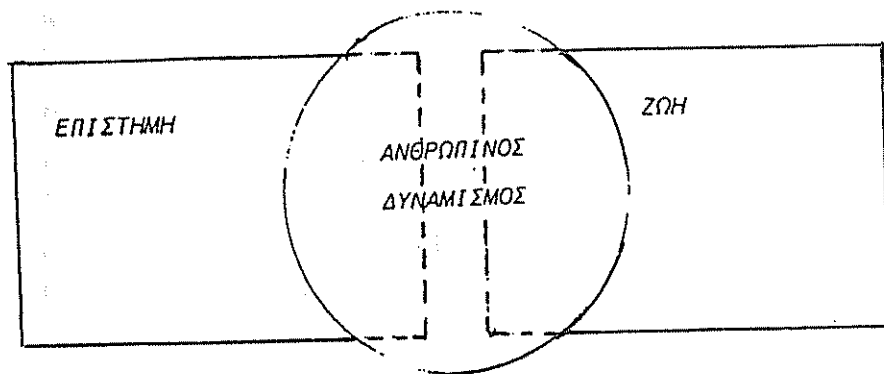
«Ψυχής πείρατα ίσων οὐκ ἂν ἐξεύροιο, πάσαν ἐπιπορευόμενος ὁδόν· οὕτω βαθὺν λόγον ἔχει»

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ

της διάστασης.

Μια διάσταση που όχι μόνον αγκαλιάζει το κενό μεταξύ επιστήμης (τεχνολογίας – Τεχνογνωσίας, Πληροφορικής) και ζωής, αλλά υπερκαλύπτει και διευρύνει αυτές.

χει πιθανότητες αύριο να θεωρείται απηρχαιωμένη είναι δηλαδή φθαρτό και μεταβατικό αγαθό, γι' αυτό οι οξυδερκείς επιχειρηματίες διαλέγουν να επενδύσουν κατά κύριο λόγο στον παράγοντα Άνθρωπος και η στροφή προηγ-

Σχήμα 1: Εξερευνώντας το μεσοδιάστημα.

Η καινούργια ερευνητική περιοχή αναπαρίσταται σε κύκλο. Δεν συμπεριλαμβάνει μόνον το κενό μεταξύ επιστήμης και ζωής αλλά τις αλληλοσυμπληρώνει και διευρύνει.

Κανένας οργανισμός ή επιχείρηση δεν θα είναι σε θέση να παράγουν αγαθά και υπηρεσίες ποιότητας και να σταθούν ανταγωνιστικά στην παγκόσμια αγορά αν δεν καταλάβουν ότι ο Άνθρωπος είναι πολύτιμη πλουτοφόρος πηγή, ο άνθρωπος με την επιδεξιότητα του, με την δημιουργικότητα του. Και ακριβώς επειδή, με τους τάχιστους ρυθμούς της εποχής μας η σημερινή τεχνολογία έ-

μένων κρατών όπως Ιαπωνία, ΗΠΑ, Ελβετίας, Γερμανίας γίνονται πλέον προς αυτή την κατεύθυνση.

Και βεβαίως ποιό είναι αυτό το στοιχείο που διαφοροποιεί τον άνθρωπο από την μηχανή, το κινούν αυτόν, παρά η ίδια η ψυχή του και ποιό είναι η επιστήμη που μελετά τις νοητικές διεργασίες, την αντιληπτική του ικανότητα, τα συναισθήματα και την συμπεριφορά του ανθρώπου παρά η ψυχολογία.

Και χωρίς αυτή την κατανόηση και γνώση πως θα μπορέσουμε να δώσουμε και να πάρουμε, σε μια αρμονική συναλλαγή, όσα ο αν-

Θέματα που έχουν απασχολήσει την εφαρμοσμένη
ψυχολογία

Περίοδος πρό του 1935	1935 - 1965	1965 και εντεύθεν
<ul style="list-style-type: none"> • Οικονομικά Κίνητρα • Επιμορφωτική εργασιακή δραστηριότητα • Κούραση και ανάπαυση • Φωτισμός και εξαερισμός • Εργασιακά Τέστ • Στατιστική διακρίβωση χρονοαπασχόλησης στο εργοστάσιο • Κίνηση και χρονομέτρηση • Ασφάλεια • Πειθαρχία 	<ul style="list-style-type: none"> • Μη οικονομικά κίνητρα • Ανάπτυξη ηγετικών ικανοτήτων • Διάθεση (attitude) των εργαζομένων • Εργασιακό κλίμα • Διερεύνηση του εργασιακού ηθικού των οικονομικών μονάδων • Επιβράβευση διοικητικών στελεχών • Συνεντεύξεις • Συμβουλευτικές υπηρεσίες • Βιομηχανική ψυχολογία • Οικονομική ψυχολογία • Αλληλεπιδράσεις • Η έννοια του ρόλου • Επικοινωνία • Το λάθος, η επιβράβευση/Τιμωρία • Ψυχοστατιστική 	<ul style="list-style-type: none"> • Μάθηση • Εργασιακό περιβάλλον • Μεθοδική λήψη αποφάσεων • Αλλαγή και ανάπτυξη του οργανισμού • Επαγγελματικός προγραμματισμός • Φυσιολογικά / Ψυχολογικά αποτελέσματα του στρες • Επιδράσεις του αυτοματισμού στο γραφείο και της χρήσης Η/Υ. • Δυναμική των ομάδων • Εργασιακό παιχνίδι • Αντίληψη • Αποστροφή προς την Παραγωγικότητα • Αλληλεπιδράσεις ατόμων και Περιβάλλοντος • Εργασιοκεντρικό και προσωποκεντρικό μάντζιμεντ • Ανάπτυξη μνήμης, κρίσης • Προσωπικότητα και ποιότητα • Αναζωογόνηση • Δημιουργικότητα

θρώπινος δυναμισμός μας προσφέρει και επιφυλάσσει.

«Ψυχής πείρατα ἰὼν οὐκ ἂν ἐξεύροιο, πάσαν ἐπιπορευόμενος ὁδόν· οὕτω βαθύν λόγον ἔχει».
Ηράκλειτος

Βεβαίως, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η «ανθρώπινη όψη» έχει συνδεθεί στην κοινή αντίληψη όχι ως άγνωστος πλουτοφόρος πηγή αγαθών και ισορροπίας στη ζωή αλλά ως κούφιος συναισθηματισμός που δεν έχει καμιά σχέση, ή έστω μικρή, με τα οικονομικά και την επιχείρηση.

Αλλά η ικανότης μας να παράγουμε αγαθά και υπηρεσίες ποιότητας θα εξερτηθεί από την δημιουργία επιδέξιου και ικανού εργατικού δυναμικού, και μιας υγιούς και παραγωγικής σχέσεως μεταξύ εργαζομένων και διοικούντων. Και βεβαίως αυτό δεν γίνεται μόνον με την επιμόρφωση ή και την τεχνογνωσία αλλά και με την μελέτη του ανθρώπινου δυναμισμού του Έλληνα εργαζομένου.

Ενδεικτικά αναφέρουμε έρευνες που ανακοινώθηκαν στο συνέδριο του «Ασιανού Οργανισμού Παραγωγικότητας» τον Απρίλιο του 1987 στο Τόκυο με θέματα, «Αναζητώντας τον Ανθρωπίνo δυναμισμό»¹ και «Παραγωγικότητα δια μέσου των ανθρώπων σε μια εποχή μεταβαλλόμενης Τεχνολογίας».

III Ο ρόλος της εφαρμοσμένης ψυχολογίας στην αύξηση της Παραγωγικότητας.

Ο Πίνακας 1 ενδεικτικά αναφέρει τι έχει από τις αρχές του αιώνα να προσφέρει η ψυχολογία όχι μόνον στην διοίκηση ή την μόρφωση αλλά και στην κατανόηση και ανάπτυξη των δυνατοτήτων του ανθρώπου.

Καινούργιοι επιστημονικοί κλάδοι έχουν δημιουργηθεί όπως Οικονομική Ψυχολογία – κυκλοφορεί και επιστημονικό περιοδικό με τον ίδιο τίτλο – Βιομηχανι-

κή ψυχολογία, ψυχολογία οργανισμών (Economic Psychology, Industrial Psychology, Organizational Psychology).

IV. Ο σύγχρονος ρόλος της εφαρμοσμένης Ψυχολογίας.

Η Ψυχολογία από βοηθητική επιστήμη που ξεκίνησε (βλέπε πίνακα 1) σημείωσε εκθετική ανέλιξη και σήμερα είναι α) αυτοτελής και ολοκληρωμένη επιστήμη και β) επιστήμη καθολικής εφαρμογής (Universal Science). Το πεδίο εφαρμογής της είναι τεράστιο και τα τελευταία χρόνια εισέδευσε παντού: στη βιομηχανία, στη διοίκηση, στο εμπόριο, στον στρατό, στην δικαιοσύνη, ακόμα και στην πολιτική και στη γλωσσολογία.

Η ψυχολογία διερευνά και αναζητά νόμους και νομοτέλειες στη συμπεριφορά ατόμων και ομάδων και στις σχέσεις τους με το κοινωνικό και το φυσικό περιβάλλον. Στην εποχή μας όπου οι αλλαγές των κοινωνικών συνθηκών και αξιών επέδρασαν στις προσδοκίες των εργαζομένων (καθιέρωση 40ωρου, νομοθετικές ρυθμίσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, παροχές, ασφάλειες, συντάξεις, περίθαλψη κλπ), στη στάση τους για προσωπική ελευθερία στις ατομικές αξίες και ιδανικά, η ψυχολογία έρχεται να διαδραματίσει διαγνωστικό, θεραπευτικό και καθοδηγητικό ρόλο.

Κάτω από τις παρούσες συνθήκες το άτομο δεν παλεύει απλώς για τον επιούσιο, την ασφάλεια ή την υγεία, αλλά καινούργιες ανάγκες αναφαίνονται όπως ο αυτοσεβασμός, η αυτοπραγμάτωση, η δημιουργική έκφραση των προσωπικών δυνατοτήτων και ικανοτήτων. Ο ορισμός της «επιτυχίας» άλλαξε και συμπεριλαμβάνει προσωπική ικανοποίηση και ανάπτυξη μαζί με την οικονομική αφάλεια και επιτυχία.

Έχει γίνει πλέον αποδεκτό ότι η ψυχολογική προσέγγιση μιας συμπεριφοράς είναι πιο αποτελεσματική γιατί επηρεάζει μια μελλοντική συμπεριφορά και δεν κρίνει απλώς ή καταδικάζει κάτι που ήδη έχει γίνει.

Φαινόμενα όπως το αποκαλούμενο «αποστροφή προς την παραγωγικότητα» (aversion to productivity) μόνο με την βοήθεια της εφαρμοσμένης ψυχολογίας μπορούν να ερμηνευθούν και αντιμετωπισθούν.

V. Παγκόσμιες τάσεις στο χώρο της εφαρμοσμένης Ψυχολογίας σε σχέση με την Παραγωγικότητα.

Ενδεικτικά αναφέρουμε:

ΙΑΠΩΝΙΑ: Θέματα έρευνών:

α. «Έρευνα ανθρώπινου δυναμισμού».

β. «Η παραγωγικότητα δια μέσου των ανθρώπων σε μια εποχή μεταβαλλόμενης τεχνολογίας».

γ. Διακυμάνσεις για έφεση στη Δημιουργία

δ. Δημιουργία «χάους» για προαγωγή καινοτομιών.

Στον Καναδά, στην ΗΠΑ, στην Ελβετία, στην Γερμανία, είτε υπάρχουν Ινστιτούτα εφαρμοσμένης ψυχολογίας για έρευνα, διδασκαλία, την εφαρμογή των αρχών της ψυχολογίας είτε αρχίζουν να αναφαίνονται ως θέματα σε παγκόσμια συνέδρια όπως της Παγκόσμιας Συνομοσπονδίας Επιστήμης της Παραγωγικότητας, όπου συγκεκριμένα εξετάσθηκε «η Ανθρώπινη πλευρά της Παραγωγικότητας» τον Σεπτέμβριο του 1988.

Μια εκτενέστερη αναφορά θα ξεπερνούσε τους σκοπούς του παρόντος άρθρου.

Εν κατακλείδι, θα πρέπει να τονισθεί ότι είναι πλέον αδήριτος ανάγκη η με την βοήθεια της ψυχολογίας, μελέτη του ανθρώπινου δυναμισμού του Έλληνα εργαζόμενου με στόχο την ποιότητα και την αύξηση της Παραγωγικότητας. Αλλά, επιπλέον, αποτελεί μια Condition sine bua non, έναν όρο εκ τωνών ουκ άνευ για την ανάπτυξη του ίδιου του ατόμου με σκοπό την ευτυχία και την αυτοπραγμάτωσή του.

«Ψυχής εστί λόγος εαυτόν αύξων»
Άννα Δρίβα

Η κ. Άννα Δρίβα έχει σπουδάσει Φιλοσοφία στην Ελλάδα, επιζητώντας στον Υ.Κ. και ψυχολογία, Μαθηματική Στατιστική και Πληροφορική στις Η.Π.Α., όπου εργάστηκε στο ερευνητικό όσο και στο πρακτικό πεδίο. Είναι συντονιστής Διεθνών Σχέσεων του Συνδέσμου Ελλήνων Επιστημόνων.

1. Ο όρος Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμισμού /Human Dynamism Development δεν πρέπει να συγχέεται με τον όρο Ανθρώπινοι Πόροι = Human Resources ή Human resources Management, ή Ανθρώπινου Δυναμισμού που είναι τσόνταμο του Working Force.

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...

Υ Π Ο Τ Ρ Ο Φ Ι Ε Σ

Ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων έχει την ευχαρίστηση να ανακοινώσει στα μέλη του την προσφορά δυο σημαντικών υποτροφιών.

Η μία προσφέρεται από τον Ιαπωνικό Σύνδεσμο Επιστημόνων Γυναικών. Η προθεσμία για την υποβολή αιτήσεων λήγει την 31η Μαΐου 1991. Το ποσό που διατίθεται ανέρχεται στα 1.500.000 γιέν, το δε θέμα της έρευνας καθώς και η επιλογή του Πανεπιστημίου, θα εξαρτηθούν μόνον από την υποψήφια και τα ενδιαφέροντά της. Η δεύτερη υποτροφία προσφέρεται από τον Αυστραλιανό Σύνδεσμο Επιστημόνων Γυναικών. Η προθεσμία για την υποβολή αιτήσεων λήγει την 31η Ιουλίου 1991. Το ποσό που διατίθεται, αρχικώς ανέρχεται στα 8.000 δολάρια με δυνατότητα αυξήσεως του ποσού κατόπιν αποφάσεως του AFUW.

Αναμένεται κατά τους επόμενους μήνες, προσφορά υποτροφιών και από άλλες χώρες – μέλη της IFUW.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείται να απευθύνεστε στο Σύνδεσμο Ελληνίδων Επιστημόνων, τηλ. 3234.268 ή στην κ. Άννα Δρίβα, Σύμβουλο Διεθνών Σχέσεων (C.I.R.), τηλ. 3603463.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ
ΑΦΙΣΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ

AIDS

μεινε πιστος,
ειναι ρομαντικο

(και πιο ασφαλεις)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ
ΤΟΥ AIDS

ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΔΙΠΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ

Νέα δεδομένα υπαγορεύουν νέες στρατηγικές σε εθνικό επίπεδο και νοικοκυροσύνη στα οικονομικά θέματα.

Τώρα που όλα αλλάζουν γύρω μας, τώρα που νέες ανάγκες καθιστούν αναγκαίο τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής οικονομίας, η Εθνική Τράπεζα μπαίνει μπροστά.

ΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ

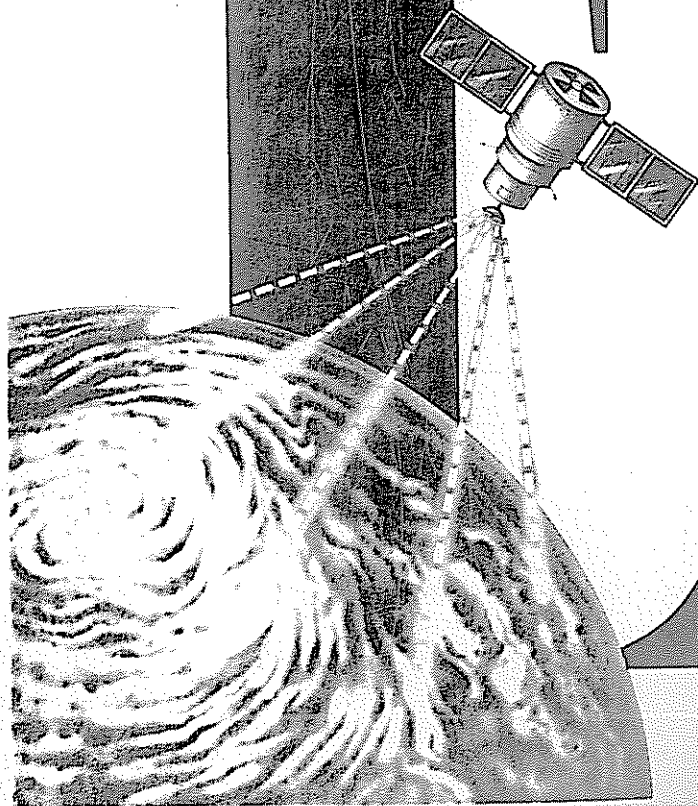
Μπροστά στον αγώνα δρόμου για τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής και σύγχρονης τραπεζικής αντίληψης.

Γρήγορα μπροστά με νέα οράματα, νέους στόχους, νέες υπηρεσίες, νέες τεχνολογίες, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος στοχεύει να κερδίσει - να κερδίσει το στοιχείο της ανάκαμψης.

*Γρήγορα
μπροστά*

**ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

χεται

ους του

Ο

ΚΟ